

Vi trenger en samlet innsats med deltakelse fra alle; frivillig sektor, næringsliv, offentlig sektor og forskning for å få mange flere barn og unge ut av utenforskap

Uttalelser - rapport

Dato: 10.10.2023

Uttalelser oversikt

Universitet / Høgskole (Offentlig) – 8 uttalelser

- Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen
- Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Bergen
- MF vitenskapelig høyskole
- NTNU - Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
- OsloMet
- Universitetet i Bergen - det psykologiske fakultet - institutt for helse, miljø og likeverd
- Universitetet i Sørøst-Norge
- Universitetet i Sørøst-Norge/Nasjonalt senter for optikk, syn og øyehelse/Forskningsgruppen SNOW

Høgskole (Privat) – 3 uttalelser

- Namdals folkehøgskole
- Seljord Folkehøgskole
- Skogn folkehøgskole

Forskningsinstitutt (Offentlig) – 4 uttalelser

- Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress
- Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning
- Nasjonalt Utviklingssenter for Barn og Unge (NUBU)
- Nasjonalt Utviklingssenter for Barn og Unge (NUBU)

Forskningsinstitutt (Privat) – 5 uttalelser

- Institutt for Samfunnsforskning
- NIFU
- NORCE Norwegian Research Centre AS
- Nordlandsforskning
- NTNU Samfunnsforskning

Forvaltning (Offentlig) – 1 uttalelser

- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Organisasjon (Offentlig) – 10 uttalelser

- Bufetat, Nasjonal Enhet for Behandlingstiltak, Avdeling Implementering og Kvalitetssikring
- Institutt for Politikk og Forvaltning, Universitetet i Bergen (UiB)
- Norsk kulturskoleråd
- Norsk Sykepleierforbund
- Skjeberg folkehøyskole
- Skolenes landsforbund
- Statped
- Utdanningsforbundet
- Varodd Utvikling
- Vestfold og Telemark kulturnettverk

Organisasjon (Privat) – 26 uttalelser

- Abloom
- Akademikerforbundet
- ALLEMED - NDFU
- Arbeidsgiverforeningen Spekter
- Blå Kors
- Fellesforbundet
- Folkehøgskolerådet
- Forandringsfabrikken
- Foreningen !les
- Frelsesarmeen
- Kultur i Gamle Oslo
- Landsgruppen av helsesykepleiere

- Landsrådet for Norges barne- og Ungdomsorganisasjoner (LNU)

- Livsglede for Eldre
- Nasjonalforeningen for folkehelsen
- Nordfjord folkehøgskule
- Norges Friidrettsforbund
- Norges Musikkorps Forbund
- Norsk Friluftsliv
- Oslofjord Folkehøgskole
- Redd Barna
- Risøy Folkehøyskole
- Sparebankstiftelsen DNB
- Trondheimsfjord folkehøgskole
- Virke ideell og frivillighet
- Ålesund Folkehøgskole

Bedrift/foretak (Privat) – 5 uttalelser

- Bravoo AS
- Fet frivilligsentral
- Friskus
- Kopano AS
- lyk-z & døtre as

Privatperson (Enkeltperson) – 65 uttalelser

Annet (Privat) – 7 uttalelser

- Fagskolen Kristiania (Fagskole sto ikke nevnt som alternativ)
- Fana folkehøgskule
- Jæren folkehøgskule
- Rehabiliteringssenteret AiR
- Sjøholt folkehøgskole
- Stavern folkehøyskole
- Ungt Entreprenørskap

Annet (Offentlig) – 9 uttalelser

- Barneombudet
- Folkehøyskole
- Forskergruppen Velferd, arbeid og helse, institutt for økonomi, Universitetet i Bergen
- NordForsk
- Norsk Ergoterapeutforbund
- Ringerike folkehøgskole
- Stiftelsen Design og arkitektur Norge
- Ungdomspanelet i Møre og Romsdal Fylkeskommune
- Universitetet i Bergen, Fakultet for kunst, musikk og design

Interesseorganisasjoner (Offentlig) – 2 uttalelser

- Barnesykepleierforbundet NSF
- Studentparlamentet ved Universitetet i Bergen

Interesseorganisasjoner (Privat) – 6 uttalelser

- Frivillighet Norge
- Kreftforeningen
- Kristne Friskolers Forbund
- Montessori Norge

- Ungdom og Fritid
- Unge funksjonshemmede

Kommuner (Offentlig) – 2 uttalelser

- Larvik
- Østre Toten, Vestre Toten, Gjøvik, Søndre Land, Nordre Land

Fylkeskommuner (Offentlig) – 2 uttalelser

- Innlandet fylkeskommune
- Nordland fylkeskommune

Statlige etater (Offentlig) – 2 uttalelser

- Kulturtanken
- Statens helsetilsyn

Ingen merknader til høringen

Alle instansene som har sendt inn uttalelse har merknader.

Irrelevante uttalelser

Ingen av uttalelsene er irrelevante.

Vi trenger en samlet innsats med deltakelse fra alle; frivillig sektor, næringsliv, offentlig sektor og forskning for å få mange flere barn og unge ut av utenforskap.

2. Spørsmål: Hvis vi ser ti år frem i tid, til 2033, hva er det viktigste vi som samfunn har fått til for å få barn og unge ut av utenforskap? (Vi ber deg prioritere én ting, det du mener er aller viktigst)

Universitet / Høgskole (Offentlig)	Svar
Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen	<p>Målet om å få barn og unge ut av utenforskap må nødvendigvis følge to linjer: Arbeid med å forebygge slikt utenforskap og arbeid med å inkludere barn og unge som allerede har falt utenfor utdanning, samfunns- og arbeidsliv.</p> <p>Etter vårt syn står barneretten sentralt i både forebyggingen av utenforskap og inkluderingen av barn og unge som allerede har falt utenfor. Barn med særlig risiko for utenforskap og har falt utenfor har et særlig svakt vern, og blir ofte diskriminert både i sin særlige posisjon som barn og i sin sårbare posisjon.</p> <ul style="list-style-type: none">• Sosialrettslige regler behandler ofte barn som et familiemedlem, ikke som en selvstendig rettighetshaver og som er person hvis behov (beste) er særlig viktige (for eksempel mangel på en god, fast bosituasjon medfører risiko for at barnet må bytte skole og nærmiljø flere ganger i løpet av oppveksten).• Det stilles lavere krav til kompetanse for lærere for barn med særlige behov enn for vanlige lærere, og barn fra ressursvake hjem stiller ofte svakere enn andre barn i mange situasjoner i skolen (f.eks. mangel på egnet sted å gjøre lekser, vansker i hjem-skole samarbeidet, osv).• Barn i ressursvake miljøer løper større risiko for å oppleve kriminelle handlinger og miljøer, for eksempel at noen i nærmiljøet blir utsatt for kriminelle handlinger, eller selv å bli utsatt for eller utføre straffbare gjerninger. Dette er ikke bare vold, men også vinningslovbrudd og lignende, mens straffelovgivningen har lagt størst vekt på seksuallovbruddene.• Barn som allerede har falt utenfor utdanning, arbeids- og samfunnsliv har økt risiko for å havne i situasjoner som nødvendiggjør inngrep i barnverns-, helse- og straffesystemet. Ved slike inngrep er det utfordrende å ivareta andre rettigheter som bidrar til å hindre utenforskap, som eksempelvis å ivareta retten til skolegang.• Selv om barn har rettigheter, har de få muligheter å håndheve dem, med mindre de har ressurssterke foreldre (kunnskap om hvordan man skriver en forvaltningsklage, råd til å innhente dokumentasjon og faglig bistand mv). Dette medfører at barn som løper en større risiko for brudd på sine rettigheter har særdeles svake muligheter til å reagere på rettighetsbrudd.

Alle disse eksemplene peker på hvordan barn som er utsatt for, eller har stor risiko for å bli utsatt for, utenforskap gjerne blir diskriminert i forhold til barn fra ressurssterke hjem, og at mangel på reelle muligheter til å gjøre sine rettigheter gjeldende og å synliggjøre sine behov, bidrar til å gjøre dem mer utsatte. Det er også et demokratisk problem at disse barna kan få et bilde av at samfunnet og jussen ikke tar dem på alvor.

Derfor trengs rettsvitenskapelig grunnforskning på barns rettigheter, særlig med tanke på hvordan rettslig regulering og juridiske institusjoner bidrar til å øke risikoen for utenforskap og vanskeliggjør (gjen-)inkludering av barn og unge. Ofte står grunnleggende rettslige konstruksjoner i veien for å innføre og videreføre gode praktiske intervensjoner. Ved å kartlegge og undersøke hvordan ulike mekanismer bidrar til disse prosessene, kan de grunnleggende rettslige problemene løses. Vi kan dermed i 2033 oppnå et bedre rettslig vern av sårbare barn og unge, noe som er kritisk for å unngå utenforskap.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Bergen

Det viktigste vi som samfunn som samfunn har fått til i 2033 er at Barnekonvensjonen er fullt implementert i det norske samfunnet, slik at barn og unge i vanskelige og utsatte livssituasjoner har fått hjelp som virker, på sine betingelser, enten det er hjelp i hjemmet eller i en ny familie, at alle har reelt lik rett til utdanning og dermed mulighet til å delta på like fot i arbeids- og samfunnsliv, og at barns rett til deltakelse og medbestemmelse er ivaretatt på en meningsfull måte på alle samfunnsområder.

MF vitenskapelig høyskole

Det er helt avgjørende at barn og unge i 2033 kan leve gode liv i et inkluderende og likestilt samfunn i en verden preget av samarbeid framfor konflikt og som har gjort betydelige framskritt i møte med klimautfordringene. Det er et samfunn preget av medborgerskap, demokratisk deltakelse og sosial bærekraft.

NTNU - Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

I 2033 opplever alle barn og unge trygghet og tilhørighet med mestring og læring gjennom viktige fellesarenaer, uansett bakgrunn og forutsetninger. Skolen er den viktigste av disse fellesarenaene.

OsloMet

Inkludering av flere barn og unge i utdanning, arbeids- og samfunnsliv forutsetter innsats på mange områder. Skal vi allikevel velge én målbar målsetting for denne innsatsen vil det være følgende:

I 2033 er det en langt større andel unge som fullfører videregående opplæring.

Det er to grunner til at vi trekker fram dette som en overordna målsetting. For det første er fullført videregående opplæring en indikator på om man lykkes med inkluderingsarbeidet på en lang rekke områder, og på alle stadier i de unges barndom og oppvekst. For det andre er videregående opplæring en viktig plattform til videre inkludering, fordi det er en inngangsbillett til et godt arbeidsliv og til høyere utdanning.

Å nå et slikt mål krever innsats på en rekke områder og over lang tid. Det handler om utjevning av sosial ulikhet, det handler om arbeid i barnehager og grunnskole som tilrettelegger for læring og inkludering, og om tiltak i videregående skole. Det handler om

familier og nærmiljø gjennom hele oppveksten, om psykisk og fysisk helse, muligheter til fritid og deltakelse, og om godt samarbeid på tvers av sektorer.

Dette arbeidet er langsiktig. Gjennom hele barndommen og oppveksten legges grunnlaget for fullføring av videregående opplæring i 19-20-årsalder. Det betyr at selv om et 10-årsperspektiv kan synes langt, er det allikevel kort for å måle resultater av innsatsen som legges ned de første leveårene. Vi vil gjerne understreke at en god barndom og ungdomstid er en verdi i seg selv. Dette må være utgangspunktet for innsatsen som skal legges ned. FNs barnekonvensjon må legges til grunn. Alle barn og unge skal vokse opp i familier og lokalsamfunn der de anerkjennes som meningsbærende aktører, møtes med tillit og respekt, og får styrket troen på at de kan forme egen framtid. Vi ønsker oss at vi i 2033 ser tilbake på et tiår med en særlig innsats overfor barn og unge. Innsatsen har løftet familier ut av fattigdom, og dermed styrket barn og unges ressurser og muligheter. Andelen unge fra lavinntektsfamilier i høyere utdanning har økt betydelig, og alle barn og unge som ønsker det, deltar med selvfølgelighet i samfunnsliv og demokrati.

En slik innsats forutsetter en styrking av de strukturelle betingelser rundt barn og unges oppvekstvilkår, med et særlig fokus på utjevning av sosial ulikhet, tverrsektorielt samarbeid og innsats fra ulike tjenester, institusjoner og andre samfunnsaktører.

Universitetet i Bergen -
det psykologiske
fakultet - institutt for
helse, miljø og likeverd

Innovative samarbeid mellom barn, unge og deres familier, og helse og velferdstjenester for eksempel skole, barnevern, NAV, sivilsamfunnet, samt høyskole- og universitetssektoren som bygger på kunnskap om komplekse utfordringer (wicked problems)

Universitetet i Sørøst-
Norge

På alle nivå har man i flere år jobbet iherdig for å inkludere barn og unge slik at de kan ta sin plass i samfunnet, men vi har ikke lykkes. Dersom vi om 10 år skal få dette til må vi ikke bare ha et individuelt perspektiv, men *et systemisk perspektiv* der man jobber mindre i «siloeer» og mer tverrfaglig og tverrsektorielt, og der styringsdokumenter, lovverk og politiske retninger samstemmer og er mer samordnet. Slik det er nå fortsetter vi i samme tradisjoner og praksiser, uten å se at de strukturene vi har bidrar til at utenforskap oppstår, eller ikke evner å redusere utenforskapet. Med bedre samordning på systemnivå og gjennom inkluderende praksiser vil individuelle og lokale tiltak kunne fungere på en helt annen måte. Da ville man bedre kunne møte de utfordringene mange barn og unge opplever når de skal gjennomføre utdanning og opplæring, være kvalifisert for arbeidslivet og delta aktivt i samfunnet. Da kan man systematisk både på nasjonalt og lokalt nivå styrke utdanningssystemets evne til å romme barn og ungdom med ulike bakgrunner, erfaringer og forutsetninger og bedre samspillet mellom skole, hjem og fritidsliv. For å identifisere utfordringer og muligheter på systemnivå er det nødvendig å ta et brukerperspektiv og i tillegg se utenforskap mer i et livsløp, noe forskning støtter og peker på at utenforskap er noe som ofte utvikles over tid.

Universitetet i Sørøst-

• **Sørge for at barn og unge, uavhengig av sosioøkonomisk**

Norge/Nasjonalt senter for optikk, syn og øyehelse/Forskningsgruppen SNOW

status, har lik tilgang til tjenester som er viktig for deres helse, utvikling, trivsel og skolegang.

Høgskole (Privat)

Svar

Namdals folkehøgskole
Seljord Folkehøgskole

Vi har gjort barn/unge mer robuste.

Å inkludere flere barn og unge i skole-, arbeids- og samfunnsliv er tidligere betegnet som et viktig samfunnsoppdrag som krever innsats fra flere sektorer. I dag er det flere og flere unge har utfordringer med psykisk uhelse. Ofte er utenforskap et resultat av sosial arv, krenkelser som manifesterer seg og blir til helseproblem over tid. Vi som samfunn må legge til rette og fremme de gode tilbudene vi allerede har som styrker selvfølelse, mestringsopplevelser og sosial tilhørighet for å forhindre at unge blir stående passive på utsiden.

Skogn folkehøgskole

De må treffe andre ungdommer over tid i en sosial arena - med lavt under taket. F.eks. folkehøgskole. Det å lære seg å omgås folk er essensielt, det å kunne ta konflikter på en god og naturlig måte er essensielt.

Forskningsinstitutt (Offentlig)

Svar

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress

Vi har satset på solide, longitudinelle forskningsprosjekter som har gitt oss mer presis kunnskap om mekanismer (på individ-, familie-, og samfunnsnivå) som øker risikoen for at barn og unge faller utenfor. Vi er derfor om ti år bedre i stand til å sette i gang i tiltak tidlig og målrettet. På bakgrunn av resultater fra slike forskningsprosjekter vil vi i løpet av de siste ti årene ha utviklet grunnlag for forbedret og endret praksis for å redusere risiko for frafall og styrke motstandskraft blant unge. Samarbeidet mellom forskning og praksisfeltet har medført tidlig identifisering av vansker og økt effektivitet av tiltak og dermed virket avlastende på tjenestene over tid.

Begrunnelse: Psykisk sykdom, rus, og kroniske smertetilstander er blant de vanligste årsakene til funksjonstap og frafall fra utdanning og arbeidsliv. Vi vet at barndomstraumer, inkludert omsorgssvikt, mobbing, vold, overgrep, krig, andre kriser og katastrofer utgjør særlig potente risikofaktorer for utvikling av slike helseplager forbundet med utenforskap. Opphopning av slike belastninger er særlig stor i minoritetsgrupper av befolkningen som blant annet flyktinger og familier med lavinntekt eller som lever i fattigdom. Tradisjonelt sett følger tilgang til tjenester motsatt mønster, der de med mest ressurser og best kunnskap om helse-, velferds- og utdanningssystem også har best tilgang til disse tjenestene ved behov. Systematisk ulikhet til tilgang til tjenester forsterker forskjellene i helse, velferd og utdanning over tid. For å kunne klare å bryte disse mønstrene trenger vi valid kunnskap om hvordan vi kan forebygge og bidra til å minimere de negative konsekvensene av barndomstraumer i belastede familier. Dessverre ser vi gang på gang at familier med store belastninger enten ikke blir med i det hele tatt eller faller fra studier. Barn og

unge fra familier med betydelige belastninger sjelden eller nesten aldri er representert. Slik kunnskap krever derfor solide studier som følger opp barn, unge og familier over tid.

Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning

God kvalitet med høy kompetanse blant de tilsatte i skolen. Elever må oppleve mestring og tilhørighet. Lesing som grunnleggende ferdighet er en nøkkel for læring og utvikling.

Nasjonalt Utviklingscenter for Barn og Unge (NUBU)

I 2033 har vi barne- og unge-tjenester som er virksomme, trygge, helhetlig koordinerte og tilpasset det enkelte barns behov og egenart. Vi har gjennom 10 år utviklet systemer og metoder som sikrer kontinuerlig kvalitetsforbedring og kompetanseutvikling for barn- og ungetjenestene, på tvers av sektorer og tjenestenivåer. Forskning og tiltaksutvikling skjer i tette partnerskap mellom forskere, praksisfeltet og brukere, gjennom stabile samarbeidsstrukturer som raskt får nyeste kunnskap ut i praksis for å skape en positiv forskjell for barn og unge i risiko.

Vi har gjennom dette skapt et inkluderende og integrerende samfunn, som legger fokus på å:

- tidlig oppdage barn og unge som er i risiko for utenforskap
- gjøre gode forskningsbaserte og familie-/nærmiljø-orienterte vurderinger av barnas behov
- ha tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å gi barna og deres foreldre en helhetlig, koordinert og tilpasset hjelp med dokumentert virkning.

Særlig er det gjennom nødvendige endringer i lovverk, finansieringsstrukturer og samarbeidsflater mellom ulike sektorer og tjenestenivåer, at vi har klart å gjøre den viktigste forskjellen. Vi har offentlige tjenester som klarer å sikre helhetlig samarbeid, koordinering og oppfølging av barn og unge som står i risiko for å falle utenfor, og som involvere alle samfunnsaktører til å jobbe samlet om innenforskap.

Nasjonalt
Utviklingscenter for
Barn og Unge (NUBU)

I 2033 har vi barne- og unge-tjenester som er virksomme, trygge, helhetlig koordinerte og tilpasset det enkelte barns behov og egenart. Vi har gjennom 10 år utviklet systemer og metoder som sikrer kontinuerlig kvalitetsforbedring og kompetanseutvikling for barn- og ungetjenestene, på tvers av sektorer og tjenestenivået. Forskning og tiltaksutvikling skjer i tette partnerskap mellom forskere, praksisfeltet og brukere, gjennom stabile samarbeidsstrukturer som raskt får nyeste kunnskap ut i praksis for å skape en positiv forskjell for barn og unge i risiko. Vi har gjennom dette skapt et inkluderende og integrerende samfunn, som legger fokus på å tidlig oppdage barn og unge som er i risiko for utenforskap, å gjøre gode forskningsbaserte og familie-/nærmiljø-orienterte vurderinger av barnas behov og har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å gi barna og deres foreldre en helhetlig, koordinert og tilpasset hjelp med dokumentert virkning. Særlig er det gjennom nødvendige endringer i lovverk, finansieringsstrukturer og samarbeidsflater mellom ulike sektorer og tjenestenivåer, at vi har klart å gjøre den viktigste forskjellen. Vi har offentlige tjenester som klarer å sikre helhetlig samarbeid, koordinering og oppfølging av de barn og unge som står i risiko for å falle utenfor, og som involvere alle samfunnsaktører til å jobbe samlet om innenforskap.

**Forskningsinstitutt
(Privat)**

Svar

Institutt for
Samfunnsforskning

I 2033 kunne vi se tilbake på at regjeringen, ved hjelp av Norges forskningsråd, startet et kraftfullt samfunnsoppdrag for å øke inkluderingen av barn og unge i samfunnet. I dette samfunnsoppdraget lyktes Norge å trekke veksler på ulike forskningstradisjoner, ulike institusjoner og ulike sektorer. For å svare på oppdraget benyttet samfunnet hele bredden av virkemidler for å øke inkluderingen av barn og unge. En av grunnene til at samfunnsoppdraget om inkludering var vellykket var at samfunnsoppdraget var definert bredt nok – både tematisk og i hvordan begrepet «barn og unge» ble definert. I samfunnsoppdraget vurderte man blant annet faktorer som ulikhet/fattigdom, helse, deltagelse i fritidsaktiviteter og i demokratiet, påvirkning fra etnisitet, kultur og kjønn. Underveis i samfunnsoppdraget ble det også inkludert nye problemstillinger man ikke hadde tenkt på før. Utdanningens betydning for å skape inkludering ble vektlagt, men forskning og tiltak ble også

gjennomført på andre livsarenaer. Selv om samfunnsoppdraget hadde sitt tyngdepunkt i problemstillinger knyttet til barn og unge, så man også på mekanismer som skaper ekskludering blant unge voksne, for eksempel i overgangen fra utdanning til arbeidsliv. Ved å utforme samfunnsoppdraget i samspill mellom mange ulike fagmiljøer og ved å høre på dem det gjelder – barn, ungdom og unge voksne – ble samfunnsoppdraget et samlingspunkt for mange ulike aktører som hadde felles interesse i å forstå ekskludering og foreslå tiltak som øker inkluderingen.

NIFU

Skolen har en sentral funksjon i det norske samfunnet. Skolen er vår viktigste arena for inkludering og for å bygge et lærende fellesskap blant barn og unge. Å sikre at alle får delta i dette fellesskapet, har avgjørende betydning både for den enkelte og for samfunnet. Å støtes ut av skolens fellesskap, eller ikke få komme inn, har kritisk betydning for den enkelte og for samfunnet.

Det viktigste vi som samfunn har fått til innen 2033, er å utvikle en skole som i større grad enn i dag, får til å inkludere alle grupper elever og gi alle et læringsutbytte som er tilstrekkelig for videre inkludering i samfunn og arbeidsliv, samt overgang til videre/høyere utdanning.

NORCE Norwegian Research Centre AS

Om ti år jobber vi godt forebyggende, samtidig som vi evner å hjelper dem som opplever å stå ute for samfunnets viktige arenaer som unge voksne. Vi har satt inn flere forebyggende tiltak mot utenforskap på arenaene skole, barnehage og fritid, ved å identifisere og implementere evidensbaserte tiltak i disse settingene. Vi har fått en nasjonal standard for antimobbeprogram og psykososiale miljøtiltak i skole og barnehage. Når det gjelder barns deltakelse i organiserte aktiviteter har vi klart å jevne ut fritidsdeltakelsen på tvers av sosioøkonomiske lag og kulturell bakgrunn, slik at alle barn og unge har reell mulighet til å utfolde seg i fellesskap hvor de opplever tilhørighet og mestring. Problematikken rundt unge utenfor skole og arbeidsliv (NEET) i Norge har noen særtrekk, og ett av dem er den spesielt høye andelen av såkalte passive eller «inaktive NEET». OECD peker på at hele syv av ti unge som står utenfor arbeid, utdanning og opplæring i Norge ikke er aktivt på leting etter en rolle i arbeidslivet, samtidig som langvarige helserelevante stønader i noen tilfeller bidrar til å finansiere unge som er vanskelige å hjelpe ut i arbeid og som dermed slutter å lete. *Om 10 år vil vi ha lykket i å identifisere og tilgjengeliggjøre effektive tiltak for å engasjere inaktive NEET i skole og arbeidsliv.*

Nordlandsforskning

Årsakene til ungt utenforskap er komplekse og sammenvevde, og det er sjelden én enkelt årsak som forklarer at barn og unge opplever utenforskap. Snarere er det et samspill mellom ulike faktorer på samfunnsnivå, institusjonsnivå og individnivå. Kompleksiteten understreker viktigheten av en helhetlig tilnærming til både å forstå og løse problemet. Arbeid med å redusere ungt utenforskap krever samarbeid på tvers av ulike sektorer og nivåer av samfunnet for å implementere effektive

forebyggings- og støttetiltak.

I 2033 har vi helhetlige og sammenhengende tjenester som er tilpasset barn og unges behov. Tjenestene evner i langt større grad enn i dag å tidlig identifisere barn og unge som er i risiko for utenforskap, og de jobber kunnskapsbasert og tverrsektorielt med tidlig innsats. Sentrale indikatorer for å monitorere ønsket utvikling frem mot 2033 er andel unge som fullfører videregående opplæring, psykiske helse blant barn og unges og barn og unges levekår.

NTNU
Samfunnsforskning

Utenforskap eller fellesskap kan på noen velferdsområder operasjonaliseres i absolutte termer, som for eksempel ut fra fattigdomsgrenser, tilgang på grunnleggende ressurser og muligheter for å få dekket grunnleggende behov. Samtidig er det vanskelig å definere gode indikatorer på hva som representerer resultatmål dersom utenforskap unngås. I en norsk velferdsstatlig kontekst har utenforskap tradisjonelt blitt adressert gjennom omfordeling, trygder og stønader og universell tilgang til utdanning samt offentlige tjenester. Det å få barn og unge ut av utenforskap er et mål som sikter mot at utenforskap er noe man vil unngå. Det er ikke åpenbart hvordan et slikt mål kan omsettes i form av styrings-indikatorer. Er det et mål i seg selv å redusere antallet med tiltak fra barnevernet, eller bør andelen være høyere enn i dag? Er det flere eller færre som bør motta spesialundervisning i skolen? Er det et mål i seg selv at flere skal være med i organiserte fritidsaktiviteter? Eller bør selve samfunnsoppdraget også fokusere på livskvalitet og livsmuligheter for alle? Innen 2033 har vi som samfunn fått til følgende for å få barn og unge ut av utenforskap:

- Økt vår forståelse av hva som skaper sårbarhet og utenforskap, hva som virker i forebygging og tjenester samt innovasjon i tjenestene.
- Oppnådd en bedre samordning av politikkområder som bygger på oppdatert og forskningsbasert kunnskap og som særlig ivaretar hensynet til utsatte barn og unge og deres familier.
- Sikret tilfredsstillende levekår som gjør det mulig for barn og unge å delta i utdanning og samfunnsliv.
- Sørget for at barnehager og SFO er gratis på lik linje med annen utdanning.
- Utviklet velfungerende systemer for tjenesteinnovasjon i oppvekstfeltet nasjonalt, regionalt og lokalt hvor forskermedvirkning og medvirkning fra barn, unge og familier er sentralt for å sikre kunnskapsbaserte tiltak.
- Etablert samarbeidsarenaer og verktøy for tettere oppfølging av utsatte barn, unge og familier (på både individ- og gruppenivå), helt fra barselomsorgen og oppover.
- Etablert (og videreført eksisterende) integreringssatsinger for barn og unge basert på tett samarbeid mellom oppvekst-, kultur- og fritidssektoren og frivillige organisasjoner innen idrett, kultur og trossamfunn, med særlig fokus på overganger mellom ulike utdanningsnivåer og fra utdanning til arbeidsliv.
- Sørget for å utvikle inkluderende lokalsamfunn for, og med, alle

barn, unge og familier.

•

Vi vil understreke behovet for å fortsette å ha gode tjenester basert på prinsippet om proporsjonal universalisme (tiltak bør være universelt innrettet, men virke best for de som trenger det mest).

Samtidig som punktene over er viktige sammen og hver for seg, vil vi fremfor å kun lene oss på målfesting av hvordan og på hvilke områder samfunnet skal oppnå resultater for å få barn og unge ut av utenforskap, heller understreke viktigheten av å jobbe fram en ny forståelse av hvordan grunnleggende samfunnsinstitusjoner kan virke. Vi vil argumentere for at et av de viktigste målene vi kan nå frem til 2033 er å utvikle universelle oppvekstinstitusjoner til å bli ankerinstitusjoner i lokalmiljøer og fungere som et knutepunkt for samspill mellom lokal- og sivilsamfunn og offentlige tjenester. På denne måten kan institusjoner som barnehager, SFO og skoler få en utvidet funksjon som bindeledd mellom velferdssamfunn og velferdsstat.

Utenforskap fins i alle deler av samfunnet, men er en særlig utfordring i områder med store levekårsutfordringer og høy andel minoritetsspråklige. Fattigdomsreducerende tiltak, samt tiltak som motvirker gettodannelser, vil kunne ha effekt, men det trengs i tillegg mer spissede tiltak inn mot grupper som er særlig utsatt. Særlig sentralt i dette står skolen, som den i størst grad universelle arenaen i den norske velferdsstaten, sammen med barnehagene. I et tidlig innsatsperspektiv er det samspillet mellom skole, andre offentlige tjenester, sivilsamfunnet og frivilligheten, som har det største potensialet for inkludering, og dermed for motvirkning av utenforskap. Dette krever en endret forståelse av skole, også fra det utvidede mandatet skole kan sies å ha i dag som ikke bare en kunnskapsfabrikk, men også en medborgerskapsarena og mangfoldsarena. En ytterligere utvidet forståelse av skole vil være å se på den som et samarbeidende fellesskap av eksterne og interne aktører, som sammen er med på å lage en så god som mulig oppvekst for barna. Skolen blir i en slik tenkning en utvidet velferdsinstitusjon, der inkluderingspolitikken lever sammen med kunnskapspolitikken og levekårspolitikken. Dette krever en stor styrking av ressursene i skolen, og en fokusering på andre områders innsats mot skolen.

En slik re-tenkning av skolen frem mot 2033 vil kreve endringer i samarbeidsformer og institusjonelle grenser i så å si alle sektorer som har med barn og unges oppvekst å gjøre, og vil kreve en re-tenkning av kunnskaps- og kompetansepolicyen på en rekke områder. Eksempelvis vil noe så enkelt som det å flytte de spesialpedagogiske tjenestene nærmere praksis i skolen (slik det allerede er skissert gjennom stortingsmelding og ny opplæringslov) kreve en grundig gjennomtenking av både kompetanse- og ansvarspolitikken i skolen. Samtidig vil det å tette samarbeid med eksempelvis NAV, barnevern og frivillige organisasjoner kreve nye former for samskapende og tillitsbasert styring og ledelse.

For å utnytte den tverrfaglige- og tverrsektorielle kompetansen er det nødvendig med større grep og omdefineringer av mandatet til en rekke av velferdsstatens profesjoner og organisasjoner, i tillegg

til tett kontakt med sivilsamfunnet. Å motvirke utenforskap med å gjøre mer av det samme som man allerede har gjort, men for eksempel med økte ressurser på utvalgte områder, vil med liten sannsynlighet føre til varige endringer. Endring krever nytenkning av *partnerskapet mellom offentlige tjenester, frivillig sektor, næringsliv, oppvekstsektoren og helsesektoren, samt med sentrale myndigheter.*

Forvaltning (Offentlig)

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Svar

Barn og unge får helhetlig hjelp og nødvendig oppfølging til å mestre skolegang og gjennomføre videregående opplæring. Andelen unge som fullfører videregående opplæring er høyere enn i 2023

Begrunnelse: Utdanning er sosialt utjevner og beskytter mot utenforskap. Kravene til kompetanse i norsk arbeidsliv har økt over tid. Personer uten videregående opplæring blir i større grad stående utenfor arbeidsmarkedet, og har i mange tilfeller aldri vært i jobb. Styrket innsats for å få flere til å mestre skolegang og gjennomføre utdanning vil gi store samfunnsmessige og menneskelige gevinster. Ikke alle barn har like muligheter til å mestre skole og delta på andre samfunnsarenaer, derfor må også innsatsen målrettes for å sikre dette, ut fra de ulike barrierene barna står overfor, enten det er språk, økonomi eller helse. Andelen som fullfører videregående skole har økt over de siste årene, men noen grupper har fortsatt bekymringsverdig høyt frafall. Barn med lav sosioøkonomisk status har forhøyet risiko for å ikke fullføre videregående innen fem år etter at de begynte på utdanning, og dette gjelder særlig for gutter. Gutter med minoritetsbakgrunn har ikke hatt den samme utviklingen som andre barn og unge når det gjelder mestring av skolegang og fullføring av videregående opplæring. Barn og unge som blir sett og hørt i et inkluderende skole- og opplæringsmiljø hvor de opplever tilhørighet og egenverdi, vil stå bedre rustet med ulike utfordringer i livsløpet.

Fra IMDis ståsted er det viktig å få med alle barn og unge, både de som vokser opp i Norge med foreldre som har innvandret og som har lite kunnskap om det norske systemet, og ressurser til å følge opp barna sine, og som kanskje selv står utenfor arbeids- og samfunnsliv.

1) og barn som innvandrer selv i løpet av skolealder, og som trenger ekstra oppfølging for å mestre skole og fullføre opplæringsløpet.

Det krever helhetlig og sektorovergripende innsats i hele barnets livsløp, med blant annet

- økt barnehagedeltakelse for utsatte grupper, SFO og gode muligheter for en aktiv fritid, tilpasset opplæring med nok ressurser og god kvalitet, gjøre overganger mindre sårbare overganger, sikre god sammenheng mellom de ulike fasene, barnehage, grunnskole, videregående
- sikre barn og unges rettigheter, medvirkning og reell påvirkning i utforming av tiltak
- virksomme og likeverdige tjenester til alle barn og unge (og

familiene deres) for å sikre gode betingelser for alle barn og unge

- samhandling, samskaping og innovasjon på tvers av sektorer for sikre at barn og unge mestrer skole og opplæring, redusere levekårsstress som følge av lavinntekt og andre forhold rundt vanskelige livssituasjoner, slik at barn kan delta på likere vilkår. Forskning viser også at det er en klar sammenheng mellom familiens inntekt og oppnådde resultater i utdanningssystemet.
- helhetlig og tverrsektoriell innsats for å forebygge og motarbeide barriere for barn og unges deltakelse på ulike samfunnsarenaer slik som diskriminering, trakassering, hatefulle ytringer, mobbing, negativ sosial kontroll mm.

Organisasjon (Offentlig)

Svar

Bufetat, Nasjonal Enhet for Behandlingstiltak, Avdeling Implementering og Kvalitetssikring
Institutt for Politikk og Forvaltning, Universitetet i Bergen (UiB)

I 2033 har vi lyktes med å hjelpe de aller fleste barn og unge gjennom en fullverdig skolegang, innenfor ordinære og samtidig inkluderende rammer. Der det er behov for ekstra hjelp, er denne systematisk og helhetlig, uavhengig av hvor man bor i landet.

Det aller viktigste vi som samfunn har gjort i 2033 er at barns rettigheter etter Barnekonvensjonen er fullt ut implementert i det norske samfunn, slik at barn og unge i vanskelig og utsatte livssituasjoner har fått hjelp som virker, på sine betingelser, enten det er hjelp i hjemmet eller at de får hjelp utenfor hjemmet i en ny familie. Spesifikt gjelder dette den gruppen barn og unge som faller inn under barnevernlovens ansvarsområde. I 2022 gjaldt det 47 034 barn gjennom året. Dette er en gruppe barn hvor færre enn halvparten (42%) får til gode overganger til voksenlivet (andelen er 84% for de som ikke har hatt kontakt med barnevernet), og som har stor risiko for utenforskap i voksenlivet. En nordisk studie fra 2017 viser at unge voksne med erfaring fra fosterhjemssystemet scorer høyere på risiko for utfordringer på samtlige utfallsmål sammenlignet med den generelle befolkningen (Kääriälä og Hiilamo, 2017). Selv om vi vet mindre om hva som er årsakene til at barn med barnevernsbakgrunn faller utenfor, peker Kunnskapen om barn som er plassert utenfor hjemmet av barnevernet på at denne gruppen barn ofte har store utfordringer som kan knyttes til risiko for utenforskap, slik som psykiske og somatiske vansker, lidelser og helseplager (Myrvold mfl., 2020; Kayed mfl., 2015; Dybing og Stoltenberg, 2006; Drange og Hernæs, 2020; Vinnerljung mfl., 2018), at de har høyt skolefravær og høyere risiko for svake skolekarakterer og frafall i skolen (Bufdir, 2021), og oftere befatning med kriminalitet (Drange og Hernæs, 2020). Unge med erfaring fra barnevernet kan også oppleve overgangen til voksenlivet som ensom og belastende. For eksempel vil ungdom som har hatt tiltak utenfor hjemmet kunne miste kontakten med fosterfamilien og de som har vært deres omsorgspersoner (Paulsen mfl., 2020).

Kostnadene for enkeltindividene det gjelder er store, og når det er en så høy andel som ikke får god nok hjelp så blir det også svært synlig at velferdsstaten ikke strekker til. Beregningene av de Samfunnsøkonomiske kostnadene viser at det også er store gevinster å hente både på kort og lang sikt, samt på tvers av generasjoner av å investere i tiltak som virker for barn og foreldre for å forhindre omsorgssvikt og vold mot barn, som igjen øker sjansene for utenforskap (García mfl., 2021; Aecf, 2019; Oslo Economics, 2019;

Rasmussen og Vennemo, 2017; Pereznieto mfl., 2014; Heckman og Masterov, 2007; Pedersen mfl., 2023; 2023a; Vista Analyse 2017; Rambøll, 2019). En analyse av kostnadene ved omsorgssvikt og mishandling av barn i høyinntekstland anslår at de utgjør rundt 4 prosent av et lands bruttonasjonalprodukt (Sethi et al., 2013, se Ferrarra med flere 2015). I en rapport fra 2023 beregnet Menon at vold i nære relasjoner koster det norske samfunnet nesten 92,7 milliarder kroner (målt for 2021). Dette var knyttet til tre dimensjoner som kan knyttes til utenforskap, og herunder de utgifter og tapte inntekter det innebærer i et livsløp; (1) offentlig og privat ressursbruk, (2) redusert produksjon og effektivitet i økonomien og (3) tap av liv og helsemessig livskvalitet. Ved å prioritere forebygging «kan samfunnet potensielt spare mye fremfor å reparere, ved å investere i mennesker fremfor å se dem som en utgiftspost» (Utenfor-regnskapet, 2019). Et eksempel er å sørge for gode fosterhjem. Menon (2023) anslår i en nyere analyse at den samfunnsøkonomiske verdien av dagens fosterhjem utgjør en forventet nåverdi på 135,9 milliarder kroner. Verdien omfatter blant annet at barnet i gjennomsnitt får bedre helsemessig livskvalitet og høyere arbeidsdeltakelse i deres voksenliv.

Problembildet er godt beskrevet i rapporten fra BarnUnge21-strategien for et samlet kunnskapsløft for utsatte (Forskningsrådet, 2021), og i delrapport 4 er det særskilt beskrevet forskningsutfordringer, behov og forslag til løsninger. Dette er fulgt opp i NOU 2023:7 «Trygg Barndom, Sikker Fremtid» kapittel 29, hvor et oppdatert og detaljert bilde av forskningsbehov og noen løsninger beskrevet. Blant annet er det helt klart at det foreligger svært lite forskning som er barneorientert i sine problemstillinger og tilnærminger, og at det er store mangler med hensyn til å ivareta et barneperspektiv i forskningen.

Referanser:

- Bufdir. (2020a). Politi og barnevern – nasjonale retningslinjer for samhandling.
- Drange, N. & Hernæs, Ø. (2020). Kvantitativ beskrivelse av institusjonspopulasjonen (Rapport nr. 3/2020). Oslo: Frischsenteret.
- Dybing, E. & Stoltenberg, C. (2006). Kunnskapsoppsummering om barns helse og miljø (Rapport 2006:3). Bergen: Folkehelseinstituttet.
- Ferrara, P., et al. (2015). The economic burden of child maltreatment in high income countries. *The Journal of pediatrics*, 167(6), 1457-1459.
- Forskningsrådet (2020). Forskning som støtter praksis, utdanning og innovasjon. (Delrapport fra arbeidsgruppe 1. Delrapport til strategiprosessen BarnUnge21.) Oslo: Norges Forskningsråd.
- Forskningsrådet (2021). BarnUnge21-strategien: Ut av blindsonene. Strategi for et samlet kunnskapsløft for utsatte barn og unge. Oslo: Forskningsrådet.
- García, J. L., James J. Heckman, J. J. & Ronda, V. (2021). The Lasting Effects of Early Childhood Education on Promoting the Skills and Social Mobility of Disadvantaged African Americans (BFI Working Paper No. 29057).
- Heckman, J. J. & Masterov, D. V. (2007). The productivity argument for investing in young children. NBER Working Paper

No. 13016. JEL No. H52, I28. National Bureau of Economic Research

- Kayed, N.S., Jozefiak, T., Rimehaug, T., Tjelflaat, T., Brubakk, A-M & Wichstrøm, L. (2015). Resultater fra forskningsprosjektet psykisk helse hos barn og unge i barnevernsinstitusjoner. Trondheim: NTNU Regionoalt kunnskapssenter for barn og unge – Psykisk helse og barnevern
- Kääriälä, A. & Hiilamo, H. (2017). Children in outof-home care as young adults: A systematic review of outcomes in the Nordic countries. *Children and Youth Services Review*, 79, 107- 114.
- Myrvold, T., Christiansen, Ø., Haune, M.C., Sarfi, M. & Heiervang, E.R. (2020). Evaluering av CARE-modellen. Tverrfaglig kartlegging av utsatte barns helse og omsorgsbehov. Oslo: Universitetet i Oslo.
- NOU 2023:7. (2023). Trygg barndom, sikker fremtid. Gjennomgang av rettssikkerheten for barn og foreldre i barnevernet. Oslo: Barne- og familiedepartementet.
- Oslo Economics. (2019). Samfunnsøkonomisk analyse av kompetansehevingstiltak i barnevernet (Rapportnummer 2019-17). Oslo: Oslo Economics.
- Paulsen, V., Wendelborg, C., Riise, A., Berg, B., Tøssebro, J. & Caspersen, J. (2020). Ettervern – en god overgang til voksenlivet? Helhetlig oppfølging av ungdom med barnevernerfaring. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.
- Pedersen, S., Johnsen, P. F. F., Ljøgodt von Hanno, I., Myrvold, T. & Stokke, O M. (2023). Samfunnskostnader av vold i nære relasjoner. Oslo: Menon Economics.
- Pedersen, S., et al. (2023a). Evaluering av syv plasseringstiltak i barnevernet: Virkningsvurderinger av spesialiserte fosterhjem og seks institusjonstiltak. Oslo: Menon Economics.
- Perezniето, P., Montes, A., Langston, L. & Routier, S. (2014). The costs and economic impact of violence against children (Child Fund Alliance Report). Child Fund Alliance.
- Rambøll, A.S (2019). Utenfor-regnskapet. Dokumentasjon av investeringsmodellen. Kommunenes Sentralforbund (KS).
- Rasmussen, I. & Vennemo, H. (2017). Samfunnsøkonomiske konsekvenser av omsorgssvikt og vold mot barn (Rapport 2017/12). Oslo: Vista Analyse.
- Sethi, D., Bellis, M., Hughes, K., Gilbert, R., Mitis, F., Galea, G. (2013). *European report on preventing child maltreatment*. World Health Organization. Regional Office for Europe.
- The Annie E. Casey Foundation (AECF). (2019). Future Savings: The Economic Potential of Successful Transitions from Fostercare to Adulthood. Baltimore: The Annie E. Casey Foundation.
- Vinnerljung, B., Klink, S. & Hjern, A. (2018). Health problems and healthcare needs among youth in Swedish secure residential care. *International Journal of Social Welfare*, 27(4), 348- 357.

<p>Norsk Sykepleierforbund Norsk kulturskoleråd</p>	<p>Redusert sosial ulikhet, inklusive sosial ulikhet i helse.</p> <p>Vi har fått helhetlige oppvekstmiljø, der flere aktører lokalt gjør en felles, tverrfaglig innsats for at alle barn og unge har like muligheter for deltagelse i aktiviteter, får medvirke i utforming av dette og føler mestring og tilhørighet. Deltagelse i kulturaktiviteter er det aller viktigste; det er der det største potensialet for tilhørighet og meningsfulle liv ligger. Det er ikke uten grunn at dette også er nedfelt i FNs barnekonvensjon, artikkel 31.</p>
<p>Skjeberg folkehøyskole Skolenes landsforbund</p>	<p>Folkehøyskole</p> <p>Den viktigste arenaen for et felles grunnlag i samfunnet, der alle får like muligheter, er barnehager og skoler med tid og plass til alle. Og den viktigste faktoren for inkludering i skole og barnehage er de voksne og nok voksne med riktig kompetanse. Vi må holde på normtallene for barnehage og grunnskolen, og innføre det på videregående. Men tallene må være "ekte" ikke bare på papiret, eller i snitt på skolen. Normtallene må gjelde i hele barnehagens åpningstid. De voksne må ha nok tid til å se alle, og være tidlig inne med innsats der det trykker. I tillegg må vi bestrebe å øke gratisprinsippet.</p>
<p>Statped</p>	<p>Innspill om inkludering av flere barn og unge fra Statped</p> <p>Noe av det viktigste vi kan gjøre for å hindre utenforskap, er å sørge for at barn og elever i barnehager og skoler opplever at de har meningsfulle dager der de lærer og utvikler seg samtidig som de opplever å være en del av et fellesskap med andre. Senere også at de møter et arbeidsliv som har plass til alle uansett funksjonsnedsettelse.</p> <p>For å få til dette må vi som samfunn ha fokus på inkludering, og på tillitten til fagpersonene i støttetjenestene. Det er viktig at etater i fellesskap evner å samarbeide godt til barn og unges beste, og at den hjelpen samfunnet yter treffer det behovet den enkelte har. Det å bygge gode strukturer rundt barn og unge sin oppvekt krever at fagpersoner på tvers av sektorer samarbeider, og det å legge til rette for at slik samarbeid i praksis kan styrkes vil være sentralt.</p> <p>For å styrke arbeidet med inkludering, er det også viktig å øke kompetansen på hva som fremmer psykisk helse, og hvordan man lager arenaer i barnehage og skole hvor barn og elever lærer å omgås hverandre. For barn med komplekse eller omfattende utfordringsbilder vil det være ekstra viktig å oppleve deltakende og trygge fellesskap med andre barn. Dersom ansatte i barnehage og skole er motiverte, har god kompetanse og har gode arbeidsforhold, vil det være lettere å fremme inkluderende læringsfellesskap. Dersom vi som samfunn om ti år har satset på styrket kompetanse om inkludering og et mangfoldig fellesskap, vil dette være positivt for alle barn.</p>

Innledning

Det er viktig at regjeringen gir tydelig signaliserer om at de ønsker å ta grep for å redusere utenforskap blant unge gjennom å introdusere samfunnsoppdraget «inkludere flere barn og unge i utdanning, arbeids- og samfunnsliv». Det er vel kjent, og solid dokumentert, at utenforskap har betydelige kostnader for den enkelte og for samfunnet.

Med dette samfunnsoppdraget ønsker regjeringen å redusere andelen unge som står utenfor gjennom en såkalt «tverrsektoriell og målrettet innsats som retter seg mot påvirkningsfaktorer for en

god oppvekst». Det er bred enighet om at løsningen på utfordringen er kompleks, og at ansvaret ligger hos mange sektorer. Skal man lykkes i å få barn og unge ut av utenforskap må aktørene spesielt innenfor helse-, arbeidslivs-, velferds- og utdanningssektoren samvirke bedre og finne nye måter å samarbeide på. Det må gjøres et grundig arbeid i startfasen. Skal man lykkes må alle involverte dele den samme visjonen, det må være omforent forståelse av sentrale begreper som for eksempel inkludering og utenforskap, og det må gås opp tydelige ansvarslinjer. Utdanningsforbundet mener det er av stor betydning at samfunnsoppdraget er forankret i eksisterende kunnskap og at det settes av tilstrekkelige midler for å realisere ambisjonene. Erfaringene fra de som ser utfordringene på nært hold må vektlegges, og det må settes av betydelig midler skal samfunnsoppdraget lykkes.

Hvis vi ser ti år frem i tid, til 2033, hva er det viktigste vi som samfunn har fått til for å få barn og unge ut av utenforskap?

Å sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning er grunnleggende rettigheter for enkeltmennesket og en nødvendighet for samfunnet. Det er dette som ligger til grunn for FNs bærekraftsmål nr. 4. God utdanning. Utdanning er nøkkelen til utvikling, og åpner en verden av muligheter som gjør at hver enkelt kan bidra til et bærekraftig samfunn.

Mål nr. 4 omhandler ikke bare retten til skolegang, men også at en får gode lærere og kvalitet i utdanningen: *'utdanning er vårt aller beste verktøy for å løse samfunnsutfordringene som kommer. Å sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning, som fremmer muligheter for livslang læring, er også grunnleggende rettigheter for enkeltmennesket og en nødvendighet for samfunnet'*.

Utdanning løftes frem som den viktigste byggesteinen for velstand, helse og likeverd i alle samfunn, og følgelig den viktigste prioriteten for Utdanningsforbundet.

Ser vi ti år fram i tid har samfunnet gjennomført betydelige investeringer i utdanning på alle nivåer. Det har blitt gjort store forbedringer i hele utdanningssystemet, herunder økt bemanning i barnehage og skole og lærere med lærerutdanning i alle fag og kunnskaps-områder. Vi har fått rammer som muliggjør en mer praktisk skole, elevene har fått praksisplass og læreplass som sikrer at de får fullført sin yrkesutdanning. Dette har bidratt til å gi alle barn og unge bedre muligheter å utvikle egne ferdigheter som grunnlag for videre utdanning og arbeidsliv.

Samfunnet har jobbet aktivt med å redusere økonomisk ulikhet og sosiale barrierer som kan føre til utenforskap. Dette inkluderer tiltak som bedre inntektsfordeling, bedre språkopplæring for nyankomne og et inkluderende arbeidsliv. Redusert økonomisk ulikhet har vært en nøkkelfaktor for å hindre at barn vokser opp i fattigdom.

Samfunnet har styrket tilbudet innen mental helse for barn og unge. Det store etterslepet innen psykisk helse etter pandemien er dekket, og det har vært en økning i tilgjengeligheten av rådgivningstjenester og psykologisk støtte både i skolene og universitet- og høgskolene. Koronapandemien gjorde skolegang og

mulighetene for utdanning vanskeligere for svært mange. Når vi vet hvor viktig utdanning er, aner vi konsekvensene fravær av utdanning har for fremtidige generasjoner.

Samfunnet har fremmet en kultur av inkludering og deltakelse blant barn og unge. Dette har ført til at flere unge har fått muligheten til å delta i samfunnsaktiviteter, idrettslag, kulturelle arrangementer og frivillig arbeid. Aktiv inkludering har bidratt til å bygge selvtillit og sosiale ferdigheter blant unge, og sammen med arbeidet med barn og unges psykiske helse, bidrar dette til et redusert skolefravær.

Utdanningsforbundet mener at de store utfordringene Norge, og det globale samfunnet, står overfor, tilsier en langt sterkere satsing på utdanning. En bedre synliggjøring av forskningsbaserte lærerutdanninger er viktig, samt tiltak for en mer systematisk rekruttering av lærere med yrkeserfaring fra barnehage og skole til lærerutdanningene.

Samlet sett har samfunnet i 2033 oppnådd betydelige fremskritt i å bekjempe utenforskap blant barn og unge ved å investere i utdanning, redusere økonomisk ulikhet, styrke mental helse, fremme inkludering og deltakelse, samt prioritere tidlig intervensjon og forebygging.

Varodd Utvikling
Vestfold og Telemark
kulturnettverk

Utdanning på unges egne premisser

Vestfold og Telemark kulturnettverk mener at det viktigste vi skal ha fått til i 2033 er at alle barn og unge har en reel mulighet til å delta i organiserte fritidstilbud.

For å kunne gi alle en vei inn i en aktiv fritid trenger man flere lavterskeltilbud og introduksjonsaktiviteter. Det er viktig å sikre at tilbudene er tilrettelagt for alle barn og unge, dette kan gjøres gjennom å knytte kompetanse fra ulike instanser til lavterskeltilbudene. På denne måten kan vi bygge ned barrierer som skaper utenforskap, og sikre god kompetanse i samarbeidet mellom det offentlige og frivilligheten.

Kulturfrivilligheten trenger offensive kommuner som ser verdien av å løse problemer som utenforskap sammen med frivilligheten. Det er viktig å få på plass samarbeidsavtaler som sier noe om hvordan man sammen kan finne løsninger og hvem som har ansvar for hva. Gjennom gode samarbeidsavtaler og fastsatte møteplasser er det mulig å få til et godt samarbeid mellom frivillige organisasjoner og offentlige myndigheter.

Det er viktig å bygge ned hindre som står i veien for barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter. Inn i dette arbeidet er det også viktig å styrke likestillingsverktøy, for eksempel å fjerne aldersgrense på ledsagerbevis og legge til rette for at fritidsaktiviteter skjer i lokaler og på arenaer som er universelt utformet.

Vi mener det må bedre ordninger til for å sikre at barn og unge fra lavinntektsfamilier får delta på organisert fritidsaktivitet. Noen kommuner har løsninger som kontingentkasser eller reduksjon i pris på for eksempel kulturskolen. Likevel kan det se ut til at dette er ordninger man ikke klarer å nå alle med enten for at etterspørselen er større enn tilbudet, at tilbudet ikke gir en

tilstrekkelig dekning av kostnadene, eller at kjennskapen til ordningene ikke når ut. Her kan ordninger som lag og foreninger kan søke direkte på være en løsning.

Det må bli lettere å finne frem til informasjon om aktiviteter og tilrettelegging. I et digitalt samfunn er det viktig at slikt finnes lett tilgjengelig på kommunenes nettsider. Et tettere og mer systematisk samarbeid mellom kommune, skole og frivillighet kan også sikre informasjonsspredningen. Felles informasjon om ulike aktiviteter vil kunne nå bredere enn informasjon fra hver enkelt aktivitet. Det er viktig at det inneholder tydelig informasjon om tilretteleggingsmuligheter, økonomiske utgifter og relevante støtteordninger.

Organisasjon (Privat)	Svar
Abloom	Det aller viktigste vi som samfunn kan oppnå innen 2033 for å få barn og unge ut av utenforskap er å etablere et inkluderende utdanningssystem som gir alle barn og unge, uavhengig av funksjonsnedsettelse, like muligheter til læring og deltakelse.
Akademikerforbundet	Alle barn og unge opplever tilhørighet i sin hverdag i barnehage og skole. De møter trygge voksne som hjelper alle med å finne sine muligheter og utviklende nettverk. Barnehage og skole er et tverrfaglig felleskap , der en finner løsninger sammen med barna og ungdommene og deres foreldre og nettverk, i samarbeid med hjelpeinstanser. Det betyr at barnevernspedagoger, vernepleiere, sosionomer og andre barnefaglige utdannede jobber i barnehage og skole, sammen med barnehagelærere og lærere. Hjelpeinstansene (PPT, helsestasjon og barnevern) er nær der barn og ungdommers hverdag er.
ALLEMED - NDFU	Det viktigste vi har fått til som samfunn, for å få barn og unge ut av utenforskap er å sikre innenforskap. Vi vet at forebygging er viktig og at vi må både forebygge utenforskap og hjelpe de som har falt utenfor. Vi må starte inkluderingsarbeidet tidlig og jobbe med innenforskap på alle arenaer. Forebygge utenforskap. Om ti år har vi forstått at innenforskap har egen verdi, må satses på, legges til rette for og legges vekt på, selv når den kan være vanskelig å måle. Det er dyrt og ressurskrevende for både samfunnet og de det gjelder å havne utenfor fellesskapet. Vi i ALLEMED ønsker å trekke frem fritidsaktiviteter som et viktig forebyggende område som kan motvirke utenforskap. Deltakelse i fritidsaktiviteter kan gi livslang tilhørighet, utover den tilhørigheten skole, barnehage og andre offentlige tjenester kan tilby. Deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter er for barn og ungdom en viktig kilde til fellesskap, identitet og mestring, og det gir dem ferdigheter og erfaringer som har betydning senere i livet (Sletten mfl., 2015). Deltakelse i foreninger, lag og organisasjoner kan bidra til tilhørighet og skape rom for å være seg selv, sammen med andre. I tillegg kan deltakelse i fritidsaktiviteter gi uformell kompetanse, læring og nettverk som er viktige for samfunnsdeltakelse, også etter endt deltakelse.

	<p>Fritidserkæringen har som mål at alle barn og unge skal kunne delta i minst én organisert fritidsaktivitet sammen med jevnaldrende og skal kunne medvirke om disse. De har en selvstendig rett til deltakelse, uavhengig av ulike barrierer som for eksempel hvor man bor, foreldrenes sosioøkonomiske status, foreldrenes økonomi, kultur, funksjonshindringer eller andre barrierer. Dette må sikres og jobbes med kontinuerlig. Verdien av forebyggingseffekten og tilhørigheten deltakelse i fritidsaktiviteter kan gi må være styrende for alle aktører som tilbyr aktiviteter for barn og unge og kommuner, fylkeskommuner og stat som lager tiltak som legger tilrette for aktiviteter for barn og unge.</p>
<p>Arbeidsgiverforeningen Spekter</p>	<p>Vi må sørge for at alle i faresonen får relevant kompetanse. Dette ligger til utdannings- og kompetansepolitikken. Her er tidlig innsats et nøkkelord.</p>
<p>Blå Kors</p>	<p>Familier med flere sammensatte utfordringer har fått minsket sårbarhetsfaktorer og styrket beskyttelsesfaktorer og barn og unge opplever fellesskap utenfor familien. Med sammensatte utfordringer mener vi lavinntekt, lite nettverk, psykisk og fysisk sykdom, avhengighet eller språkutfordringer.</p>
<p>Fellesforbundet</p>	<p>Alle kommuner bør ha en form for ungdomsgaranti (en mer omfattende variant enn det som NAV tilbyr i dag) som gir ungdom en rett til arbeid, praksis, utdanning, opplæring eller noe som gir dem en meningsfull aktivitet med mål om fast ståsted i arbeidslivet. Dette bør skje gjennom et tettere samarbeid mellom skolene (fortrinnsvis de videregående skolene), NAV, lokalt arbeidsliv, frivillig sektor, opplæringskontorer, karrieresentre og eventuelt andre lokale aktører. Hver ungdom bør inngå en form for avtale med en plan for aktivitet med hjemkommunen og fylkeskommunen. Der arbeidslivet ikke kan bidra, må det lages praksisarenaer i skjermede omgivelser, gjerne i samarbeid med skoler, som kan fasilitere for eksempel verksteder o.l for en målrettet produksjon. Her kan gjerne også VTA-bedrifter spille en rolle. Aktiviteten bør gi en form for dokumentasjon, slik at det kan være et bidrag inn i ordinært arbeidsliv. Næringslivets bidrag kan generere for eksempel lønnskrav. Dette kan kalles noe så enkelt som en aktivitetsavtale, noe som ikke stigmatiserer og som viser en form for handlekraft. Samtidig som aktiviteten gjennomføres, bør ungdommer med psykiske og/eller fysiske helseutfordringer få tilbud om hjelp og tett oppfølging.</p>
<p>Folkehøgskolerådet</p>	<p>I 2033 har vi som samfunn sørget for at ungdommer som har/står i fare for å falle ut av videregående skole får hjelp fra rådgivere og andre til å bli kjent med folkehøgskolen og ser det som en viktig del av sitt utdannings- og dannelsesløp å gå et år på folkehøgskole. Folkehøgskole er et skoleslag uten eksamen og fast pensum, men er et skoleslag hvor ungdommene selv velger hva de ønsker å fordype seg i om det er praktisk, fysisk eller teoretisk kunnskap. Myndighetene og det formelle utdanningssystemet har i 2033 virkelig fått øynene opp for verdien og betydningen av hva folkehøgskolene gir, både med tanke på danning, folkeopplysning, demokratisk deltakelse og engasjement, psykisk helse, trivsel, følelse av verdi og selvtillit, gjennomføringsevne, læringsglede,</p>

felleskapsfølelser, nye vennenettverk og bekjemping av utenforskapdanning og kompetanse.

Forandringsfabrikken

Det vi har fått til er at mange færre barn og unge havner i utenforskap, er at vi har gjort en satsing som har bidratt til at unge opplever å få mening og at de trengs i samfunnet.

BAKGRUNN FOR SATSINGEN

I verdens rikeste land hvor de fleste barn og unge har mange muligheter, var det i 2023 vanskelig for barn og unge å vite hva de skulle velge. Mange lurte på om de var flink nok, god nok, ambisiøse nok osv. Hvis de ikke fikk til skole eller utdanning, kunne det kjennes som om de ikke bruker mulighetene sine og ikke dugde. På få steder og på få måter opplevde ungdommer og unge voksne at de trengtes og at de kunne bidra med å gjøre en forskjell for andre rundt seg. Mange strevde med å vite hvordan ta kontakt med ulike organisasjoner, for å bidra frivillig.

MER OM SATSINGEN

Satsingen som ble laget i 2023, het "DU TRENGS". Den har bestått av ulike tiltak tilpasset ulike aldersgrupper. Målet var å sørge for at unge opplevde at de trengtes i samfunnet og at deres bidrag betydde mye for andre.

Satsingen skulle gi unge en erfaring med at det er trygt, gøy og hyggelig å være frivillig eller bidra. Unge trengte erfaring med at det er trygt og gøy å være frivillig eller bidra for andre på ulike måter, for å klare å ta slik initiativ selv. Mange unge har allerede rapportert at det senere i livet ble lettere å ta kontakt eller gjøre initiativ selv.

Som del av satsingen, ble det mulig for alle unge som bidro for andre å registrere hvor mange "DU TRENGS"-dager de gjennomførte. Dette kunne de skrive inn i CVen sin. For mange ble det en verdifull ting når de senere skulle søke på jobber, for de som ikke hadde hatt jobb eller videre utdanning men også for mange som søkte ansvarsfulle jobber i Norge. Det er nemlig nå i 2033 blitt sånn at frivillig innsats står høyt i kurs når næringslivsleder skal velge ekstra viktige nye ansatte

DU TRENGS for unge i ungdomsskolen:

- Skolene viste elevene hvilke samfunnsområder som trengte menneskekraft. Dette innebærte hvilke utdanninger som trengte folk, men også hvilke områder og steder det var behov for at noen bidrar frivillig
- Skolene og samfunnet lagde en kultur hvor man snakket om ungdom på fine måter for å få hver ungdom til å føle at landet og menneskene i samfunnet trenger dem
- Skolen la til rette for at elevene kunne prøve ut frivillig arbeid for

å gjøre andres liv bedre

DU TRENGS for unge i videregående:

- Når det var snakk om videre yrkes- og utdanningsvalg prøvde videregående skoler å fokusere på hvor det var behov for menneskeressurser som kunne gjøre en stor forskjell i livene til andre, for eksempel sykepleiere, lærere og andre viktige yrkesfag.
- Skolene la til rette for at elevene kunne prøve ut frivillig arbeid og yrker hvor det var behov for menneskekraft for å få samfunnet til å fungere. OD-dagen var ikke nok, dette ble gjort gjennomgående i hele året for å gjøre unge vant til tanken om at de trengs. Flere steder inngikk skolene i samarbeid med kommunene, organisasjoner og yrkesliv

DU TRENGS-kontor for unge 19-29 år:

Rundt i kommunene har det vært satt opp "DU TRENGS"-kontor. DU TRENGS-kontorene har fungert litt som turistinfo-kontorer. Kontorene har hatt god info om alle muligheter for å bidra, enten frivillig eller hvor det har vært behov for ekstra innsats på andre måter i yrkeslivet eller samfunnet. Kontoret som har gjort dette har fungert som en overgang eller mellommann for å koble personer til de ulike stedene der unge trengs - til kulturliv, aktivitetstilbud, omsorgstjenester eller andre steder. De som jobbet der har tenkt konkrete løsninger om hvor hver person kan trives og bidra.

Det var viktig at dette ikke var del av en annen tjeneste, og at dette ikke ble opplevd som et hjelpesystem eller for noen som ikke lyktes. Kontorene har lagt vekt på å gi inspirasjon og kraft til unge 19-29 år som gjerne ville bidra i samfunnsarbeid, ville hjelpe andre og ville gi litt tid til noe eller noen som trengte det. Selv om DU TRENGS-kontorene var hovedsakelig for 19-29-åringene, ble også yngre ungdommer som ønsket å bidra, tatt imot for å finne muligheter for hvor de kunne bidra.

RESULTATER AV SATSINGEN

Gjennom disse tiltakene har det spredd seg en bevissthet i det som i 2023 var et av verdens rikeste land, om at lykke ikke alene er materielle ressurser, ting, eksklusive jobber osv. Mange har erfart det som mange tidligere ikke hadde erfart: at det å bidra frivillig for noen andre enn seg selv, gir lykke, livsmot, følelse av å høre til i et fellesskap og veldig mye glede - for å nevne noe.

Lesende fellesskap motvirker utenforskap.

Lesing av litteratur er viktig for å motvirke utenforskap. Mye av litteraturen tar for seg temaer om utenforskap, og lesinga og de litterære samtalene kan bidra til større forståelse for seg selv og andre mennesker, kulturer og samfunn. Særlig i ungdomstida der man skal finne seg selv, kan litteraturen spille en viktig rolle i

Foreningen !les

unges liv.

I 2033 har alle skoler et velfungerende skolebibliotek med fagpersoner. Det har blitt et viktig rom der barn og unge kan oppholde seg, føle seg verdsatt og bli sett. Skolebiblioteket fremstår som en samlende arena for ulike aktiviteter, forankret hos flere lokale aktører for å styrke fellesskapet, og for å sikre deltagelse på ulike områder.

Som samfunn har vi utviklet både skole- og folkebibliotek nært der barn, unge og voksne bor og lever sine liv. Det er arenaer hvor flere gode krefter samarbeider for å skape en lavterskel møteplass for barn og unge, et treffpunkt for elever og deres familier ved at eksisterende rom på skolen har blitt åpnet opp og brukes, også etter skoletid. Det har blitt et mer fleksibelt bibliotektilbud som bidrar til å spre leseglede, styrke lokal tilhørighet og utvikle språkkompetanse. Skolen samarbeider med bydeler og kommuner, samt med frivillige foreninger om drift av prosjektet, der de planlegger og gjennomfører leseaktiviteter.

Vi som samfunn tilbyr gratis aktiviteter på ettermiddager, organisert i samarbeid mellom skole, idrettslag, foreldre og frivillighetssentralen i bydel/kommune. Dette fungerer til dels fordi vi blant annet vet at litteratur skaper empati og forståelse for andres situasjon.

Frelsesarmeen

Det viktigste vi som samfunn har fått til er å styrke barn og unges rettigheter i lovverket. Grunnlovens § 104 stadfester barns rettigheter jfr. Barnekonvensjonen. Vi mener at barns selvstendige rettigheter må styrkes i særlovene, rundskriv og forskrifter, strukturer og rutiner. Barns beste og barns medvirkning styres da i forvaltningen og påvirker familien og barnas hverdag og oppvekst. Et eksempel er lov om sosiale tjenester i NAV, der en presisering vil bidra til at barneperspektivet blir styrket. Tilsyn viser at det pr. i dag ikke tas tilstrekkelig hensyn til barn og ungdom i kartlegging, vurdering og utmåling av sosialhjelp.

Kultur i Gamle Oslo

En mer systematisk og forpliktende tilnærming til inkludering av barn og deres familier i kultur, idrett og fritidsaktiviteter. Øremerkede midler ikke bare til aktiviteter eller arrangementer, men også midler som skal gå til inkludering og invitasjon av de gruppene som statistisk sett står i fare for å falle "utenfor". Alle tiltak som mottar offentlig støtte til aktiviteter for barn og unge, bør også ha en plan for hvordan de skal nå "alle". En slags universell utforming for å motvirke hindre mellom barn og deltakelse.

Landsgruppen av helsesykepleiere

Vi har fått på plass et sømløst tverrfaglig kommunalt samarbeid. I tillegg til dette samarbeidet har vi forstått viktigheten av å inkludere frivilligheten og å dra nytte av den ubrukte ressursen som finnes i foreldre.

Landsrådet for Norges barne- og Ungdomsorganisasjoner (LNU)

Fra Landsrådet for Norges barne- og Ungdomsorganisasjoner (LNU) sin side er det viktigste vi kan få til for å få barn og unge ut av utenforskap, å sikre at alle barn og unge har mulighet til å delta i demokratiske og frivillige fellesskap. Gjennom barne- og ungdomsorganisasjonene opplever barn og unge glede, mestring

og fellesskap. I tillegg er organisasjonene viktige skoler i demokrati, som gir barn og unge førstehåndserfaring med demokratisk deltakelse, og lærer dem at stemmene deres betyr noe. Slik ruster også organisasjonene barn og unge til å ta del i andre demokratiske prosesser. Barne- og ungdomsorganisasjonene er særlig viktige for barn og unge som ikke trives i skoleklassene sine, og bidrar til at unge får bli kjent med mennesker de ellers ikke ville ha møtt, får kjenne på mestring, og gir unge mulighet til å tilegne seg ferdigheter de vil ha nytte av resten av livet. Barne- og ungdomsorganisasjonene jobber kontinuerlig for å få med flere unge, og for å bygge ned barrierer for deltakelse – men fortsatt er det grupper som ikke deltar. Målet må derfor være at vi i 2023 har bygget ned alle barrierer for deltakelse i barne- og ungdomsorganisasjonene. Fra LNUs side er det viktigste grepet vi kan ta for å få til dette, å sikre at organisasjonene har nok midler til legge til rette for at alle skal delta, slik at de blant annet kan holde medlemskontingenter og deltakeravgifter nede, og tilby friplasser til unge som trenger det.

Livsglede for Eldre

Inkluderende lokalsamfunn

I et inkluderende lokalsamfunn gir Livsglede for Eldre barn og unge muligheten til å utvikle seg fysisk, følelsesmessig, kognitivt og sosialt på en sunn måte. Dette bidrar til deres selvtillit og evnen til å håndtere utfordringer. Vi gir mulighet til å bygge relasjoner og sosiale ferdigheter ved å samhandle med jevnaldrende, voksne og eldre fra ulike bakgrunner. Dette kan hjelpe med å forstå og akseptere mangfoldet i samfunnet. Et inkluderende samfunn legger også til rette for tilgjengelige og likeverdig utdanning og læringsmuligheter for alle barn. Dette gir barn muligheten til å oppnå sitt fulle potensiale uavhengig av deres bakgrunn eller funksjon.

Når barn og unge vokser opp i et inkluderende samfunn, kan de utvikle en dyp forståelse for ulike perspektiver og livserfaringer. Dette kan fremme empati og toleranse, som er viktige verdier og ha med seg. Et inkluderende samfunn oppmuntrer til samarbeid og fellesskap, noe som kan bidra til å redusere isolasjon og ensomhet, og skape sterke bånd.

Å oppleve et inkluderende lokalsamfunn kan øke sannsynligheten for at barn og unge blir engasjerte og bidrar til samfunnet. De lærer verdien av å delta i samfunnsaktiviteter og bidra til samfunnsutvikling. I sum er det viktig å fremme inkluderende lokalsamfunn for barn og unge for å sikre at de får en sunn oppvekst, utvikler viktige ferdigheter og verdier, og blir i stand til å bidra til et mangfoldig samfunn.

Sosial inkludering spiller en nøkkelrolle i å gi barn og unge muligheten til å utvikle viktige sosiale ferdigheter som samarbeid, kommunikasjon, empati og konfliktløsning. Disse ferdighetene er avgjørende for deres personlige og sosiale utvikling. Det er viktig

at barn og unge føler seg inkludert i samfunnet og har positive sosiale relasjoner, da dette kan bidra til å styrke deres selvfølelse og mentale og emosjonelle helse. Sosial inkludering kan også ha en positiv innvirkning på barn og unges læring. Når de føler seg inkludert og støttet, kan de bli mer motiverte til å lære og delta aktivt i samfunnet.

Generasjonsmøter

Generasjonsmøter er en viktig del av dette inkluderende samfunnet. Teorien om «mattering» understreker betydningen av å føle seg verdsatt og bidrar med noe verdifullt, noe som kan kobles til generasjonsmøter. Generasjonsmøter gir oss muligheten til å oppleve oppmerksomhet og føle at andre mennesker aktivt legger merke til oss.

I generasjonsmøter oppnår både barn og unge og den eldre generasjonen en gjensidig følelse av verdsettelse når de bidrar med noe verdifullt til hverandre. Dette kan styrke båndene mellom generasjonene og fremme en følelse av samhørighet. Gjennom generasjonsmøter kan vi oppnå tre distinkte elementer: å gjøre noe sammen på tvers av generasjoner, omsorg på tvers av generasjoner og læring på tvers av generasjoner.

Å gjøre noe sammen på tvers av generasjoner gir både yngre og eldre en mulighet til å utveksle erfaringer, kunnskap og perspektiver som beriker livet og fremmer sunn mental helse. Omsorg på tvers av generasjoner uttrykker gjensidig betydning og verdsettelse, styrker båndene og skaper en følelse av at alle bidrar med noe verdifullt. Læring på tvers av generasjoner innebærer deling av livserfaring og kunnskap mellom generasjonene, noe som styrker forståelsen og bidrar til å opprettholde verdifull innsikt og kulturell arv.

Sammen gir disse elementene en helhetlig forståelse av viktigheten av inkluderende lokalsamfunn som gir barn og unge muligheten til å utvikle seg, lære og vokse i et miljø preget av samarbeid, fellesskap og gjensidig verdsettelse på tvers av generasjonene.

Nasjonalforeningen for folkehelsen

Innspill til samfunnsoppdraget om inkludering av flere barn og unge

Nasjonalforeningen for folkehelsen er en frivillig, humanitær organisasjon som jobber med folkehelse, forskning på hjerte- og karsykdommer og demens, og er en interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende.

Nasjonalforeningen for folkehelsen er glad for at samfunnsoppdraget for å inkludere barn og unge nå skal konkretiseres og igangsettes i løpet av 2024.

Om ti år bør det være iverksatt effektive tiltak som retter seg mot de bakenforliggende årsakene som driver, og fører til, sosial

ulikhet som igjen fører til sosial ulikhet i helse og livskvalitet. Det er ikke tilstrekkelig med tiltak som kun retter seg mot grupper med få sosioøkonomiske ressurser. Det trengs universelle ordninger som også forebygger at mennesker havner i sårbare livssituasjoner.

Nasjonalforeningen for folkehelsen har sammen med forskere fra OsloMet utarbeidet en rapport om sosial ulikhet i helse, og et av de dramatiske funnene i rapporten viser at i løpet av ett år (2021) kunne vi spart 170 000 leveår om vi hadde klart å utjevne de sosiale helseforskjellene. Vi har et stort forbedringspotensial og det er helt nødvendig at vi klarer å bryte sosial arv og forhindre at flere barn og unge havner utenfor. Det er spesielt urettferdig at de yngste blant oss får ulike muligheter til god helse og livskvalitet. Å bekjempe sosial ulikhet i barns utviklingsmuligheter er å bekjempe fremtidig sosial ulikhet. Vi må nå iverksette en sterk og koordinert tverrsektoriell innsats, slik at vi om ti år ser resultater av å ha forpliktet alle sektors ansvar i arbeidet med å utjevne sosiale ulikheter som påvirker sosial ulikhet i helse.

Nordfjord folkehøgskule

Styrka fellesskapsarenaer der menneske kan delta utan å skulle målast etter prestasjon

Norges
Friidrettsforbund

At alle barn og unge deltar fast på minst en fritidsaktivitet der de opplever mestring og glede.

Norges Musikkorps
Forbund

Tettere samarbeid mellom frivillig- og kommunal sektor rundt varig deltakelse i aktivitet som bygger robust ungdom med solide erfaringer rundt mestringsopplevelser, det er god sosial bærekraft for samfunnet. I 2023 er frivilligheten basert på forskningsbasert faktakunnskap om ungt utenforskap og deltakelse i frivillig aktivitet over tid, slik at betydelig færre opplever ungt utenforskap. Et virkemiddel er å etablere frivillighet over tid som arena for å bygge CV gjennom praksis og frivillig innsats som verdsettes på linje med arbeidserfaring. Varig frivillighet trenger økt kompetanse på samfunnsutvikling blant barn og unge og kommunale støttefunksjoner å rådføre seg med. Noe som betyr at også flere må få slippe til i frivillig virksomhet.

Mer inkluderende skole med større valgfrihet inkludert mulighet for og samarbeid med frivillighet om aktiviteter inn i skolen. Flere yrkesgrupper inn i skoleundervisningen.

Norsk Friluftsliv

Norsk Friluftsliv ser for seg et samfunn der det finnes enkle og tydelige strukturer lokalt som sikrer at alle barn og unge får en reell mulighet til å delta i fritidsaktiviteter de selv synes er spennende, der de bor. Deltakelse i fritidsaktiviteter sammen med jevnaldrende bidrar til fellesskap, læring og mestring. Dette er noe vi ønsker at alle barn og unge skal kunne ta del i, uavhengig av hvem de er og hvor de bor.

Dette, ser vi for oss at innebærer en tydelig frivillighetspolitikk, som løfter og tilrettelegger for frivilligheten, med Fritidserklæringen godt forankret. Vi ser for oss at det (blant annet) vil innebære følgende;

- Regjeringen stimulerer kommunene tydeligere til å **etablere en helhetlig frivillighetspolitikk** som en del av kommunens planverk og som omfatter både hvordan kommunen legger til rette for frivillige organisasjoner, og hvordan kommunen og frivillige organisasjoner skal samarbeide. Frivillige lag og

foreninger er limet i samfunnet og en viktig ressurs kommuner i større grad bør hente innspill fra.

- Det finnes **én nasjonal oversikt over fritidsaktiviteter** som finnes lokalt, med god informasjon om deltakelse og enkel betalingsløsning for de av oss som ikke har råd til å betale selv. Oversikten er utformet i samråd med frivillige lag og foreninger, som sikrer oppdatert informasjon. Den er også utformet med innspill fra ansatte i kommune og målgruppe, for å sikre relevant informasjon og brukervennlighet som motvirker barrierer for deltakelse som vil allerede kjenner til
- Regjeringen sikrer **gode vilkår for frivillige lag og foreninger**, slik at de kan ta sine ressurser i bruk på det de kan best; tilby relevante fritidsaktiviteter og frivillig deltakelse for alle barn og unge i inkluderende fellesskap, der de opplever læring og mestring.
- Kommuner har etablerte **jevnlige møteplasser mellom kommune og mangfoldet av den lokale frivilligheten**, der frivillige lag og foreninger har en reell medvirkningsmulighet på avdekking av behov og ønsker for å sikre deltakelse for alle barn og unge. Frivilligheten er en ressurs som er god på omstilling og har mye verdifull kunnskap om målgruppa.
- Kommuner har **etablerte tverrsektorielle møteplasser der barn og unges fritid og deltakelse er tema**, og legger til rette for et samarbeid med frivilligheten på frivillighetens premisser.
- **Strukturert informasjon om frivillige lag og foreninger lokalt og fritidsaktiviteter**, i samråd med lagene, gjennom førstelinjetjenester i kommunen, som møter alle barn, unge og deres foreldre. Her ser vi for oss etablerte informasjonskanaler gjennom helsestasjon, barnehage, skole, NAV, innbyggertorg og andre førstelinjetjenester.

Oslofjord Folkehøgskole At de føler seg inkludert i det norske samfunnet, både i skole, fritid og arbeidsliv. Dette innebærer også høy grad av mestring og at de er en del av et større fellesskap!

Redd Barna Redd Barna har følgende innspill til ett prioritert mål for å få barn og unge ut av utenforskap; Norge har nådd forpliktelsene gjennom FNs bærekraftsmål 1 om å minst halvere antall barn og unge som vokser opp i fattigdom. Utgangspunktet for målingen bør være år 2015, som var tidspunktet for signering av bærekraftmålene. Her mener vi SSBs statistikk på andel barn som vokser opp i vedvarende lavinntektsfamilier bør legges til grunn for fastsetting av målinger. Redd Barna mener det er viktig å sette tydelige ambisjoner for reduksjon av antall barn og unge som vokser opp i fattigdom og vedvarende lavinntekt. Å knytte måsettingen til å halvere familiefattigdom vil kunne bidra til å sikre bedre inkludering og deltakelse for barn og unge på viktige områder i deres liv; inkludert skole, fritid, tjenester og familieliv.

Risøy Folkehøgskole

Jobb.

Sparebankstiftelsen DNB	10 år frem i tid har vi som samfunn mobilisert bredt og fått frem et mangfold av gode arenaer - for og med barn og unge - for læring, mestring og tilhørighet – innenfor rammene av og målene for fellesskolen.
Trondheimsfjord folkehøgskole	Vi har løftet folkehøgskolenes plass i samfunnet. Folkehøgskolene møter ungdommene slik de er, ser dem, tar dem på alvor, og overøser dem med kjærlighet. Folkehøgskolene bidrar til at mange ungdommer (endelig) opplever at de er verdt noe, at de er gode nok slik de er, at karakterer og eksamensresultater ikke skal få definere hvem de er, og at det aldri er for sent å få (nye) venner.
Virke ideell og frivillighet	<ul style="list-style-type: none"> • Vi har tettet alle hull og muligheter for å falle ut i barnehage, skole og fritid ved å investere mer slik at alle kan få mulighet til å mestre og trives. Vi har et mangfold av utdanningstilbud der alle kan få utvikle sine evner og ressurser, og etablere gode relasjoner og vennskap. • Vi samskaper løsningene på tvers av sektorer lokalt, regionalt og nasjonalt, og har gjennomført faglige råd for oppvekst i levekårsutsatte områder. • Vi har gjort barn og unge trygge og myndige, med tillit til samfunnets strukturer, de er aktive medskapere i sin egen hverdag. Vi har klart å flytte mer ressurser til forebygging og helsefremming.
Ålesund Folkehøgskole	Det finnes steder der unge kan utvikle dype og slitesterke relasjoner til hverandre, uavhengig av kulturell bakgrunn eller sosial status / familiebakgrunn.

Bedrift/foretak (Privat)	Svar
Bravoo AS	<p>Gründertilnærming i skolen - raskere, kortere og teste ut</p> <p>Gründerskap står høyt hos mange unge. Nå med AI som kan løse mye av de «gamle problemene» for oss, så trenger vi mer skapende aktiviteter på skolen. Jeg tror mange ikke føler skolen henger med og at læringsopplegget går for tregt med «utdatert tilnærming». Skolen oppleves rett og slett ikke nyttig eller relevant nok for mange. De kan nå lære mer av YouTube filmer eller av direkte spisset nettkurs fra en privat aktør i USA. Det kan for mange unge virke lettere og mer nyttig å ta et slikt digitalt kurs, enn 3 års høyskoleutdanning.</p> <p>Hvordan kan vi skape rom for kreativitet og skapende aktiviteter for de unge som ønsker å teste ut ideene sine raskt og få umiddelbar erfaring?</p> <p>Slik kan langt flere bidra, flere kan skape arbeidsplasser uavhengig av utdanning og flere nye bedrifter kan bli til med unike ideer - der mange kan komme fra de unge. Slik tror jeg flere føler de kan og vil bidra, det blir mer meningsfylt.</p> <p>Det trenger ikke å være utenforskap å ikke ha gått på høyskole, så lenge det er flere muligheter til å bidra i samfunnet likevel. Mange unge i dag er sylskarpe, men de orker kanskje ikke lang utdanning, de har kanskje ikke tålmodighet. De vil skape, raskt. Hvordan kan vi imøtekomme dem? Ikke si at de har falt utenfor, bare fordi de ikke velger tradisjonell skolevei? Når de i høyeste</p>

grad kan være innenfor. Hvis vi lar de.

Min far gikk ikke på høyskole og hadde entreprenørfirma med 70 ansatte, han hadde også en unik evne til å se potensialet i de som lett kunne havnet i utenforskap. Røkke er også et slikt eksempel. Kanskje kan vi tilretteleggere tidlig for at vi kan bli et mer skapende land med rom for alle.

Mulige tiltak:

- 1) gründerskap og skapende aktiviteter på barne- og ungdomsskolen og videregående.
- 2) mulighet til å melde seg på et gründerprogram - for de som ikke velger videregående eller høyskole (så de ikke blir sittende hjemme i utenforskap).
- 3) se på kortere utdanningstilbud (få vekttall) uten lange opptak og søking. Digitalt og kanskje noe LIVE. Kurs/vektall som de enten kan fylle på med under allerede eksisterende utdanning eller som en spe start for å ufarliggjøre høyskole/universitet.

Friskus

Vi som samfunn har fått til noe så selfølgelig og basalt som at barn og unge har blitt koblet med sitt lokalsamfunn. At de lever aktive og meningsfulle liv og slik tar vare på helsen sin. De har trygge voksne å omgås, meningsfulle aktiviteter å delta på og opplever å høre til i positive sosial fellesskap, (ref barnevernreformen). Alle barn og unge er med på en fritidsaktivitet, (ref Fritidserklæringen). Den læringen som skjer i samspill med andre, der man utøver en interesse/hobby og bidrar som frivillig, er svært viktig for å utvikle kompetanse og verdier som fører en nærmere arbeidslivet. Å delta i en organisasjon, bidra som frivillig dekker behovet om å høre til samtidig som man utvikler seg til å være en del av fellesskapet, man opplever mestring, mening, vennskap og nettverk.

Kopano AS

Individuelle, praktiske, opplæringsløp slik at ungdom fullfører videregående opplæring/fagbrev/kompetansebevis. Sikrer vi at våre unge får fagbrev/kompetansebevis og "lappen" - får de jobb. Nøkkelen til redusert utenforskap er jobb - med eller uten tilrettelegging. Med jobb/inntekt kan man eie/leie egen bolig og delta i sosiale aktiviteter - den største forskjellen i Norge idag er mellom de som har jobb, og de som ikke har. Dette arbeidet må begynne på ungdomsskolen.

Vår kontaktinformasjon er:

Kopano AS, Elveveien 36A, 3262 Larvik

Mitt navn er Hans-Jørgen Johnsen - daglig leder - hans-jorgen.johnsen@kopano.no

Kopano er en kjede bestående av 35 ledende arbeids- og inkluderingsbedrifter i Norge - alle offentlig eid og med utbytteforbud/ideelt eierskap. Vi er Norges største aktør innenfor arbeidsinkludering.

lyk-z & døtre as

Det viktigste vi har fått til i vårt samfunn er vi har forstått hvilke mekanismer og metoder som gjør utenforskap til innenforskap, og at barn og unge føler tilhørighet. At de er trygge på sin identitet, kjenner regelmessig på mestring, og føler seg gode nok. De har utviklet evner til å ta valg basert på egne behov og ikke basert på det de tror forventes fra omgivelsene. De har opparbeidet selvfølelse/selvtillit til å stå stødig i valgene sine. De forstår hvilken påvirkning de har på seg selv, og på andre mennesker. De er tilbake i arbeid og utdanning, og har liv med livskvalitet og

nærvær. De er trygge studenter og solid arbeidskraft for Norge. Vi har forstått at vi trenger å bruke mer ressurser på å forebygge. Vi har den kunnskapen i dag også, men kunnskap er ikke det samme som forståelse. Vi har tatt i bruk tilbud og tiltak som har dokumentert effekt, og som er gjennomprøvd. Vi har satt identitet og personlig utvikling på skolens agenda.

**Privatperson
(Enkeltperson)**

Svar

xxx	Det er det mange grep man kan ta. Jeg velger å prioritere, videregående opplæring. Tre år på videregående har for flere unge blitt et sammenhengende mareritt - grunnet russefeiringen i Norge. Russefeiringen i dag begynner for noen, allerede i 10 klasse på ungdomsskolen, og fortsetter over i videregående. Legg ned russefeiringen, og erstatt den med en dags feiring, etter modell fra Sverige og Danmark.
xxx	Å adressere økonomiske ulikheter og sørge for at alle mennesker, spesielt barn og unge, lever over fattigdomsgrensen er absolutt kritisk for å forhindre utenforskap og fremme inkludering. Hvis vi prioriterer én ting økonomisk for å redusere utenforskap blant barn og unge, kan en strategi være å: Garantere en minsteinntekt for alle En robust universell grunninntekt eller en form for garantert minsteinntekt kan spille en vital rolle i å løfte alle mennesker over fattigdomsgrensa. Ved å sikre at alle har tilgang til et minimum av økonomiske ressurser, reduseres risikoen for at barn vokser opp i fattigdom. Fattigdom er nært knyttet til ulike former for utenforskap og har mange sekundære effekter, som for eksempel dårligere helse, utdanning, og generelle livsmuligheter. Å gi alle en stabil økonomisk grunn å stå på kan ha en rekke positive effekter: Forbedret livskvalitet: Barn kan nyte godt av bedre levevilkår, ernæring, og andre aspekter som er essensielle for sunn utvikling. Bedre utdanningsmuligheter: Med stabil økonomi har alle lettere for å støtte barnas utdanning og fritidsaktiviteter, noe som igjen fremmer sosial deltakelse og motvirker utenforskap. Redusert sosial ulikhet: Økonomisk stabilitet for alle vil hjelpe med å redusere gapet mellom sosiale klasser og fremme en mer rettferdig fordeling av muligheter. Ved å adressere grunnleggende økonomiske behov, ville samfunnet bidra til å skape et solid fundament hvor alle barn og unge har mulighet til å trives og delta fullt ut i samfunnslivet. Dette vil hjelpe med å bryte sykluser av fattigdom og utenforskap og sikre at alle unge mennesker har muligheten til å realisere sitt fulle potensial.
xxx	Bedre inkludering av barn og unge i ulike organisasjoner og virksomheter. Vi har klart å legge til rette for at unge kan få en fot innenfor arbeidslivet i en tidligere fase, hvor de kan jobbe i et inkluderende miljø og oppleve mestring og tilhørighet. Vi ser verdien av å koble mennesker i alle aldersgrupper tettere sammen, både i frivilligheten og næringslivet. Alle kan bidra med noe. Skolesystemet klarer å bruke næringslivet og andre aktører for å tilpasse en alternativ hverdag for de som ikke passer inn i det

	ordinære løpet. Med digitalisering opplever vi utfordring med konsentrasjon og vi klarer nå å tilpasse hverdagen bedre med mer variasjon i oppgaveløsninger.
xxx	<p>Vi har sørget for et ordentlig tilbud for forebygging og behandling av lette og tyngre mentale utfordringer og sykdommer. Men den nye rapporten som viser at rundt 30% av studenter kan ha psykiske problemer til en hver tid sier det seg selv at folk faller fra. Da må det finnes et systemer som behandler og tilrettelegger. Det beste er selvsagt å unngå at folk ender med disse utfordringene ved å endre systemene som gjør unge syke.</p> <p>Det vil i tillegg være viktig med gode systemer for fritidsordninger hvor det er fokus på samhold og bygging av selvtillit. Unge må ha et sted å gå til hvor det er gode forbilder og noen som har troa på de.</p>
xxx	<p>Vi har bygd flere system og trygge rammer rundt lærlingene, slik at de reelt har likeverdig tilbud fra elevtjenester og Oppfølgingstjeneste hvis de er i ferd med å falle ut av lærlingløpet. Lærlingene er fortsatt i et videregående løp og har også rett til et trygt og godt læringsmiljø og å få det andre elever får gjennom å ha en kontaktlærer.</p>
xxx	<p>Tidlig innsats (lage system som bidrar til å identifisere og fange opp disse barna tidlig)</p> <p>I tillegg vil jeg nevne politikk som utjevner sosioøkonomiske forhold, bedre integreringsarbeidet, utforme en skole med rom for alle og med nok ressurser, økte ressurser og fagfolk inne psykiatri, helsesøtre og barnevern, og evaluere/endre straffesystemet for de unge som begår lovbrudd, bedre samarbeid og samhandling tverrfaglig.</p>
xxx	<p>Sosial utjevning slik at alle barn og unge kan velge selv hva de vil være med på innenfor idrett, kultur og ta utdanningsvalg uavhengig av foresattes økonomi. I dag er det bare de barn og unge fra familier med god økonomi som får delta. Du kan ikke spille fele i kulturskolen fordi det ligger en forventning i at du må kjøpe fele selv, du kan ikke spille fotball fordi det er dyr årsavgift og krever penger til mye reising når du bor i distriktet, du kan ikke dra til byene på de kule konsertene som de med god råd kan gjøre, du kan ikke gå på teater/kino fordi billettene er skyhøye, du kan ikke velge å gå idrettsfag på vgs på grunn av krav til utstyr, du kan faktisk ikke være med på fjellturen fordi læreren sier du må ha med grillpølse selv- og slik kan jeg fortsette med utallige eksempler fordi jeg nå har jobbet med barn- og unge i snart 35 år. Og på disse årene har eksemplene bare blitt flere og flere!</p>
xxx	<p>Utvikling av praksiser og kapasitet i barnehage og skole er avgjørende for å få barn og unge ut av utenforskap.</p> <p>Utenforskap kan ha mange og sammensatte årsaker, men uavhengig av årsaker, er barnehagen og skolen de første og viktigste arenaene for å motvirke utenforskap. Dersom barn og unge opplever utenforskap, lite relevans eller lite mestring på disse arenaene, er risikoen stor for at de vil oppleve utenforskap også i livet utenfor skolen.</p> <p>I et fremtidsbilde av 2033 har vi som samfunn oppnådd en</p>

betydelig reduksjon i utenforskap blant barn og unge ved at de i utdanningsløpet får tilpasset opplæring som de opplever som meningsfull og motiverende, og som gir dem mestring og kompetanser de trenger for å kunne ta gode valg i livet. Gjennom opplæringsløpet opplever de tilhørighet, medvirkning og medeierskap, og de møtes av trygge og kompetente voksne som har tid, rammer og støtte til å hjelpe barn og unge med hvordan de kan lykkes i hverdagen og i livet.

For at dette fremtidsbildet skal være mulig, må det legges til rette for at de som arbeider i barnehagen og skolen har de verktøyene og den kompetansen de trenger for å støtte barns læring og utvikling, både sosialt og faglig. Fokusområder bør blant annet være elevmedvirkning, grunnleggende ferdigheter, faglighet, medborgerskap, folkehelse og livsmestring. Fremtidsbildet krever at det skapes rammer og rom for en målrettet satsing på å utvikle profesjonelle læringsfelleskap, der pedagoger, helsearbeidere, ledelse, eiere og myndigheter sammen utforsker hvordan opplæringsløpet kan gjøres mer inkluderende. En slik satsing vil styrke kapasiteten til de voksne i laget rundt barnet i å bygge sterke barnefelleskap preget av vennskap, tillit og gode relasjoner som bygger opp under læring og mestring.

xxx

Innspill fra senter for Fremragende forskning, CREATE, ved det utdanningsvitenskapelige fakultet, UiO:
Hvis vi ser ti år frem i tid, så det er det viktigste vi som et samfunn har fått til for å få barn og unge ut av utenforskap, å ha redusert ulikheter i utdanningen.
Sånn det er nå, så finner vi store forskjeller i læringsutbytte i norsk skole. Andelen av norske 8.-klassinger som mangler grunnleggende leseferdigheter er omtrent dobbel så høy for gutter sammenlignet med jenter, og omtrent dobbel så høy for elever med innvandrerbakgrunn sammenlignet med innfødte norske. Å mangle grunnleggende ferdigheter innebærer at disse elevene har vansker med å trekke ut innhold fra enkle avistekster. Familieinntekt er imidlertid en viktigere faktor for ulikheter enn både kjønn og innvandrerbakgrunn: elever fra lavinntektsfamilier har nesten fem ganger større sannsynlighet for å mangle grunnleggende ferdigheter sammenlignet med de fra høyinntektsfamilier. Elever rekruttert fra sosioøkonomisk vanskeligstilte områder har dobbelt så stor sannsynlighet for å mangle ferdigheter enn de på velstående områder.
Videre ser det ut til at kompetansegapet mellom barn og unge fra høy- og lavinntektsfamilier har økt i løpet av det siste tiåret. I tillegg øker gapet utover skolegangen. Ved slutten av ungdomsskolen tilsvarer kompetansegapet i matematikkferdigheter mellom unge fra høy og de fra lav inntektsfamilier i Norge 2,5 års skolegang
Det å streve med læringsutfordringer i skolen er en av de største risikofaktorene for utenforskap hos barn og unge. Barn med lese- og matematikkvansker eller andre utviklingsforstyrrelser har over tre ganger så stor sannsynlighet som de uten slike vansker til å avbryte sin skolegang. I voksen alder har de også langt større

	<p>risiko enn andre for problemer med mental og fysisk helse, arbeidsledighet og overdødelighet. Mye tyder altså på at læringsutfordringer og læreversker er en viktig årsak til utenforskap hos unge. Fordelen med læringsutfordringer sammenlignet med for eksempel andre risikofaktorer som sosial bakgrunn og genetiske faktorer, er at læringsutfordringer kan vi faktisk påvirke og tilrettelegge for. Det viktigste samfunnet vårt har fått til om 10 år når det gjelder inkludering av barn og unge er derfor å gi et godt forskningsbasert tilbud i skolen som kan bidra til å avhjelpe og kompensere for læringsutfordringer og læreversker.</p>
xxx	<p>Barn og unge i 2033 er andregenerasjons gjennomdigitaliserte mennesker. Det viktigste vi som samfunn har gjort for å få barn og unge ut av utenforskap er å tilrettelegge for sosial omgang og likepersonstøtte på de plattformer barn og unge har et organisk forhold til. Barn og unge i dag rapporterer økte selvrapporterte psykiske utfordringer, spesielt innen depresjon og angst. Med teknologi som gjør det mulig å koble jevnaldrende med lignende utfordringer, har vi skapt et verktøy for forståelse, aksept og empati. Med den anonymiteten som digitalt format kan tilby, kan barn og unge lettere nå ut for hjelp, uten frykt for fordommer eller avvisning. Dette er spesielt viktig i grupper der kulturelle holdninger gir stigma og tabu knyttet til psykisk helse, som kan komme i veien for å dele erfaringer og søke støtte. Brukerdrevet likepersonstøtte kan gi en følelse av fellesskap og tilhørighet. Ved å vite at det er andre der ute som har opplevd liknende utfordringer, og som er villige til å støtte, hjelper det unge mennesker å realisere at de ikke er alene. I 2033, i en verden som er stadig mer sammenkoblet digitalt, blir utenforskap bekjempet med teknologi, empati og fellesskap.</p>
xxx	<p>Lærere på ungdomsskolen bør være mer orienterte om arbeidslivet og gi kunnskap og veiledning om fremtidige yrker for ungdommene</p>
xxx	<p>Et tilbud til alle! Et tilbud som senker skuldrer og minsker prestasjonspresset. Et tilbud som fokuserer på personlig utvikling og kreativ mestring. Et tilbud til alle = folkehøgskole</p>
xxx	<p>Å inkludere flere unge i utdanning, arbeids- og samfunnsliv er en av vår tids viktigste samfunnsoppdrag – og det finnes et stadig økende antall tjenester og tilbud som vil bidra inn i dette. Den desiderte største årsaken/diagnosen til unge uføre er psykiske lidelser. Dette blir gjerne sekkeposten for de som har vanskeligheter med å tilpasse seg samfunnet. Ofte ses det sammensatte helse- og livsutfordringer, sosiale forskjeller, trøblete oppvekst, lav selvfølelse og mangel på mestringsopplevelser. Tidligere forskning har vist at unge opplever å føle seg motløse i møte med systemet og føler seg som en kasteball i et fragmentert hjelpeapparat. Det viktigste bidraget vil derfor være i større grad å samordne ulike tjenestetilbud, forskning og strukturer for å i større grad kan fremme koordinert og samtidig innsats fra helse-, utdannings- og arbeidssektoren. Ved å se det hele bildet, ikke bare diagnosen, har vi klart å hjelpe mennesket, ikke bare pasienten. Vi har greid å få frem de unges tro på seg selv fordi vi har vist at vi tror på dem. Behandlingsfokus er nedtonet og meningsfull støtte og aktivitet er opprioritert.</p>
xxx	<p>Frem til 2033 har man bidratt til at barn og unge i større grad</p>

	<p>mestrer sine liv og har bedre psykisk helse. De har i enda større grad lært seg å kritisk vurdere informasjonsstrømmen fra sosiale medier, de har lært seg å velge mellom flere informasjonskilder. I 2033 vil det være et enda større engasjement blant våre unge i forhold til de store utfordringene verden står overfor. Vi opplever større gjennomføring i høyere utdanning.</p>
xxx	<p>Å lære barn og unge at det er greit å være seg selv - ikke bare slik vi har definert oss som mennesker ut fra vårt nåværende kulturelle aspekt.</p> <p>I dagens samfunn er det for mye fokus på likhet for alle, og vi presses alle gjennom samme kvern der fokuset er på å bli en god borger ut fra den materialistiske samfunnsnormen der økonomisk vekst har høyeste verdi. Jeg tenker at det viktigste vi kan gjøre for å hindre utenforskap er å gi barna våre tid til å finne ut hvem de er og hva som er viktig for de ved å tillate mer ro og påkobling til seg selv. Verktøy som kan brukes i skolesammenheng er for eksempel mer undervisning i naturen, daglig fysisk aktivitet og meditasjon. Generasjonspartiet som jeg nettopp har meldt meg inn i har tenkt endel lurt rundt dette i forbindelse med skole: Fra utdanningskoler til utviklingskoler</p>
xxx	<p>At det er en tydelig, nasjonal og kunnskapsbasert veileder basert på både best praksis og tilgjengelig forskning om ansvarsfordeling mellom instanser involvert, både innad i samme forvaltningsenhet, men kanskje særlig på tvers (for eks mellom kommune, fylkeskommune, Vekstbedrifter og statlig NAV). I en slik veileder bør det også være anbefalinger om hvordan virkemidler tilhørende nevnte instanser kan nyttiggjøres i sammenheng</p>
xxx	<p>Vi har samordnet offentlige velferdstjenester til barn, unge og familier på alle nivå i statsforvaltningen, og etablert strukturer og prosesser som bidrar til et likeverdig tjenestetilbud (eksempelvis barnehage, skole, barnevern og helse) av høy kvalitet for alle.</p>
xxx	<p>En stor del av barn og unge passer ikke inn i "A4-skolen". Om samfunnet kan gi et bredt skoletilbud (på flere plan) så vil en kunne ha tilpasninger som treffer enda flere.</p>
xxx	<p>Hjelpe barn og unge til å prioritere sosial kontakt «ansikt til ansikt» og til å avgrense til på skjerm.</p>
xxx	<p>Et bedre barnehage, skole- og opplæringsystem, som er mer praktisk rettet, mer fleksibelt og tilpasset mangfoldet av personer. Mindre konkurransepreget og mer inkluderende og samarbeidsrettet. Gjennom tett samarbeid mellom aktører forebygges begynnende utfordringer tidlig.</p>
xxx	<p>At elever får eit styrka tilbod om karrierettleiing, meir tid per elev. Auke ressursar til rådgjevarar slik at elevane som treng oppfølging over tid slepp å forhalde seg til for mange ulike vaksne og ulike system. Ungdommar som er eller har vert utanfor, gjev ofte uttrykk for at dei trengte å forhalde seg til ein vaksen der relasjonen er god og trygg. I klasserommet må elevane få hybride læringstilbod og auka tilpassing til den enkelte.</p>
xxx	<p>Vårt innspill er at utenforskap starter i skolen, og ved å sette fokuset her, lytte til erfaringer fra bakkkenivå, ha fokus på barns rettigheter, barnekonvensjonen og brudd på denne, så vil man også se både løsninger og forbedringer. Ti år frem i tid må vi virkelig håpe at utdanningen tar vare på</p>

hvert individ, at undervisningen er fri for diskriminering, at bestemmelserne i opplæringsloven følges og at både stat, fylkeskommuner og kommuner tar sine forpliktelser på alvor. Jeg er redd dette er en utopi; ihvertfall hvis vi fortsetter som i dag. Nedenfor skisseres endel punkter som må tas med i "utenfor-regnskapet":

Utenforskap begynner i skolen; for noen starter allerede utenforskapet i barnehagen. Det er varslet om bemanningskrise, barnehagene klarer ikke sitt oppdrag; se mer info: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/kEr4b6/mener-regjeringen-svikter-de-yngste-noen-maa-ta-seg-av-barna> Kjersti Salvesen har også bidratt med viktig informasjon om hvordan barnehagebarn utsettes for krenkelser; som eksempel kan denne linken leses:

<https://www.utdanningsnytt.no/aktivitetsplikten-barnehageansatte-som-krenker-barn-barnehageloven/gutten-fikk-kjeft-fordi-han-tisset-i-buksa-vi-plikter-a-si-i-fra-nar-barn-blir-krenket-i-barnehagen/312630>

For å presisere hvor viktig utdanning er, tar jeg utgangspunkt i uttalelser fra Silje Steinarsdotter Hasle fra Barneombudet; se aktuell link.

<https://www.youtube.com/watch?v=uRMFXqzJd4w>

"Utdanning er en grunnleggende menneskerettighet og en av de viktigste faktorene for å forebygge utenforskap.

Utdanning er en av de viktigste faktorene vi har for å forebygge utenforskap. Særlig hos barn og unge som har utfordringer på andre områder er det en av de viktigste resiliensfaktorene; det å lykkes og mestre på skolen. På samme tid er dette årsaken til at utdanning også kan skape utenforskap; konsekvensen av å falle utenfor er så stor. Vi har å gjøre med en gruppe elever som er ekstra utsatt for å falle fra i skolen, og derfor er det så viktig at man lykkes i dette arbeidet.

Retten til utdanning er nedfelt i barnekonvensjonens artikkel 28 og 29. Menneskerettigheter er noe vi har i kraft av å være mennesker. De regnes for å være så viktige, så grunnleggende at alle mennesker skal ha disse rettighetene. Fordi utdanning regnes for å være så viktig for barns liv og utvikling, så er det en grunnleggende menneskerettighet. God tilpasset opplæring og spesialundervisning og bruk av hjelpemidler er midler for å realisere barns rett til utdanning.

Barnekonvensjonens artikkel 28 sier at alle barn skal ha tilgang til utdanning på grunnlag av like muligheter. FNs barnekomite sier at utdanning ikke bare er et spørsmål om tilgang; det er et spørsmål om innhold.

Artikkel 29 sier noe om formålet med utdanningen:

"Barnets utdanning skal ta sikte på å utvikle barnets personlighet, talenter og evner så langt det er mulig"

Når vi skaper god tilpasset opplæring bidrar vi til å utvikle barnets fulle potensial. Barnekomiteen sier at for å nå dette formålet må utdanningen gis på en måte som gir alle barn muligheten til å lære. Det betyr at denne artikkelen fremhever en individuell og subjektiv rett til en bestemt kvalitet på utdanningen. Utdanningen må sette barnet i sentrum, den må ta høyde for at alle barn har

forskjellige evner og behov, og den skal være inkluderende.”

og jeg jobber frivillig med barn og unges oppfølging i skolen. Bekymringen gjelder det vi er vitne til på bakkenivå i landets kommuner når det gjelder oppfølgingen av barn i skolen. Det handler om foresattes egne erfaringer og historier, hvordan barn mister muligheter og hvordan kommunene bryter sine lovpålagte tjenester, hvordan familier blir motarbeidet, vi ser at saker treneres og hvordan kommuner gir inntrykk av å innfri lovens krav.

Flere av barna det gjelder utvikler et ufrivillig skolefravær; en stor årsak til utenforskap, og vi har i en lengre periode brukt tid på å innhente erfaringer fra andre foreldre med barn med ufrivillig skolefravær. Vi har hatt møte med to Statsforvaltere, Kunnskapsdepartementet, UDIR, Likestilling- og Diskrimineringsombudet (LDO), Barneombudet, Foreldreutvalget for Grunnskolen (FUG), Elevorganisasjonen og en rekke Stortingspolitikere. Vi har også hatt samarbeid med flere journalister. Målet har både vært å opplyse om og belyse temaet, men også å få en endring på systemnivå.

I fjor poengterte postdoktor Mona Martnes i sin artikkel "Ufrivillig skolefravær hos autistiske barn" at "andelen autistiske barn som utvikler ufrivillig skolefravær er så høyt at det tyder på en systematisk svikt". Vi foreldre ser at det ikke bare er autistiske barn som er utsatt for den systematiske svikten, men generelt barn med behov av tilrettelegging i skolen.

<https://www.idunn.no/doi/10.18261/kj.48.3.1>

Norge er et land med god økonomi og tilgang til bred kunnskap. Til tross for dette sviktes et stort antall elever i den norske skolen; dette avdekkes i Statsforvalterenes tilsyn. Vi opplever at barn utsettes for mobbing, tilpasset opplæring og spesialpedagogikk svikter ofte i praksis, lærernormen ser best ut på papiret; det samme med tidlig innsats og tett oppfølging. Skolens mandat er for stort for rammene; det er for få hender på for mange barn. Resultatet er at mange elever utvikler et ufrivillig skolefravær; de ønsker å være på skolen, men får det ikke til fordi de engster seg for skolesituasjonen. Flere blir også syke av en ikke tilrettelagt skolehverdag og andre igjen blir ekskludert. Felles for disse elevene er at de står uten reelle opplæringstilbud som er tilpasset deres evner og behov. Det ser ut til at det er lærerne som sitter igjen med ansvaret.

Dette er svært alvorlig.

Rapporter fra bl.a. Barneombudet og Redd Barna, Statsforvalterenes tilsyn og Utdanningsdirektoratet (UDIR) sin egen rapport "Kunnskapsgrunnlag om etterlevelse av opplæringsloven" støtter opp om det vi erfarer. Rapporten konkluderer med at det er utfordringer på flere områder; "De største utfordringene med regelverket knytter seg til tilpasset opplæring, spesialundervisning, kapitlet om skolemiljø (kapittel 9 A), bestemmelsene om kompetansekrav for lærere og klassestørrelse (lærernormen) samt vurdering av elever."

[https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-](https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/2023/kunnskapsgrunnlag-om-etterlevelse-av-)

[forskning/rapporter/2023/kunnskapsgrunnlag-om-etterlevelse-av-](https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/2023/kunnskapsgrunnlag-om-etterlevelse-av-)

opplæringsloven/

Det stopper ikke her. I "Undersøkelse av brudd på opplæringsloven kapittel 9 A - Oppsummering av spørring til statsforvalter i forbindelse med oppdrag 2022-041" kan vi lese følgende. "De mest typiske sakene er komplekse og sammensatte, og har pågått over lang tid ... Flere rapporterer om at skolene ikke tar elevene på alvor eller vurderer barnets beste i skolemiljøer ... Det kan ofte være flere instanser inne i sakene, og tiltakene ligger i grenseland mellom ulike hjelpeinstanser og lovverk/-bestemmelser. Dette gjelder særlig spesialundervisning og skolemiljø, og det vises til koblingen mellom manglende faglig tilrettelegging og elevens opplevelse av skolemiljøet ... Mange statsforvaltere trekker frem at bekymringsfullt fravær er et kjennetegn på typiske skolemiljøer. En statsforvalter påpeker at det er en økende utvikling i antall saker som handler om dette. Det vises til at fraværet ikke blir tatt tak i tidlig nok, og kan bli stort og bekymringsfullt før det settes inn tiltak.

Et annet trekk som flere statsforvaltere peker på, er at det er krevende samarbeidsforhold mellom skole og hjem i typiske skolemiljøer, og at manglende tillit kan bidra til at sakene er vanskelig å løse. En statsforvalter skriver også at flere saker blir meldt som følge av at skolen har sendt bekymringsmelding uten samtykke til barnevernet."

Foreldre til barn som har utviklet ufrivillig skolefravær har i mange år blitt utsatt for grunnløse meldinger til barnevernet.

Statsforvalteren i Oslo og Viken har i sin utsendelse til alle kommuner i sitt område synliggjort utfordringene med disse grunnløse meldingene. Redd Barnas rapport "Barnevernledere svarer" viser at 79% av barnevernslederne har erfaring med å få bekymringsmeldinger som skolen egentlig skulle ha gjort noe med selv. Det er meget alvorlig fordi i mange tilfeller så trekker de andre hjelpeinstansene seg ut når barnevernet kommer inn. Barnet får derfor ikke den hjelpen det trenger på skolen.

Hvis man skal ta utgangspunkt i elevundersøkelsen har denne også bekymringsfulle tall som viser at flere ikke trives, har lavere motivasjon og flere opplever mobbing, for å nevne noe.

[https://www.udir.no/tall-og-](https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/elevundersokelsen/)

[forskning/statistikk/elevundersokelsen/](https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/elevundersokelsen/)

Den siste tiden har det vært økt fokus på fravær i skolen. Det finnes ikke offisiell statistikk over dette i grunnskolen, og det finnes vel knapt oversikt i hver kommune. Selvsagt må man se hvilken sammenheng fravær har med hvilken oppfølging elevene får. Etter endt 10. trinn vil oppfølgingen de har hatt gjøre seg gjeldende på vitnemålet. Vi kjenner til at elever kan fritas helt eller delvis for opplæringsplikten, men Statistisk sentralbyrå, SSB, har ikke oversikt over hvor mange elever dette gjelder. Professor Amundsen kommer med viktige opplysninger i denne artikkelen: <https://www.utdanningsnytt.no/fagartikkel-juss-skolevegning/fritak-for-opplaeringsplikt-blir-fritak-for-ansvar/287698>

Det er også verdt å merke seg at antall elever som mangler grunnskolepoeng øker alarmerende. Fra 2009 har tallet økt fra 2.2% til 7.8%. Det betyr at antallet er nesten firedoblet på under

15 år. SBB har for øvrig ikke statistikk på manglende grunnskolepoeng i årene før 2009.

https://www.tv2.no/aktualitet/rekordmange-fullforte-ikke-grunnskolen/15950802/?utm_source=upday&utm_medium=r eferral

Dette er punkter som er viktige når man skal belyse og se nærmere på faktorer for utenforskap:

-Mørketall og det vi kaller de usynlige barna. Vi vet at mange elever har avtale om redusert oppmøte uten at dette registreres som fravær. Ved å tilrettelegge for kortere dager uten at det ligger et enkeltvedtak til grunn, så vil det på papiret gis inntrykk av at elever deltar full tid på skolen. Flere av disse timene kan også være vedtakstimer med spesialundervisning som også uteblir uten at det føres avvik på det. Vi vet også at barn fritas helt eller delvis fra opplæringsplikten og spør oss om det finnes statistikk på dette. Hva er årsaken til eventuelle fritak?

Det er fare for at økonomi overstyrer barns behov og lovpålagte oppfølging.

-Nylige tall viser at 7,8% av elevene gikk ut uten grunnskolepoeng etter skoleåret 2022/2023. Dette er svært alarmerende tall, og det bør foretas undersøkelser som inkluderer foresatte og elever. Vi mener selvsagt ikke at alle elever – uavhengig av fungering og forutsetninger – skal ha tilstrekkelig karaktergrunnlag for å få grunnskolepoeng. Dette handler om at elevene skal få utvikle sitt potensiale og ikke miste muligheter på grunn av for dårlig tilrettelegging. Dette handler om å avdekke årsaker til det økende antallet elever ikke får oppfølging, og en av måtene å gjøre dette på er å se nærmere på denne statistikken. Selvsagt må det inkludere foresatte og elever, og gjerne de berørte lærerne. Fikk de tilstrekkelig støtte? Det er naivt å kun spørre skoleeiere og skoleledere slik det ble gjort i spørsmål til skole-Norge i 2021.

-Elevundersøkelsen er obligatorisk for skolene å gjennomføre, men frivillig for elevene å svare på. Likevel vet vi at et grovt overslag viser at 10-14% ikke svarer på denne, og vi vet at mange elever som har lite tilstedeværelse (eller er helt fraværende) ikke får mulighet til å svare. Dette kan også være en mulighet å se nærmere på: Har de mottatt elevundersøkelsen eller frivillig latt være å svare? Det er også et problem for mange at denne besvares i skoletiden; flere elever vil streve med å gi oppriktige svar, eller de kan misforstå spørsmålene.

- "Svinn". De barna som ikke får oppfølging, sakene som treneres, vent – og se- holdningen vi er vitne til, barna som står i kø hos spesialisthelsetjenesten, i kø på ppt, de som venter på avklaring, de elevene som befinner seg i mørketallene, de som klager osv: Kan man være så kynisk som å si at det er store besparelser i et budsjett ved å la dette foregå som det gjør? Selvsagt er kostnadene på den andre enden enorme.

Det brukes store ressurser på møtevirksomhet, svar, tilsvaer, rapporter, vurderinger og skjemaer; for ikke å snakke om sysselsettingen ellers i systemene rundt. Sånn sett kan vi si at ressursene finnes, men det er ulike budsjetter. Pengene bør vel flyttes nærmere barna slik at det blir flere hender i skolen; der barna er. Dette vil hjelpe både ansatte og elever.

Er meningen etter endt utdanningsløp at en del av elevene er en beregnet "svinn"? Hjulene går rundt i sosial- og helsetjenestene, men samtidig svikter det jo der også. Belastningen blir unødvendig stor. Minner selvsagt på at dette ikke er rettet mot enkeltmennesker i systemet, men kanskje man kan tenke på det som opprettholdende faktorer for at vi ikke kommer videre?
-Barna mister tillit: Svært mange av disse elevene mangler ikke bare mestringstillit, men de har også mistet tilliten til de voksne rundt seg. Til slutt vil de ikke dele informasjon med andre enn sine egne foresatte, og kanskje ikke dem engang. Det å ikke bli hørt og bli tatt på alvor har alvorlige konsekvenser. Barna blir enda mer usynlige som igjen kan gjøre det vanskelig å nå frem til dem. På denne måten blir også ansvaret lagt over på dem fordi de "ikke vil ha hjelp", "ikke er i posisjon" osv.

- xxx Jeg er enig med Ole Martin Moen at dagens skole er omsorgssvikt satt i system. Jeg har et barnebarn i andre klasse på ungdomsskolen. Når vi sitter og koser oss en lørdagskveld i august spør jeg han hvordan han tror et blir å begynne på skolen igjen etter ferien? "Farmor, det orker jeg ikke å snakke om, det er litt vondt å tenke på". Gutten har 6 eller 6+ i alle fag! Jeg er ganske sikker på at hvis vi følger oppskriften til dette forskningsprosjektet på førsteklasinger på Island vil problemet langt på vei være løst: 2 første timer; undervisning og gym
2 neste timer; trening
2 siste timer: valgfag; feks. naturopplevelser, musikk, bevegelse, sløyd, gartneri (her kan man også tenke beredskap; lære dem å klare seg hvis mye kollapser.)
Her er lenke til reportasjen: Smarte grep utjevner barnas leseferdigheter (gemini.no)
Jeg tenker at det er langt mer enn leseferdigheter som forbedres her. Hilsen en som gikk på skolen annenhver dag på begynnelsen av barneskolen, og lekte fritt i flokk resten av tiden (ved siden av å være skapende i enerom med tegning og etterhvert lesing
- xxx En skolehverdag der det legges opp til mestring, dvs mye mindre klasseromsundervisning, mange fler praktiske oppgaver, opplæring i dagligliv, arbeidsliv, frivillighet og grønnere liv med selvdyrking, egenproduksjon m.m. Alle alderstrinn fra siste år i barnehage til siste år på videregående har ukentlig frivillig innsats for utsatte grupper og opplæring i ulike yrker/fag.
- xxx At unge forstår sin egen verdi og føler seg sett og verdsatt av samfunnet rundt seg ved at de har fått prøve seg i en viktig samfunnsoppgave allerede før de har fylt 22 år.
- xxx Fange opp flere slik at flere klarer å være mer robuste og mestrer livet med jobb, bolig, relasjoner.
- xxx Et aktivt, våkent, mangfoldig og miljøbevisst samfunn mtp. fellesskap, inkludering, økologi og sikrulærøkonomi. Et nabolag som bryr seg, hvor mennesker føler seg verdig og føler seg sett. Et samfunn som følger det afrikanske proverbet, Det skal en hel landsby til for å oppdra er barn, et samfunn som handler aktivt på ulike områder og nivåer for at unge voksne og voksne skal kunne stå som gode eksempler, vektlegger relasjon og prosess mer enn

produkt. Gir en utdanning/trening som bidrar voksne i å veilede barn og unge i utvikling av selvstendighet og egne liv, et samfunn som oppfordrer til møter og dialoger, det å hilse på hverandre i gata stille spørsmål, ved å tilrettelegge for møtesteder både inne og ute, byrom og byutvikling, bør inkludere innbyggere og beboere i områdene som utvikles. Et samfunn som består av ulike lavterskeltilbud og skaper arbeidsplasser som er ulike og kan tilrettelegges etter individ og behov. Et øko samfunn som jobber aktivt for å heve bevissthet over eget forbruk, søppel og avfall. Et samfunn hvor de store globale utfordringene kan bidra som løsning for arbeidsplasser. Et mer sirkulærøkonomisk og bærekraftig mtp.miljø og hva det egentlig betyr å bry seg om natur og kultur, at vi ved utfordre og oppfordre oss selv og andre handler aktivt i vårt eget miljø/nabolag. Noe som har ringvirkninger. At vi er mer neppå og innser at mennesket selv er den viktigste ressurs for endring i egne omgivelser. At vi ved å hilse på hverandre i gata også skaper en form for relasjon og tillitt, at vi er sammen om de små og store utfordringene hvor vi kan bidra til endring sammen, og at vi på den måten blir kjent med hverandre på ulike måter, noe som er fruktbart og nyttig for individ og samfunn, en sirkulærøkonomisk ringvirkning ved at menneskene fokuserer mer på hva som skjer her og nå og hva de kan gjøre her i sine og andres liv, tjeneste-tjeneste, hente kaffe til naboen samfunnet blir reelt. Trafikkskiltene sier det "Alles barn, alles ansvar", det er på tide vi har da går aktivt inn for en aktiv handling med vekt på sirkulær tankegang og verdiskaping rundt avfallshåndtering og nestekjærlighet som har en global effekt.

xxx	Vi har klart å identifisere de unges talenter, interesser og potensialer på et tidlig tidspunkt og har systemer, klubber, skoler og institusjoner hvor de kan dyrke og videreutvikle disse talentene, slik at de kan føle mestring i stedet for nederlag. Mer av det de er sterke i og mindre av det som de ikke er så flinke i. På et visst tidspunkt bør de kunne velge bort eller få enklere utgaver av noen fag.
xxx	Et år på folkehøgskole for å lære; sosialisering, dyrke interessefelt, få et videre perspektiv på livet og videre utdanningsløp som samfunnet har behov for.
xxx	Skole er viktigst, og vi har i 2033 skoler som med stort mangfold evner å favne elevers behov i ulike faser av barndom, ungdom og tidlig voksenliv. I en verden der mange unge sliter med utenforskap, psykisk uhelse, og uro for fremtiden, er folkehøgskolene blitt viktige arenaer der unge mennesker kan få finne identitet, prøve ut interesser, trene på robusthet i møte med mennesker og faglige utfordringer - der det å prøve, feile og prøve igjen ikke får konsekvenser for inntakspoeng, men skaper robuste og trygge unge.
xxx	Færre barn og unge som vokser opp i fattigdom
xxx	Langt fleire yrkesgrupper inn i skule/barnehage, t.d. helsefagleg kompetanse
xxx	Jeg tror de unge trenger verksteder i nabolaget der de bor, der de kan utfolde seg på alle mulige måter. Lage noe - bidra med noe - gjerne for andre - bli deltakere med hendene og kroppen sin og ideene sine.

	<p>Gjøre NOE SELV - gjerne sammen med andre. Våre nabolag er ribbet for det vi vokste opp med - redskaper, materialer, verktøy. Tenk over dette.</p>
xxx	<p>God forebygging fra tidlig alder.</p> <p>Barn utvikles i møte med andre og trenger sunne relasjoner fra start. De må ha muligheten til å delta på fritidsaktiviteter og danne ett godt nettverk. Dette kan forhindre ensomhet, destruktivt selvbilde og manglende mestring. Har jobbet med unge rusavhengige i flere år. Flere ungdommer forklarte at deres vei inn i rusmiljøet var preget av manglende mestring, ensomhet og at de følte tilhørighet i rusmiljøet for der ble de tatt godt imot og ikke dømt. Rusmiljøet ble dermed deres vennekrets da de følte seg utstøtt av sine jevngamle på skolen.</p> <p>Det burde vært større fokus på deltakelse og lagt til rette for at alle barn har muligheten til å finne sin aktivitet som de kan gjøre på fritiden, uavhengig av foreldrenes økonomiske situasjon. Om vi ser på Island-modellen så ser vi at fritidsaktivitet har mye å si for å forebygge utenforskap. Dessverre så er fritidsaktivitet en utgift alt for mange forsørgere må prioritere bort for å få det til å gå rundt ellers. Om barn kan ha en arena der de føler på mestring, så vil dette gi dem bedre forutsetning for å lykkes på andre arenaer og utvikle seg positivt. Samfunnet ville vært mer tjent på om vi forebygget at noen faller utenfor, isteden for å skal reparere en skade som allerede har skjedd.</p>
xxx	<p>Det viktigste er at temaet utenforskap får høyeste prioritet på alle nivå innenfor både offentlig- og privat sektor. Temaet må jobbes inn i alle relevante planverk og strategier både til offentlige- og relevante private virksomheter og virksomheter med offentlig eierskap. Regjeringen og relevante departement må sette "utenforskap" på agendaen, i sine planverk og fokusere på det i statsbudsjettet. Det blir viktig å nå ta steget fra kartleggings- og innsiktsfasen omkring "utenforskap" til handlingsfasen og hvor tiltak og prioriteringer konseptualiseres. Det må jobbes tverrfaglig mellom utdanningsektor, næringsliv og offentlig sektor som kommuner og fylkeskommuner. Det bør øremerkes midler over statsbudsjettet for eksempel til kommuner og fylkeskommuner. Suksesshistorier må formidles og deles bredt. Det må være rom for å tenke nytt og innovativt omkring løsninger som kanskje bryter med etablerte strukturer og systemer.</p>
xxx	<p>Alle barn og unge har noe de er gode på, og som samfunnet har bruk for. Skolen må ha rammer og ansatte som finner elevenes styrker og dyrker dette - da opplever elevene mestring og mening med skolen. Det betyr at dagens læringsmål, og rammene for å nå dem, må endres kraftig for å finne fram til og forsterke det elevene kan mestre.</p>
xxx	<p>Bedre registerdata barn oppvekst</p> <p>Utsatte barn og unge kan defineres som barn som har sammensatte behov, har behov for flere tjenester parallelt og barn hvor det ofte vil være mulig å identifisere flere risikofaktorer som tilsier at barnet eller ungdommen kan komme til å oppleve utfordringer i livet (1). Kronisk sykdom og helseutfordringer inkludert omsorgssvikt og mishandling kan ofte være en del av disse sammensatte behovene og helsetjenestens håndtering og</p>

samhandling vil være vesentlig mht. å forebygge utenforskap for disse barna.

Bedre kunnskap gjennom forskning er sentralt for å utvikle fremtidens helse- og omsorgstjeneste også med tanke på forebygging av utenforskap og gode data er nøkkelen til pålitelig og relevant forskning om utsatte barn. Dette understrekes i BarnUnge21 strategien og Stoltenberg-utvalget, og flere andre ekspertgrupper, har pekt på behovet for mer registerdata om barns tidlige utvikling for å kunne identifisere tidlige risikofaktorer (2,3).

Gode helsedata er også vesentlig for å kunne evaluere effekt av tiltak og kan også være avgjørende for god kvalitetssikring og styring av tjenesten. Vi mangler imidlertid gode nasjonale helsedata og helseregistre med data fra oppvekst. Det finnes per i dag noen kvalitetsregistre for utvalgte grupper av syke barn som for eksempel cerebral parese-, nyfødt-, barnekreft- og diabetesregisteret men vi mangler relevante og kvalitetssikrede nasjonale helsedata om norske barn. Slike data er vesentlig for å få mer kunnskap om hvordan helse og sykdom påvirker risiko for utenforskap og hvilke tidlige tegn og symptomer helsetjenesten skal være spesielt oppmerksom på.

Tidligere rapporter som har undersøkt norske barns bruk av helsetjenester finner at bruken av både kommunale tjenester og av spesialisthelsetjenesten er preget av stor og trolig uberettiget geografisk variasjon (4,5). Sannsynlig er dette også gjeldende for barn med sammensatte behov. Bedre data om norske barns helse og bruk av helsetjenester gjennom oppvekst vil være et vesentlig bidrag til diskusjonen om hvordan helsetjenesten skal prioritere de riktige pasientgruppene og hvordan en skal sikre barn og spesielt barn med sammensatt behov lik rett til helsehjelp av god kvalitet. Tilnærmet samtlige norsk barn følges ved helsestasjon og skolehelsetjenesten og innholdet i rutine oppfølgingene her er omfattende og ambisiøse og beskrevet detaljert i nasjonale retningslinjer (6). Norge har ved dette en unik mulighet til å utrede sannsynlige årsaker og risikofaktorer for dårlig eller god helse og hvordan dette evt. påvirker utenforskap. Strukturert helsedata fra helsestasjon- og skolehelsetjenesten vurderes som spesielt godt egnet for et helseregister og kan være et viktig bidrag til flere bedre helsedata/ helseregister barn. Folkehelseinstituttet har et pågående forskningsprosjekt i samarbeid med Bergen kommune mfl. utforsket bruk av slike data i forskning og i kommunenes folkehelsearbeid (7).

Oppsummert mener vi at bedre registerdata barns helse kan være et sentralt bidrag for å motvirke utenforskap og vi anser for eksempel strukturerte data fra helsestasjon- og skolehelsetjeneste som egnede og relevante data i dette.

Referanser:

1. Trøbbel i grenseflatene. Samordnet innsats for utsatte barn og unge. Fafo-rapport. 2020.
2. BarnUnge21 strategien. Ut av blindsonene. Strategi for et samlet kunnskapsløft for utsatte barn og unge. Forskningsrådet. 2021.
3. Stoltenberg-utvalget. Nye sjanser – bedre læring,

	<p>Kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp. NOU 2019: 3.</p> <p>4. Helseatlas fødselshjelp. Senter for klinisk dokumentasjon og evaluering (SKDE). 2019.</p> <p>5. Barnehelseatlas for Norge. Senter for klinisk dokumentasjon og evaluering (SKDE). 2015.</p> <p>6. Helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom. Nasjonal faglig retningslinje. 2017.</p> <p>7. https://www.forskningsradet.no/sok-om-finansiering/hvem-kan-soke-om-finansiering/offentlig-sektor/prosjekter-fra-offentlig-sektor/bedre-helsedata-gir-bedre-folkehelse/</p>
xxx	Forby SoMe til barn under 16 år. SoMe er arena for mobbing og trakasering.
xxx	Sørge for at alle barn møter tilstrekkelig utfordring i læringsmiljøet, slik at de opplever mestring og motivasjon. Særlig er dette et forsømt tema for barn med stort læringspotensial.
xxx	Skolen er endret slik at det jobbes med aktivt med ett godt skolemiljø, og det må tas raskt tak i om noen er utenfor. Det å ikke være inkludert er veldig skadelig for barn. Skal de gjøre det godt faglig og klare å følge med faglig, så må tryggheten i et godt skolemiljø være der. Litt færre i hver klasse, en god monitorering av gruppeoppgaver og presentasjoner, kanskje litt mindre av det, dersom en elev synes det er vanskelig. ..men også få trening i det. Skolen må ha et sterkere team for å følge opp sosiale utfordringer, helse etc. Skolen kan også fortsette å samarbeide for å få unge ut i sommerjobb. det gir selvtillit og er viktig å få med seg jobberfaring om skolen går dårlig.
xxx	Styrke bemanningen i barnehagen - det er der det starter. Det er ikke mulig å gjøre det forebyggende arbeidet som må til, med dagens bemanning. Store deler av dagen er man (på grunn av lang åpningstid, møter, pedagogenes viktige plantid, pauser osv.) kun 2 voksne på 9 småbarn/18 store barn. Med stadig flere barn som trenger særlig støtte til selvregulering, sosial kompetanse osv. er det en umulig oppgave barnehagens personalet står overfor. Se på The Heckman curve som viser hva samfunnet kan spare på å styrke tilbudet til de minste barna.
xxx	At folkehøgskulane som skuleslag i stor grad har blitt brukt for å få ungdommar ut av utanforskap. Sjølv om folkehøgskulane ikkje har som føremål å ta seg av alle i utanforskap, er skuleslaget svært viktig for å få ungdom til å få tru på seg sjølv og vegen vidare i livet. Dette meiner eg er svært viktig for å kunne bli gode samfunnsborgarar.
xxx	Det er mange komplekse årsakssammenhenger som påvirker utenforskap. Psykiske vansker og søvnvansker er store folkehelseutfordringer som er økende og kjente risikofaktorer for frafall og utenforskap. Ensomhet er også et økende problem for unge som vi har mindre kunnskap om, men som kan bidra til at man ikke gjennomfører utdanningsløp og påvirker utenforskap på sikt. Å forstå hvordan disse risikofaktorer opptrer i samspill og påvirker utenforskap i et utviklingsperspektiv er avgjørende for å etablere risiko indikatorer og fokus for forebyggende intervensjoner. I 2033 har vi god nok kunnskap om mekanismene bak utenforskap til at psykiske vansker, søvnvansker og ensomhet

	<p>til at vi kan ha gode tiltak for å redusere disse som faktorer som bidrar til utenforskap gjennom manglende deltagelse på skole, i aktiviteter, og i sosiale fellesskap, og som dermed reduserer til sementering av ulikheter som kan forplante seg og vokse seg større på tvers av generasjoner.</p>
xxx	<p>Bruke alternative opplæringsarenaer og lage alternative møteplasser på gårder som er tilknyttet hest og helse eller inn på tunet.</p> <p>Der er det lett å føle tilhørighet og likeverd på en gård. Metoder innen dyreassistert psykisk helsearbeid kan benyttes for å fremme psykisk helse blant barn og unge. Det kan være små grupper og den enkeltes sterke sider kan løftes fram. Trygghet og muligheter for utforskning.</p> <p>Se eksempel www.bytoppentrivselsgård.no</p>
xxx	<p>En form for statlig kontroll med narkotikasalg, slik at dette kan foregå i ordnede former og med skatter og avgifter. I dag er det slik at kriminelle miljøer omsetter for milliarder og dermed er i stand til å lokke med status og penger. Dette kan staten overta ved et pennestrøk. Det bedrer muligens ikke rus-situasjonen (det trenger vi mer kunnskap om), men etter all økonomisk teori vil det drastisk påvirke disse miljøenes evne til å rekruttere - og da formodentlig primært blant de som er i ferd med å falle utenfor skole-, fritids- og idrettsmiljøene. Og det innebærer at inntektene som da tilfaller staten kan øremerkes rusbehandling slik vi ser innen alkohol og tobakk, slik at rusfeltet rent økonomisk blir et nullsumspill, eller bedre stilt enn i dag. Det betyr også mer midler til forskning på bakenforliggende årsaker til rus og problemadferd i utgangspunktet.</p> <p>Det er ekstremt provoserende at staten lar disse midlene gå ubeskattet, samtidig som det gir økonomi slik at disse miljøene kan fortsette å operere med vanvittige marginer og overskudd, samtidig som de kan stifte gjeld, forpliktelser og avhengighet blant deres brukere. Og det må fremstå som veldig rasjonelt for unge å kunne tjene en god månedslønn på litt jobbing i helgene tilnærmet risikofritt, spesielt for den gruppen som denne studien søker å treffe.</p> <p>Med mål om å skape noe nytt på et komplekst område - dette er noe nytt på et komplekst område.</p>
xxx	<p>Kunnskap om og forståelse for barn og ungdom med nevrobiologiske og/ eller psykiske vansker med skolenærværs utfordringer og deres foreldre i et helhetlig perspektiv som grunnlag for en inkluderende og godt tilrettelagt skolehverdag i samarbeid med andre involverte instanser i kommunen / på bydelsnivå (Oslo).</p>
xxx	<p>Det er viktig å se på hvordan dagens karaktersystem fører til utenforskap: Skap et inntakssystem som har to grupper; en for karakterer og en som graderer etter et annet system. Reduser norskfagets betydelse; det favoriserer jenter. Gutter er bedre i engelsk enn i norsk. La yrkesfag få en helhetlig utdanning der hver elev er sikret en praksisplass som leder mot et fagbrev. Det er et håp mot ungdommer som velger yrkesfag at de ikke er sikret</p>

	<p>en plass som vedvarer helt til fagbrevet er i boks. Jfr gjerne dette med en Masterutdanning i feks datateknologi. Barn som ikke kommer inn; hva gjør man for disse? Det må finnes løp som ikke styres av kun ferdigheter i lesing og skriving. Sammendrag: Vi må gjøre noe med utdanningen fra start på videregående og til de starter på høyere utdanning. Sånn som det er i dag vil jenter klare seg bra, men guttene vil havne utenfor. Det samme gjelder jenter/gutter som ikke passer inn i det vanlige skoleløpet. Det er ytterst viktig at vi ser til den enkelte og forsøker å finne et løp som passer til det enkelte individ.</p>
xxx	<p>De bør gå på folkehøgskole etter videregående for å skaffe seg et nettverk av mennesker som har respekt for hverandre og som har kompetanse på å leve i lag</p>
xxx	<p>..... at alle voksenpersoner i alle institusjoner og roller der man direkte og indirekte har å gjøre med barn og unge (som lærere, helsepersonell, frivillige), har kompetanse til å ha barn og unges inkludering og tilhørighet som styrende og prioritert rasjonale.</p>
xxx	<p>Utenforskap eller manglende sosial tilknytning til samfunnet rundt er knyttet til mange ulike faktorer. Dette er veldig sentralt i forebygging og helsefremming for barn og unge og selvsagt innbyggere i alle aldre. Vi trenger å utvikle dette ved å bruke modeller og eksempler der sosial tilknytning er godt utviklet som tar høyde for både individet, dets nærmeste sosiale krets, lokalsamfunn og samfunnet forøvrig. Gode eksempler og modeller for utvikling av sosial tilknytning som kan benyttes for å forebygge utenforskap kommer blant annet fra forskning på hva som bidrar til robusthet over tid, også ofte kalt resiliens. Dette feltet inneholder en rekke modeller og eksempler som vil være yppelige modeller for å utvikle robusthet hos individ, lokalsamfunn og samfunnet som sådan. Og forskningen innen resiliens ser på både beskyttende og risiko/sårbarhetsfaktorer i ulike utviklingsfaser knyttet til individ, sosialt nettverk og samfunn. En forståelse av både risiko/sårbarhet og hvordan dette samspiller med beskyttelse er avgjørende for å legge til rette for helsefremmende tiltak. Utvikling av resiliens er nødvendig på alle nivåer for at barn og ungdom skal utvikle seg med god helse og at vi reduserer omfanget og betydningen av utenforskap.</p>
xxx	<p>Snu satsingen på idrettsanlegg om fra store konkurranseanlegg som skaper tapere og vinnere til flere nærmiljøanlegg der alle kan være sosiale og aktive uten å tape i konkurranser</p>
xxx	<p>Vi har fått innført <u>faktisk</u> tidlig innsats. Forebygging Arne Holte snakker om dette i samtalen mellom Jonas Gahr Støre og Ingvild Kjerkehol som aldri fant sted; https://arneholte.no/ Jeg er opptatt av at personalet i barnehagen må få faktisk kunnskap om hjernens oppbygging og funksjoner, her tror jeg det ligger et enormt potensiale når det gjelder bygging av god psykisk helse. For eksempel så sier rammeplan for barnehager noe om veiledning av barnehageansatte. Dette er i dag ikke satt i noe system.</p>
xxx	<p>Tidlig innsats (barnehage og grunnskole) og mer praktisk rettet ungdomsskole. Opplevelse av mestring og mer robuste ungdom. Fraværregel i ungdomsskolen, nå får alle fullført uansett tilstedeværelse.</p>

xxx	<p>En skole der alle barn, uavhengig av forutsetninger, opplever mestring og tilhørighet i skolehverdagen. At vi har en skole som stadig utvikler sin praksis og vekker læringsglede hos barna, samt støtter dem i både faglig og sosial utvikling. Laget rundt barna i kommunene står sterkt, og vi har gode rutiner for samarbeid omkring barna som trenger det mest. Vi har en skole som ivaretar barns nysgjerrighet, utforskertrang, læringsglede og behovet for å bli sett.</p>
xxx	<p>Det viktigste tenker jeg er offentlige tjenester som møter utsatte barn og unge med forståelse og empati. Mange unge møter et offentlig system der man blir kasteball mellom forskjellige etater og det krever mye energi og systemforståelse for å få hjelp, spesielt dersom man ikke er en typisk sak eller passer inn i oversiktlige kategorier. Det er en vanskelig balansegang for mange frontlinjeansatte i NAV og kommunene som må ta hensyn til retningslinjer og lovgivning, begrenset tid og ressurser, og hva som vil best hjelpe barn og unge. Digitalisering av tjenester har blitt sett på som mulig løsning på denne vanskelige balanseakten, men mye forskning tyder på at det er med på å øke forskjeller da de som er mest utsatt mangler digital kompetanse og organiseringer av offentlige slik at riktig søknad kommer til riktig sted. Dermed ser jeg reell og direkte brukermedvirkning i utviklingen av digitale tjenester som en viktig komponent i å utvikle tjenester (både de som leveres digitalt og fysisk). Med reell brukermedvirkning så mener medvirkning som 1) tar hensyn til hvordan norsk offentlig sektor er strukturert, 2) gir noe tilbake til deltakerne og deltakere føler seg ivaretatt og hørt, og 3) faktisk fører til en tjeneste som bedrer livene til barn og unge i kontakt med tjenesten. Dette er prosesser som krever betraktelige ressurser som kommuner spesielt ikke har tilgang til.</p>
xxx	<p>I offentlig sektor på kommunenivå settes det i gang mange gode prosjekter, som gir gode resultater. Gjentatte ganger og mer som en regel er dette tidsavgrenset opp til 3 år eller mindre. Og når prosjektmidlene er brukt opp, stopper alt opp. Det betyr at kun tilfeldige grupper barn/unge får et tilbud som kan treffe dem i skolehverdagen, i fritida eller for familien. Sånn har det vært i mer enn 50 år i norsk skole. Så det jeg mener er aller viktigst er å identifisere disse gode resultatene og så ØKE bevilgningen og øremerke en ØKT rammebevilgning til kommunene, sånn at de gode prosjektene blir varige ordninger. Vi trenger et fleksibelt og mangfoldig styringssystem MED finansiering og da blir spørsmålet hvordan får vi det? Innenfor kultur, kunst og håndverksfag finnes det (ennå) lite konkurranse og markedsstyrt tankegang. Kreative, intuitive og skapende former for aktivitet og virksomhet; som vi ønsker å ha i vårt samfunn. Det er mange nivå å være skapende og kreativ på. Alle nivå er viktige for mennesket og samfunnet. Som Leonard Bernstein sa "There is no 'Greatest' Piano Player, performer, composer - there is only different!" Det er ikke sånn at menneskeheten eksisterer for å konkurrere mot andre. Mot seg selv ja, blir bedre, forbedre og strekke seg, utvikle og nå sitte eget potensiale. Hvilken tilfredsstillelse langt forbi penger og plasseringer! Kommunene konkurrerer og sammenligner seg med naboen, og dermed i dag har vi store utfordringer med å</p>

	<p>klare å finne former for helt nødvendige samarbeid. Både markedsstyrt tankegang, NPM (New Public Management) og konkurransementalitet bidrar i motsatt retning, bidrar til økt utenforskap, motarbeider fruktbare samarbeid og et mangfoldig samfunnsliv hvor hvert enkelt menneske har en egenverdi og en selvfølkelig plass rundt bordet. Så hva er den ene tingen? Spørsmålet er feil stilt. Mitt svar er det som er uthevet. Konsekvensen av det jeg mener er altså å endre verdigrunnlaget vårt samfunn er på veg mot, og hvordan kan det være èn ting?</p>
xxx	<p>At alle barn og unge opplever mestring og fellesskap i barnehage og skole.</p>
xxx	<p>Det viktigste er å få mer praktisk læring ute eller inne som ikke har elementer av konkurranse eller vurdering av ferdigheter. Dette er spesielt viktig siden barn sammenlikner seg med hverandre og vurderer sin egen prestasjon som mindreverd. Her trenger vi mer skolehager, inn på tunet, uteundervisning, friluftsliv, bedriftsutplassering, problembasert og utforskende læring med digitale verktøy, læring gjennom arbeid osv.</p>
xxx	<p>Jeg tror på at å skape gode, trygge møteplasser og aktiviteter vil hindre utenforskap. Ved å gjøre fritidsaktiviteter gratis, og gi aktivitetene mer støtte til å drive på en god måte vil vi kunne samle barn og unge til arenaer som er positive og gir en fellesskapsfølelse. Det må ikke bare være fotball og idrett, men også andre kulturelle aktiviteter som kan samle barn, som korps, kor, speider, spill-klubber osv osv.</p>
xxx	<p>Utenforskap er ofte en følelsesmessig personlig opplevelse som ikke trenger å ha rot i realiteter/virkelighet. Psykisk stabil ungdomshelse gir robusthet og mindre rom for å fremstå krenkbar. At alle skal ha en stabil og trygg mental helse fremstår som en visjon, men noe det likevel må jobbes målrettet imot.</p>
xxx	<p>Skape åpne og inkluderende lokalsamfunn med enkel tilgang til fritidaktiviteter og kommunale tjenester</p> <ul style="list-style-type: none"> - som legger til rette for at mennesker kan bo på samme sted over tid ref. Husbanken sine anbefalinger. Barn som faller utenfor har ofte foreldre som på en eller annen måte har falt utenfor "normalsamfunnet". Dersom vi hjelper disse foreldrene til å være gode omsorgspersoner for sine barn og/eller legger til rette for at disse barna kan knytte seg til andre omsorgspersoner i nærmiljøet som kan være "den betydningsfulle andre" for dem, så mener jeg det vil bidra til et mer robust oppvekstmiljø. Evaluering av Nasjonal strategi Bolig for velferd del 1 av 2.pdf (husbanken.no) - gratis fritidsaktiviteter og utstyr - "en vei inn" til de kommunale tjenestene, slik at innbyggerne får lett tilgang til hjelp før problemene vokser seg store, være seg økonomiske, psykiske problemer og/eller ensomhet. Et typ "Ung Arena" for alle innbyggerne, som kan sluse deg videre til øvrige tjenester dersom det er behov for det, evt hjelpe deg å løse utfordringene dersom de er små. Ung Arena Headspace - Mental Helse

XXX	Skolen har fått ressurser nok slik at den kan lykkes i inkluderingsarbeidet. Flere yrkesgrupper er integrert i skole slik at lærerne kan konsentrere seg om undervisning, mens andre kan bedrive "behandling", samtaler, oppfølging av hjemmet og fritid. At vi har en felles erkjennelse av "24 timers"-barnet.
XXX	Vi har kunnskap om hva barn trenger for å trives og utvikle seg. Med styrket personalressurser kan vi få til mer. Tilgjengelige ressurser i tjenestene barnet og familie møter. Forsterket innsats rundt barn/i familier som fanges opp allerede hos lege under svangerskap, helsestasjon i barseltid, tidlig barnehage. Sikre mulighet for deltakelse i sfo, fritidsaktiviteter gjennom økonomisk støtte. En inkluderende skole der barn kan delta utfra sitt nivå, sin kapasitet, sin livsfase. Kunnskap hos oss som jobber med barn og unge.
XXX	Unge som faller utenfor og hverken jobber eller er under utdanning burde bli fanget opp, gitt opplevelser der de opplever mestring og etterhvert få delta, å gi en stemme til samfunnet. En dannelsesreise som gir de verktøy for å stå til ror i eget liv. Der har vi flere aktører som jobber mot det samme målet allerede: folkehøgskolen!
XXX	Inkludering av erfaringskonsulenter og dyreassisterte intervensjoner på helt eller delvis brukerstyrte møteplasser

Annet (Privat)	Svar
Fagskolen Kristiania (Fagskole sto ikke nevnt som alternativ)	At alle har fått like muligheter til utdanning som gir muligheter for arbeid og personlig vekst
Fana folkehøgskule	Vi har fått en generasjon med unge som opplever at de blir sett og tatt på alvor. Dermed får de tro på sine egne evner og muligheter til å skape et inkluderende, demokratisk fellesskap
Rehabiliteringssenteret AiR	Vi har etablert hjelpetiltak som ser helse og utdanning/arbeid i sammenheng og samtidig, og tilbyr slike tiltak så tidlig som mulig i utanforskapen, gjerne som del av yrkesutdanninga.
Sjøholt folkehøgskole	Samfunnet har innsett at barn og unge må bli sett.
Stavern folkehøgskole	Vi må senke presset på å prestere!! Vi må slutte å måle alt barna gjør. Lærere trenger ikke bedre utdanning i fag, men i sosialpedagogikk. Prestasjoner kommer ut med trygghet og relasjoner. Stol på det!
Ungt Entreprenørskap	Økt motivasjon og mestring for alle barn & unge i grunnopplæringen gjennom en mer praktisk tilnærming i undervisningen

Annet (Offentlig)	Svar
-------------------	------

Barneombudet	Barneombudet er opptatt av at all politikk- og tiltaksutforming tar utgangspunkt i barns menneskerettigheter og anerkjenner at en oppfyllelse av disse bidrar til å sikre barn best mulig oppvekstvilkår og en optimal utvikling. Dette betyr blant annet at barn og unges deltagelse er et sentralt virkemiddel og et utgangspunkt for alle ny politikk- og tiltaksutforming. I 2033 ønsker vi at både nasjonale og lokale myndigheter systematisk innhenter barn og unges synspunkter og vektlegger dem i sine beslutninger. Barn og unge deltar i utviklingen av politiske linjer, programmer og tiltak i alle sammenhenger som er relevante for barns liv. Barneombudet ser dette som sentralt for å sikre at samfunnet skal treffe på de tiltakene de iverksetter. Gjennom å sikre innspill fra de barna en ønsker å hjelpe så vil myndighetene både kunne sikre mer treffsikre tiltak, og men også unngå at tiltak settes inn som ikke er ønskelig eller gir effekt.
Folkehøgskole	Vi har startet/strukturert tjenester som gjør at vi følger opp flere potensielle drop-out ungdom med tettere dialog og oppfølging. Investering av tid til de unge.
Forskergruppen Velferd, arbeid og helse, institutt for økonomi, Universitetet i Bergen	Innen 2033 er det viktigste vi har fått til på dette feltet at vi har økt andelen elever som fullfører videregående skole betydelig. Dette har vært mulig fordi forskningen har gitt oss tydelige svar på hva som er de underliggende årsakene til frafall og på hva som er effektive tiltak og grep for å legge bredt til rette for skolegjennomføring blant barn og unge. Videre har det vært mulig fordi vi har hatt en målrettet innsats mot sårbare grupper som elever i yrkesfag, gutter og elever med minoritetsbakgrunn.
NordForsk	I 2033 er Norge og Norden verdens mest sosialt inkluderende samfunn, og vi er den mest bæredyktige regionen i verden. Det innebærer at ytterst få barn og unge (færre enn 1%) står utenfor utdanning og/eller arbeid i 2033. Fravær og frafall fra skolen er lavt fordi barn og unge føler at de hører til, at deres stemmer blir lyttet til og at de har en reell mulighet til å påvirke sine liv.
Norsk	Det er gode forutsetninger for, og kunnskap i å inkludere og
Ergoterapeutforbund Ringerike folkehøgskole	tilpasse skolehverdagen for alle! Vi har fått en "voksen-generasjon" som verdsetter mangfold. De som sitter med ansvar (lite og stort) viser dette gjennom atferd, holdninger og handlinger.

Stiftelsen Design og arkitektur Norge

Ungt utenforskap påvirker alle, angår alle og krever kollektiv handling. I 2033 har vi som samfunn klart å innrette oss på en måte som muliggjør bredt samarbeid om kollektiv handling. Det har særlig krevd betydelig strukturelle forbedringer og har resultert i at de aller fleste barn og unge i faresonen nå blir fanget opp, og er inkludert i utdanning, arbeid og samfunnsniv.

Om ti år har vi som samfunn gjennomgått en rekke samarbeids-innovasjoner for å få til kollektiv handling på tvers av sektorer og siloer. Denne omstillingen har blitt drevet frem av en aktør-, system- og brukersentrert arbeidsmåte, hvor prosess-kompetanse, relasjonsbygging og eksperimentering har vært sentrale tilnærminger for å lykkes.

Økt tillit og forståelse mellom aktørene i samarbeidsinnovasjonene har skapt en rekke kapasiteter i hele systemet rundt barn og unge, som gjør at vi evner å se utover organisatoriske grenser, koordinere ressurser på tvers og dele kunnskap kontinuerlig. Ved å avdekke, forstå og møte behovene til ikke bare sluttbrukeren, men også aktørene på alle nivåer av økosystemet som påvirkes av strukturelle endringer (næringsliv, forskning, frivillig- og offentlig sektor), er det blitt mulig å skape tillit på tvers av sektorer og felt. Dette er godt dokumentert gjennom forskning, og mange land ser nå til Norge på dette området.

I 2033 har vi en tydelig, felles retning og mål for arbeidet med inkludering av barn og unge. Det er insentiver for samarbeid på tvers; offentlig sektor blir målt på det, næringslivet kan få redusert skatter eller avgifter og frivillig sektor kan få tilført omprioriterte midler. Vi har et system som tør å eksperimentere og utforske handlingsrom for å lære om ringvirkninger, konsekvenser og behov, som er umulig å forutse uten og sette en endring ut i livet. Vi har fått til nye, mer fleksible rammer for finansiering, som kan aktiveres løpende der hvor behovene melder seg.

Ungdomspanelet i Møre og Romsdal Fylkeskommune

Som samfunn har vi i 2033 blitt bedre på å bruke alternative måtar å fullføre utdanningsløpet på, som eit verktøy for å forebygge utenforskap.

Desse funkar i dag allereie bra, men elevar må bli betre informert om denne moglegheita. I tillegg bør denne ordninga bli bygd vidare på. Dette vil bidra til eit samfunn der fleire fullfører utdanningsløpet dei ønsker. Desto meir av utdaningsløpet ein fullfører, desto betre psykisk helse får ein og reduserar sjansen for utanforskap.

Universitetet i Bergen, Fakultet for kunst, musikk og design

For at vi som samfunn bedre skal unngå utenforskap hos barn og unge, kreves det at voksne følger nøyer med på digitaliserings-prosessene som skjer i samfunnet og får god innsikt i

hvordan ungdom bruker teknologi i hverdagen. Voksne er ikke alltid oppdatert om hvilke roller digitale og sosiale medier har hos barn og ungdom, og hvordan disse påvirker dem. Digitaliseringsprosesser i seg selv kan skape utenforskap hos unge, og for at forskningen og samfunnet i sin helhet skal kunne bidra til bedre inkludering av barn og unge i samfunnet, må også forskningen ligge i forkant av digitaliseringsprosesser. Videre er brukervedvirkning av barn og unge viktig for å få relevant innsikt. God brukervedvirkning er essensiell for å møte barn og unge i de arenaene som er relevante for dem. Tverrfaglig forskning som kombinerer kunstbaserte tilnærminger og metoder, digital teknologi og demokratiske prosesser kan skape viktig kunnskap om hvordan man kan få barn og unge ut av utenforskap.

Interesseorganisasjoner (Offentlig) Svar

Barnesykepleierforbundet NSF	Styrke tilbudet av somatiske og psykiske helsetjenester for barn og unge, og redusere stigma rundt mental helse.
Studentparlamentet ved Universitetet i Bergen	Å støtte opp om at dei som tek høgare utdanning fullfører studieløpet.

Interesseorganisasjoner (Privat) Svar

Frivillighet Norge	Alle barn og unge skal ha mulighet til å delta jevnlig på minst en organisert fritidsaktivitet
Kreftforeningen	Kreftforeningen vil oppfordre til å sette ambisiøse måltall for samfunnsoppdraget. Eksempelvis halvere andelen barn og unge som står utenfor utdanning og arbeidsliv innen 2033. Videre vil vi oppfordre til å se helse, utdanning og arbeid mer i sammenheng og at dette inngår som en integrert del av samfunnsoppdraget. Kreftforeningen mener det er behov for mer fleksible ordninger og persontilpasset tilrettelegging for barn og unge i utdanning og arbeid både på system og tjenestenivå, samt på den enkelte studieinstitusjon og arbeidsplass. Vi vil i denne sammenheng vise til skriftlig innspill til operativ gruppe datert 13. september 2023 som Kreftforeningen og Unge funksjonshemmede sammen har utformet.
Kristne Friskolers Forbund	Det er blitt opprettet flere private skoler med rett til statstilskudd (friskoler). Dette har økt muligheten for foreldre/barn/unge til å velge alternative skoler til de offentlige. Økt antall friskoler gjør det enklere å finne et alternativ som passer det enkelte barn/ungdom og den enkelte familie.
Montessori Norge	I 2033 håper vi at skolen i mye større grad enn i dag gir barn og unge mulighet til å utvikle seg som hele mennesker. Vi som samfunn har fått en rausere skole der barn og unge opplever mestring, glede og samhold uansett forutsetninger - og der felleskap er viktigere enn konkurranse. Det er mange gode intensjoner, og mye godt arbeid som skjer i skolen allerede i dag. Utfordringen er at det fortsatt er mange rammer og strukturer som står i veien for å lykkes - og som kanskje (utilsiktet) skaper utenforskap.

Ungdom og Fritid

Innspill fra Ungdom og Fritid – landsforeningen for fritidsklubber i Norge

Ungdom og Fritid – landsforeningen for fritidsklubber og ungdomshus er en interesseorganisasjon for ansatte, ungdom og frivillige i over 700 kommunale fritidsklubber og ungdomshus i Norge. Fritidsklubbene ble opprettet som et rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak på 70-tallet, og er i dag den mest benyttede fritidsaktiviteten blant ungdommer etter den organiserte idretten, og den største kulturarenaen for ungdom hvor 120 000 barn og unge bruker fritidsklubben jevnlig.

For å forhindre eller løfte barn og unge ut av utenforskap må de inkluderes i fellesskapet på flere arenaer. En arena som er den viktigste for mange barn og spesielt ungdom er fritiden. Alle barn har rett til lek og fritid etter Barnekonvensjonen (art. 31) og norsk lov. Å delta på fritidsaktiviteter bidrar til tilhørighet, fellesskap og mestring. Allikevel møter barn og ungdom flere barrierer når de ønsker å delta på fritiden. **Derfor mener Ungdom og Fritid at noe av det viktigste vil være å hindre utenforskap i fritidsaktiviteter for barn og unge. For å få det til må en se på sammenheng og totalitet i barrierer og utvikle tiltak basert på kunnskap om hva som har effekt. Barn og unge som velger seg vekk fra organiserte aktiviteter, eller møter ulike barrierer for å delta, må også inkluderes i tiltak som opprettes.**

Det vil være viktig å sette målgruppen barn og unge i fokus når en jobber med utenforskap og ha et bredere målgruppefokus enn hvor en i dag ofte har et aktivitet- eller tiltaksfokus. Det må i mye større grad jobbes med helheten av barrierer for målgruppen barn og unge. Det er ikke bare økonomi som står i veien for barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter. Et for ensartet fokus på økonomi tror Ungdom og Fritid er årsaken til at flere utprøvde tiltak ikke har ønsket effekt. Det er viktig at en ser sammenheng i de ulike barrierene, og jobber for å redusere dem. Ungdom og Fritid mener det er viktig å se på disse barriere kategoriene:

- Individuelle barrierer for den enkelte barn og unge
- Barrierer i tilbudet/aktiviteten en ønsker å forhindre/motvirke utenforskap i
- Barrierer i omgivelsene til barn og unge

Universelle tiltak som gir barn og unge de samme mulighetene til deltakelse og opplevelser bør prioriteres i arbeidet med utenforskap. Det er alltid viktig å forebygge utenforskap tidlig, samtidig opplever unge for eksempel fattigdommen sterkere jo eldre de blir. De unge deltar på mer og alt blir dyrere jo eldre de blir. Ungdomstiden også en særlig sårbar tid der fritid og venner får en viktigere rolle i deres liv. Ungdom og Fritid mener derfor det er særlig viktig å prioritere universelle lavterskel fritidsaktiviteter som er attraktive og trygge for alle unge å delta på. Barn og unge bør i minst mulig grad få segregerte tiltak da opplevelser og mestring bør skapes på tvers av sosioøkonomiske skillelinjer.

Unge funksjonshemmede

Unge funksjonshemmede håper det viktigste vi har fått til om 10 år for å få barn og unge ut av utenforskap er å ha anerkjent diskrimineringen og den systematiske utestengingen funksjonshemmede og kronisk syke barn og unge utsettes for, og

at vi har klart å igangsette et aktivt arbeid slik at utenforskapet av funksjonshemmede og kronisk syke barn og unge er kraftig redusert. Det må være et mål at alle funksjonshemmede og kronisk syke barn og unge er naturlig inkludert i alle skolens aktiviteter, både faglig og sosialt, at man har like muligheter til å fullføre utdanningsløpet og at funksjonshemmede og kronisk syke barn og unge fritt kan velge hvilke kultur- og fritidsaktiviteter de vil delta på uten å møte fordommer, negative holdninger og sosiale barrierer.

Kommuner (Offentlig)	Svar
Larvik	I 2033 har vi en skolesektor som verdsetter og tilrettelegger like godt for barn og unge med praktiske talenter og ferdigheter som akademiske, slik at alle unge opplever læreglede, mestring og medinnflytelse i eget liv.
Østre Toten, Vestre Toten, Gjøvik, Søndre Land, Nordre Land	At vi i fellesskap finner løsninger på hvordan ungdom kan få jobberfaring/komme seg i jobb. Og at vi i større grad legger til rette for at ungdom med innvandrerbakgrunn får lærlingeplass. Legge til rette for arenaer som er mindre organiserte/prestasjonspreget.

Fylkeskommuner (Offentlig)	Svar
Innlandet fylkeskommune	Innlandet har satt ungt utenforskap på dagsorden og trenger tiltak på mange områder for å få ungdom ut i aktivitet (inkl. sosiale arenaer/frivillighet), utdanning og jobb. Samtidig trenger vi flere nye hoder og hender på alle arenaer. Ett av flere områder er å "utvikle et konsept som kan stimulere unge i utenforskap med spillerfaring til å bruke sin kompetanse og lære data og koding for kvalifisering inn i arbeidslivet".
Nordland fylkeskommune	Bedre samordning mellom tjenestene som barn og unge i risiko møter. Ta ned kravet om taushetsplikt som bidrar til at tjenestene ikke kan kommunisere og samarbeide i enkeltsaker.

Statlige etater (Offentlig)	Svar
Kulturtanken	Vi har sørget for at ulike deler av samfunnet samarbeider bedre for å støtte eleven. Dette betyr at forskjellige grupper og organisasjoner som er involvert i barns og unges liv, har etablert måter å samarbeide på for å hindre at barn og unge blir utestengt og for å hjelpe dem til å lykkes. Samarbeidet skjer på tvers av offentlige, private og frivillige organisasjoner, med foreldre, skole og eleven selv som viktige deltakere.
Statens helsetilsyn	Statens helsetilsyn er overordnet tilsynsmyndighet for sosiale tjenester i NAV, barnevern-, helse- og omsorgstjenester og folkehelsearbeid. Våre erfaringer fra tilsyn understøtter kunnskapsgrunnlaget som ligger til grunn for satsningen om å få

barn og unge ut av utenforskap.

For å lykkes bedre med å få barn og unge ut av utenforskap mener vi det er særlig sentralt å styrke samarbeid og samordning av tjenester til utsatte barn og unge og deres familier. Dette gjelder både i kartlegging av barna og familiens behov, og i tiltaksoppfølging. Tilsynserfaringer har vist hvilke alvorlige konsekvenser det får for barn og unge når de ikke får den hjelpen de trenger. Barnevernet og tilhørende tiltaksapparat ofte har mangelfull og utilstrekkelig informasjon om deres behov. Det har ført til at barn og unge ikke har fått forsvarlig omsorg, behandling og hjelp av offentlige instanser og at iverksatte tiltak ikke er tilstrekkelig tilrettelagt. Vi ser at kompleksiteten i barns behov på barnevernsinstitusjon øker, og at det stiller nye krav til samordning og utforming av tjenestene.

Barnevernet er avhengig av et samarbeid med andre instanser i oppfølging av utsatte barn og unge. Vi mener at Nav er en viktig samarbeidspartner i oppfølgingen av utsatte barn og deres familier. Funn fra vår rapport Det å reise vasker øynene – en gjennomgang av 106 barnevernssaker, viser at levekår har stor betydning når det gjelder barnets behov og situasjon, og må inntas som en del av den helhetlige oppfølging av barn og familier. Helsetilsynet gjennomførte i 2020-2021 en risikovurdering av sosiale tjenester i Nav. De områdene som ble vurdert med høyest risiko for svikt, var manglende kartlegging av barns behov når foreldrene søker sosiale tjenester, og at barn og unge ikke får et samordnet tjenestetilbud. Vi gjennomfører i 2022-2023 landsomfattende tilsyn med sosiale tjenester i Nav om ivaretagelse av barns behov når familien søker økonomisk stønad.

Statped

Innspill om inkludering av flere barn og unge fra Statped.

Noe av det viktigste vi kan gjøre for å hindre utenforskap, er å sørge for at barn og elever i barnehager og skoler opplever at de har meningsfulle dager der de lærer og utvikler seg samtidig som de opplever å være en del av et fellesskap med andre. Senere også at de møter et arbeidsliv som har plass til alle uansett funksjonsnedsettelse.

For å få til dette må vi som samfunn ha fokus på inkludering, og på tillitten til fagpersonene i støttetjenestene. Det er viktig at etater i fellesskap evner å samarbeide godt til barn og unges beste, og at den hjelpen samfunnet yter treffer det behovet den enkelte har. Det å bygge gode strukturer rundt barn og unge sin oppvekt krever at fagpersoner på tvers av sektorer samarbeider, og det å legge til rette for at slik samarbeid i praksis kan styrkes vil være sentralt.

Én annen instans som har svart på dette notatet har ikke svart på dette spørsmålet.

2. Spørsmål: Hva kan du eller din virksomhet bidra med slik at vi kommer dit? (Ditt bidrag til det du har svart på spørsmål 1)

Universitet / Høgskole (Offentlig)	Svar
Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen	<p>Det juridiske fakultet ved UiB har et sterkt og bredt forskermiljø med bred erfaring innenfor både ulike barnerettslige områder og å forske på rettslige grunnkonstruksjoner på kryss av fagområder. Blant annet har vi kompetanse innenfor barn og helse, barn og skole, barn og strafferett, barns rett til medvirkning og håndheving av rettigheter, diskrimineringsrett, personvern. Å styrke og ta i bruk den barnerettslige kompetansen ved UiB og øvrige juridiske læresteder vil gi et viktig bidrag til å oppfylle samfunnsoppdraget om inkludering av barn og unge.</p>
Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Bergen	<p>Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Bergen har sterke miljøer som forsker på barn og unges rettigheter og livsvilkår, og på dynamikker som skaper og utenforskap og fremmer inkludering. Disse forskningsmiljøene ved fakultetet kan bidra med kunnskapsgrunnlag som gjøre at det norske samfunnet når målet om full implementering av barns rettigheter.</p> <ul style="list-style-type: none">• DIPA (Centre for Research on Discretion and Paternalism ved Institutt for politikk og forvaltning) gjør omfattende forskning på barnevern i Norge og komparativt og kan bidra med dyp og bred ekspertise når det gjelder hva som former og hindrer særlig sårbare barn og unges inkludering i samfunnet. De kan også bidra med kunnskap om barn og unges deltakelse (blant annet i prosesser knyttet til omsorgsovertakelse), og hvordan dette kan meningsfullt tilrettelegges.• Forskere ved Institutt for sammenliknende politikk kan bidra med kunnskap og forskning om unges politiske deltakelse og hvilken betydning det har for politikken som føres• Forskere ved sosiologisk institutt kan bidra med forskning om inkludering av unge i utdanning og og arbeidsliv.• Trygdegruppen ved institutt for økonomi kan bidra med økonomiske analyser av langsiktige virkninger av oppvekstvilkår, basert på inntekt /utdanning hos foreldre, helse, familiesituasjon, for gjennomføring av skole/utdanning, og senere arbeidsmarkedsdeltakelse, dvs. langsiktige virkninger for eksklusjon/arbeidsmarkedsdeltakelse• Forskere ved institutt for medie- og informasjonsvitenskap kan bidra med innsikt i vilkår for barn og unges digitale deltakelse og hvordan samfunnet kan unngå at den teknologiske utviklingen skaper og forsterker ulikheter og utenforskap.• Er særlig sårbar gruppe er barn og unge som er flykninger og migranter. Universitetet i Bergen har et sterkt og tverrfaglig migrasjonsforskningsmiljø (IMER nettverket) hvor flere miljøer ved det samfunnsvitenskapelige fakultet står sentralt.• Institutt for sosialantropologi, Institutt for sammenliknende politikk, Sosiologisk institutt og Institutt for politikk og

forvaltning har omfattende forskning på migrasjon og inkludering, blant annet flere prosjekter finansiert gjennom det Europeiske forskningsrådet.

- DIGGSCORE, ved Institutt for politikk og forvaltning, samler inn store mengder relevante data gjennom Norsk Medborgerpanel
- Barn og unges deltakelse i politikkkutforming er også viktig som del av forskningen på rettferdig grønn transformasjon, som er et sentralt fokus ved Institutt for geografi og Senter for klima og energiomstilling (CET)

Dekanatet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Bergen

MF vitenskapelig høyskole

MF vitenskapelig høyskole kan bidra med humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning for å fremme forståelse for betydningen av inkludering, demokrati og medborgerskap og forskningsbaserte perspektiver på lokale, nasjonale og globale bærekraftsutfordringer. I tillegg til forskning kan MF vitenskapelig høyskole bidra med utdanningstilbud som gir kompetanse og ferdigheter for profesjonsutøvere innen kirke, skole og frivillig og offentlig sektor for å møte utenforskap og å fremme inkludering. Ungt utenforskap er en stor og kompleks samfunnsutfordring, og forskningsbasert kunnskap innen MFs fagområder (teologi, religion og samfunn) er avgjørende for at vi som samfunn og enkeltmennesker skal kunne navigere i dette landskapet.

NTNU - Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Dette innspillet sendes på vegne av NTNU, og representerer hele bredden av NTNUs fagmiljø. NTNUs viktigste bidrag kommer fra den samlede effekten av vår forskningsaktivitet, vårt utdannings-tilbud, og det grunnlaget som vår kunnskapsproduksjon legger for omstilling og innovasjon i samfunnet rundt oss. Gjennom disse kjerneaktivitetene vil NTNU bidra til et samfunn hvor færre barn og unge faller utenfor. Forskning fra en rekke fagfelt dokumenterer at en sentral forutsetning for å løse samfunnsutfordringen, er at sosiale ulikheter er utjevnet og fellesarenaene er styrket. Sosiale ulikheter påvirker alle aspekter av et barns liv (psykisk helse, fysisk helse, inkludering m.m.) og har mange indirekte effekter. Tiltak og intervensjoner rettet mot barn og unge vil dermed påvirke hele livsløpet. Skal vi nå det ambisiøse målet om å inkludere alle barn og unge i arbeid og utdanning, trenger vi mer kunnskap både om årsaker til utenforskap, hvilke konsekvenser slike samfunnsproblemer har, og hvilke tiltak som har målrettet effekt.

Vi må iverksette kunnskapsbaserte tiltak som reduserer mobbing i skolen, i sosiale medier og i samfunnet ellers. Et utdanningssystem med barnehager, skoler og høyere utdanning med gode faglige og sosiale miljø vil være et viktig bidrag til å skape muligheter for alle barn og unge og kunne gi økt samfunnsdeltakelse.

Fra 2024 lanserer NTNU et nytt tverrfaglig satsningsområde: "NTNU Fellesskap". Denne satsningen vil fokusere på en rekke av de tema og problemstillingene som er beskrevet i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning under området "Tillit og fellesskap". Utsynsmeldingen fremhever nettopp betydningen av et godt utdanningssystem for å sikre en god samfunnsutvikling, opprettholdelse av velferdsstaten og de demokratiske verdier og institusjoner, og – mer spesifikt – et fellesskap som sikrer at ingen

faller utenfor.

Økte sosiale forskjeller bidrar til å svekke betydningen av fellesarenaene for barn og unge. Hva som er en viktig fellesarena for barn kan også forstås vidt og inkluderer blant annet barnehage, skole, fritidsarenaer, nabolag og kulturelle arenaer. Fellesnevneren er at arenaene kan bidra med inkluderende opplevelser, mestring og kunnskap for alle, uansett forkunnskaper, bakgrunn og funksjonsvariasjoner. Kompetanseheving av arenaene som barn og unge befinner seg i, slik at alle jobber konkret og målrettet med inkludering og mestring er viktig. Dette gjelder kvalitet i barnehager, skoler, alternative opplæringsarenaer og fritidsarenaer.

En viktig målsetning for NTNU er at kunnskapen vi produserer blir tatt i bruk og bidrar til omstilling hos våre samarbeidspartnere. Det er derfor viktig at vi bidrar med kunnskap som kan brukes for å løse de store samfunnsutfordringene vi står ovenfor;

- NTNU kan bidra med kunnskap relatert til utdanning og arbeidsliv og alle livets faser, og forskningen vil bidra til å utvikle praksis og policyutforming innen alle nivåer i utdanningsfeltet og arenaer utenfor formelle utdanningsinstitusjoner. Vi må utvikle kunnskap og tilnærminger for å fremme barn og unges muligheter til å utvikle sitt fulle potensial i skolesystemet, med ett særlig fokus på viktige overganger (ungdomsskole til videregående, videregående til arbeidsliv). I tillegg tyder en rekke funn på økt forekomst av psykiske plager og lidelser i barne- og ungdomsårene. Vi må derfor styrke tilbud for psykisk helsetjenester for barn og unge.
- NTNU kan generere kunnskap om hva som skaper sosiale ulikheter og hvordan dette kan reduseres gjennom forebygging, tidlig innsats og intervensjoner i folkehelsearbeidet. Dette omhandler også kunnskap om tiltak rettet mot barn og unge i risikogruppen. Dette vil frembringe kunnskap om virksomme tiltak og lovende praksiser for å redusere sosial ulikhet, opplysnings- og veiledningsarbeid til barnehager, skoler og alternative opplæringsarenaer, med fokus på kvalitet i arbeidet rettet mot å motvirke utenforskap, samt bidra til mestring og tilhørighet.
- NTNU kan kartlegge risiko- og beskyttelsesfaktorer for mobbing, og basert på dette designe og evaluere virksomme skole- og foreldrebaserte tiltak mot mobbing, inkludert implementering av disse i større skala.
- NTNU kan bidra med ny kunnskap om hvordan man kan utforme og ivareta gode tjenester i samarbeid med målgruppene og de som jobber tettest på de det gjelder, med mål om å avdekke hva som er viktigst for å bygge solide fellesskap. Gjennom longitudinelle observasjonsstudier, oppstart av nye barnekohorter, eller randomiserte kontrollstudier kan vi bidra med å avdekke virkninger av bestemte tiltak som er iverksatt.
- Både sosiale, fysiske og digitale omgivelser bidrar til inkludering og spiller sammen med tilbud, tjenester og politikk der barn og unge blir hørt og deltar aktivt. Byer, nabolag og boligløsninger

kan utformes på en slik måte at de legger til rette for trygghet, tilhørighet, sosialt mangfold og fellesskap for barn og unge. Vi har fagmiljø ved NTNU som kan bidra med kunnskap om hvordan utforming og organisering av byer, nabolag og bomiljø påvirker barns utenforskap. Gjennom skapende metodikk bidrar våre fagmiljø til nye tilnærminger prosesser som ivaretar barns og unges perspektiver både i byutviklingsprosesser, tjenesteutvikling og politikktutvikling.

- Språk er også en viktig faktor for tilhørighet, identitet og god læring, og det er viktig med en bedre forståelse for dette. God og tidlig språkopplæring av barn og unge er viktig. Gjennom forskning på flerspråklighet vil vi få mer forskningsbasert kunnskap om dette. Dette omhandler et utdanningssystem som inkluderer alle uavhengig av språkbakgrunn (både de som har andre morsmål enn norsk og varierende språkkompetanse).
- Gjennom våre studier utdanner vi fremtidens arbeidstakere og mange av våre studenter vil etter endt utdanning arbeide med barn og unge, og gjennom flere av NTNUs praksisnære utdanninger bidrar vi til at studentene tilegner seg god faglig, sosial og pedagogisk kompetanse slik at de skal kunne identifisere utsatte grupper og iverksette tiltak for å motvirke utenforskap.

OsloMet

Det målrettede samfunnsoppdraget «inkludere flere barn og unge i utdanning, arbeids- og samfunnsliv» treffer en stor del av OsloMets virksomhet.

OsloMet ønsker å styrke våre bidrag til dette samfunnsoppdraget. Vi ønsker å bidra med solid, relevant og oppdatert kunnskap som trengs for å inkludere flere barn og unge. Vi vil styrke og videreutvikle vår forskning og våre utdanningstilbud ytterligere, og vi vil videreutvikle våre samarbeid med andre virksomheter, både offentlige og private, som vil bidra til samfunnsoppdraget. OsloMet har derfor initiert en egen satsing på samfunnsoppdraget.

Universitetet har øremerket midler til en slik satsing og denne er nå under utforming. Forarbeidet inkluderer en bred gjennomgang av forsknings- og utdanningsporteføljen vår, og hvordan den kan utvikles og koordineres bedre.

Vi har i spørsmål 1 spilt inn som overordna målsetting: «Om 10 år er det en langt større andel unge som fullfører videregående opplæring».

Dette krever innsats på en lang rekke områder gjennom hele barndommen og oppveksten. Vi vil her kommentere hvordan OsloMet i dag spiller en viktig rolle i dette arbeidet.

Forskning:

For å nå målsettingen er det viktig å ha god kunnskap om hvilke risikofaktorer som kan bidra til utenforskap, og hvordan disse risikofaktorene kan forebygges og/eller kompenseres for.

OsloMet har i dag omfattende forskning på slike tema.

Kunnskapen vi har i dag peker i retning av psykososiale risikofaktorer som fattigdom, voldsutsatthet, nabolagseffekter, barn og foreldres kommunikative ferdigheter (spesielt på norsk), og på fysiske og psykiske helseutfordringer hos barn og foreldre.

Videre er det en risikofaktor i seg selv at ansvaret for barn og unge er fordelt på ulike sektorer og etater som i ulik grad er i stand til å

samarbeide. Dette er en av flere grunner til at kunnskapen om slike forhold ikke alltid omsettes i tiltak, eventuelt at tiltakene ikke når fram til dem som trenger dem.

Vi har også omfattende forskning som gir et bredere datagrunnlag om levekår og livskvalitet for barn og unge, (jfr for eksempel Ungdata-undersøkelsen), og på de institusjonelle rammene og hindringene for mer samordnet innsats (urban governance i den delte byen.)

Endelig har vi omfattende forskning som direkte omhandler inkluderings- og marginaliseringsprosesser på de arenaene som trekkes fram i langtidsplanen, som integrasjon i barnehage og grunnskole, og hva skoleeier og personell kan gjøre gjennom tilpassede opplegg, forskning på frafall på alle nivå i skolen og en omfattende forskningsportefølje på arbeidsinkludering, herunder arbeidsinkludering blant ungdom og unge voksne.

Forskningsporteføljen vår på dette området er for omfattende til å redegjøre for i en slik høring, men vi er i ferd med å lage en bred gjennomgang som grunnlag for- og innspill til det pågående arbeidet med realisering av samfunnsoppdraget.

Utdanning:

OsloMet utdanner kandidater og former profesjoner som er helt sentrale for arbeidet med å inkludere barn og unge. Våre utdanninger leder til profesjoner som møter barn og unge i førstelinje. Vi utdanner blant annet barnehagelærere, grunnskolelærere og yrkesfaglærere, sykepleiere og helsesykepleiere, tolker, sosionomer og barnevernspedagoger. Vi utdanner nye kandidater, og vi bidrar til livslang læring gjennom omfattende etter- og videreutdanning.

OsloMet jobber systematisk med å inkorporere forskningsbasert kunnskap i relevante profesjonsutdanninger. På denne måten danner forskning om risikofaktorer og tiltak viktig kunnskapsgrunnlag for kandidatene våre.

Vi samarbeider også tett med praksisfeltene om utdanningene, og om utvikling av nye tiltak. Vi har for eksempel omfattende samarbeid med flere helseinstitusjoner og en rekke kommuner, inklusive UniKom-samarbeidet med Oslo kommune, kommunene på Romerike. Vi har også etablert samarbeid med NAV gjennom KAI, kompetansesenter for arbeidsinkludering. Slike samarbeid inngår i OsloMets arbeid med å utvikle partnerskap med relevante aktører, noe som vil ha stor betydning for dette samfunnsoppdraget.

Godt inkluderingsarbeid krever samarbeid mellom profesjonene. Gitt de begrensninger som ligger i rammeplaner og undervisningsopplegg, gis det meste av undervisningen i tverrprofesjonelt samarbeid på hvert enkelt studium, men OsloMet har også utviklet felles undervisningsopplegg for utdanningene våre gjennom det tverrprofesjonelle undervisningsopplegget

INTERACT. INTERACT skal styrke studentenes kompetanse i å samarbeide om og med barn, unge og familiene deres. INTERACT er retta mot studenter innen barnevern, sosialt arbeid, vernepleie, sykepleie, fysioterapi, ergoterapi og tre lærerutdanninger.

Eget inkluderingsarbeid:

OsloMet jobber systematisk med eget inkluderingsarbeid. Vi er opptatt av å rekruttere bredt til studier ved OsloMet. Gjennom dette løfter vi ungdom inn i fellesskap og framtidig arbeids- og samfunnsliv. En høy andel av våre studenter første generasjon i sin familie som tar høyere utdanning, og en høy andel har også innvandrerbakgrunn. Dette er viktig for OsloMet og vi jobber for å styrke dette ytterligere blant annet gjennom satsinga «*Hvor er mine brødre?*», der mannlige studenter i omsorgsyrker holder foredrag og reiser ut til skoler for å fortelle om egen oppvekst og yrkesvalgene sine innen barnehage, skole eller barnevern.

OsloMets Holmlia-satsing:

OsloMet har etablert en satelitt i bydelshuset på Holmlia. Bydelshuset rommer etater med ansvar for barnevern, barnehage, helsetjenester og administrative funksjoner, med Helsestasjon, Oslohjelpa og Deichman. Samlokaliseringen av kommunale etater har som formål å bryte ned de tverretatlige barrierene som hindrer utvikling av et helhetlig og godt tilbud til brukerne. OsloMets tilstedeværelse i bygget følger samme tankegang og har basis i barnevern-, barnehage-, helse og sosialutdanninger, journalistikk og forskning på levekår og velferdstjenester.

Et mål med satsninga på Holmlia er å styrke forskning på velferdssamfunnet og utdanningsprogrammernes kvalitet og relevans. Inkludering av barn og unge er helt sentralt i dette. Dessuten er det et mål for satsinga å bidra til økt rekruttering av unge inn i høyere utdanning.

Universitetet i Bergen -
det psykologiske
fakultet - institutt for
helse, miljø og likeverd

- Forskning som øker kunnskap om komplekse utfordringer og virksomme innovative samarbeid mellom barn, unge og deres familier, og helse og velferdstjenester for eksempel skole, barnevern, NAV, sivilsamfunnet, samt høyskole- og universitetssektoren.
- Gjennom relevante utdanninger styrke kunnskap, ferdighet og generell kompetanse om komplekse utfordringer og virksomme innovative samarbeid mellom barn, unge og deres familier, og helse og velferdstjenester for eksempel skole, barnevern, NAV, sivilsamfunnet, samt høyskole- og universitetssektoren
- Gjennom samarbeid med brukerorganisasjoner, praksisfeltet og aktører i sivilsamfunnet utvikle og utprøve virksomme samarbeidsløsninger for barn, unge og deres familier med komplekse utfordringer.

Universitetet i Sørøst-
Norge

Det er et stort behov for forskning som gir oss ny kunnskap om hvilke forhold som medfører at unge faller ut av utdanningsløp og arbeidslivet. Denne kunnskapen må ligge til grunn for våre profesjonsutdanninger. Ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN) har vi en bred forskningskompetanse som er godt egnet til å utforske denne problemstillingen. Den inkluderer muligheten for å få frem unge stemmer samt de profesjonene som står barn og unge

nærmest, som barnehagelærere, lærere, barnevernspedagoger, helsesykepleier og lignende. I tillegg har vi kompetanse og moderne verktøy som skal til for å kartlegge statistiske trender og avdekke årsaksforhold som i liten grad har kommet feltet til gode. USN samarbeider tett med praksisfeltet både i offentlig og privat sektor, og har over lang tid forsket med og på strukturelle perspektiver, politikikutvikling, samfunnsorganisering og ledelse. Flere i UH-sektoren er gode på dette, men samarbeidet vi har med regionen gjør at vi er svært tett på både de som jobber med barn og unge, og barn og unge som opplever utenforskap. I tillegg har vi miljøer som er blant de fremste i Norge og Norden når det kommer til samarbeidsformer med barn og unge, og ikke minst bringe deres stemmer inn. Dette, både å ha et systemisk perspektiv og å inkludere barn og unges stemmer, vil være viktig hvis man også skal se på mer overordnede strukturer i samfunnet. Utfordringene som barn og unge opplever med inkludering krever en tverrfaglig og tverrsektoriell tilnærming. USN har over lengre tid jobbet med å utvikle tverrfaglig og tverrprofesjonelt samarbeid i forskning og undervisning. Dette arbeidet er forankret i USN sin strategi, samt i regionens innspill og behov. USN har nylig etablert tverrfaglige strategiske satsingsområder innen forskning, der ett av områdene er «Oppvekst, tilhørighet og livsmestring» som har som målsetting å redusere utenforskap som hovedfokus. Satsingsområdets tverrfaglige tilnærming skal bidra til å se sammenhenger på tvers og bidra til å løse utfordringene i samarbeid med regionale aktører i offentlig og frivillig sektor. I den sammenheng er det verdt å nevne at USN nylig undertegnet en avtale med Sparebankstiftelsene i Vestfold, Buskerud og Telemark som vil styrke fagmiljøene våre og utvikle ny kunnskap for å redusere utenforskap for barn og unge i regionen. USN har med dette gode forutsetninger for å bidra inn med forskning der vi har miljøer med erfaring med tverrfaglige innovasjons- og forskningsprosjekter, og alternative samarbeidsformer med barn og unge for å få fram deres stemmer.

USN og Politihøgskolen har siden 2017 samarbeidet om utvikling av et tverrfaglig og tverrprofesjonelt undervisningsopplegg mot vold og overgrep mot barn og unge – SAMOT. I SAMOT-programmet møtes politistudenter, lærerstudenter og studenter innenfor barnevern og helse for å kunne tilegne seg grunnleggende kunnskap og kompetanse om vold og overgrep slik at de bedre skal kunne forebygge og avdekke at dette skjer. Det legges vekt på at studenter skal ha kunnskap både om egen profesjons ansvar og rolle og samarbeidende profesjoners ansvar og arbeidsoppgaver. Årlig uteksamineres over 1000 studenter som gjennom SAMOT har fått bedre kompetanse og kunnskap om vold og overgrep mot barn og unge, og hva skolen, barnevernet, helsevesen og politi sammen må gjøre når dette avdekkes. Siden 2022 har USN hatt et prosjekt kalt «Senter for Oppvekst og Livsmestring» der vi har jobbet på tvers av våre profesjonsutdanninger for å forankre arbeidet med å utvikle felles emner på tvers. Disse skal både ivareta studentenes kompetanse om utenforskap og utvikle deres tverrfaglige kompetanse, og på den måten gi studentene opplæring i å kunne samarbeide med

andre profesjoner til beste for barn og unge. USN kan i så måte være en ressurs til å tenke tverrfaglig inn rundt både profesjonsutdanningene og profesjonsutøvelsen i feltet når det gjelder tverrfaglig samarbeid. Her kan det også nevnes at vi gjennom samarbeidsavtaler med NAV og BUFETAT bidrar til kompetanseutvikling gjennom etter- og videreutdanningstilbud og konkrete samarbeidsprosjekter på FOU-området. Vårt nettverk og partnerskap med regionale og nasjonale aktører på feltet setter oss i en god posisjon til å prøve ut innovative forskningsbaserte tiltak på området, og implementere det i profesjonsutdanningene.

Oppsummert kan USN bidra til samfunnsoppdraget ved at vi har:

- Kunnskap om politikk, samfunnsorganisering, ledelse, innovasjon og organisasjonsutvikling
- Kunnskap om frafall, ufrivillig skolefravær og utenforskap
- Kunnskap om minoriteter, funksjonshemming og barnevernsbarn
- Kunnskap om psykisk helse og rus
- Kompetanse om profesjonsutdanningene og profesjonene i praksisfeltet som jobber med utsatte barn og unge
- Kompetanse om hvordan jobbe med barn og unge i samskapende prosesser og ta et brukerperspektiv i utdanning og forskning
- Erfaring med å jobbe tverrfaglig og tverrsektorielt i en region med stort utenforskap
- **Bevisstgjøre befolkningen om viktigheten av jevnlig synsundersøkelser og normalt godt syn hos barn og unge (om nødvendig korrigert med briller/kontaktlinser).**
- **Gjennomføre forskning av høy kvalitet i samarbeid med fremragende nasjonale og internasjonale fagmiljøer for å dokumentere:**
 - **betydningen av normalt godt syn for motorisk og kognitiv utvikling.**
 - **sammenhengen mellom normalt godt syn og utdanningsnivå og implisitte konsekvenser for langtidshelse.**
 - **samfunnsbehovet for bedre refusjonsordninger for synsundersøkelse og briller/kontaktlinser til barn og unge.**
- **Gjennomføre handlingsorientert og proaktiv tverrfaglig forskning i samarbeid med barn og unge som lever i utenforskap og samfunnsaktører som er i posisjon til å kunne forebygge utenforskap.**

Universitetet i Sørøst-Norge/Nasjonalt senter for optikk, syn og øyehelse/Forskningsgruppen SNOW

Høgskole (Privat)

Svar

Namdals folkehøgskole

I folkehøgskolen arbeider vi med demokratisk deltakelse og dannelse, gjennom å utfordre, engasjere og reflektere omkring det å være en aktiv medborger (i motsetning til en passiv forbruker). I dette ligger det bl.a. å finne en god balanse mellom følelser og fornuft, og å finne sine egne ankerfester i livet i møte og samvær med andre mennesker. Det moderne mennesket må være robust nok til å tåle meningsmangfold, og ha mot til å møte utfordringer som ingen tidligere generasjoner har hatt.

Seljord Folkehøgskole	Folkehøgskolen representerer et alternativ til det tradisjonelle skole- og utdanningsløpet. Her møter elevene en hverdag der de ikke blir målt etter prestasjoner, men fokuset er på mestringsopplevelser, utvikling og engasjement. De får en mulighet til å starte i et nytt miljø, knytte fellesskap og skape vennskap og relasjoner som mange tar med seg videre. Vi på Seljord folkehøgskole merker også utviklingen at det er flere som strever med psykisk uhelse. Vi har nå derfor et utviklingsprosjekt med et tverrfaglig arbeidsrettet rehabiliteringstilbud for unge. Prosjektet har til hensikt å øke inkluderingskompetansen og utarbeide rutiner og metodikk for å forebygge og håndtere helseutfordringer som de unge strever med. Vi har også et samarbeid med kommunal helsesykepleier for å kunne tilby våre elever et lavterskeltilbud dersom de har behov. En slik styrking av tilbudet vil gjøre folkehøgskoler mer tilgjengelig og inkluderende for flere.
Skogn folkehøgskole	Vi må sørge for at vi har et bredt linjetilbud som kan treffe alle, vi må samtidig sørge for at prisene er overkommelige slik at alle har råd. Vi må arbeide spesielt med integrere flyktninger, samt ungdommer med lyter.

Forskningsinstitutt (Offentlig)	Svar
Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress	NKVTS vil bidra til å bygge opp et solid forskningsprogram i samarbeid med sentrale forskningspartnere og brukere i feltet, inkludert studier med sterkt longitudinelt design. Det er behov for en stor satsning for å løse problemet med utenforskap hos unge, eksempelvis på størrelse med Mammografiprogrammet eller lignende nasjonale forebyggende tiltak. For å kunne gjennomføre gode studier som gir ny kunnskap om barn og unges utvikling og forhold som bidrar til denne på godt og vondt, trenger vi prosjekter som har stabil, langsiktig finansiering. Store, longitudinelle studier der vi samler data bredt muliggjør datadeling mellom fagmiljøer, slik at vi får mest mulig kunnskap ut av prosjektene. Slikt samarbeid om store studier er også meningsfylt fra et barnerettslig og etisk ståsted da vi sørger for å få mest mulig kunnskap ut av de dataene vi har, samtidig som belastningen på deltagere og samfunnskostnader reduseres. Dette krever imidlertid sterk design, metode og gode samarbeidsavtaler mellom partene for å sikre beredskap for oppfølging av barn med udekkede hjelpebehov, sikker datahåndtering, valide metoder og utnyttelse av det potensialet som ligger i kobling mellom selvrapportering/observasjoner og helse og velferdsregisterdata. For å få dette til må forskningsfinansieringen også sikre støttefunksjoner i forskningen (koordinering, statistikk), god metodologi for brukermedvirkning, og styrket formidling og samarbeid for implementering i praksis. Dette vil medføre økt kunnskapsoverføring mellom forskning og praksis som resulterer i god hjelp og behandling til de mest trengende blant oss.
Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning	Det er behov for mer forskning på sammenhengen mellom lesing, mestring, motivasjon og tilhørighet i skolen og sammenhengen dette har med utenforskap. Vi kan bidra både med forskning og kompetanseutvikling i skolen.

Nasjonalt
Utviklingscenter for
Barn og Unge (NUBU)

Nasjonalt Utviklingscenter for Barn og Unge (NUBU) kan bidra til denne visjonen gjennom å:

- skaffe kunnskap om de viktigste endringsmekanismene for utsatte barn og unge
- utvikle, evaluere og implementere både forebyggende, generelle og spesialiserte tiltak for barn, unge og deres foreldre, der kvalitetssikring av tiltakene inngår
- bidra til utvikling av innovative metoder og systemer for samhandling mellom forskningssektoren og praksismiljøene.

NUBU arbeider allerede med å utvikle, evaluere og implementere tiltak i tett samarbeid med barn, unge, foreldre og praksismiljøene for å sikre at tiltakene er relevante, treffer på de viktigste behovene og er anvendelige for tjenestene. NUBU kan videre bidra gjennom inngående kunnskap om hvordan det kan jobbes helhetlig, økologisk og forskningsbasert rundt barn og unges behov, med fokus på å sikre gode oppvekstvilkår og utviklingsmuligheter for utsatte barn og unge. NUBU kan dessuten bidra gjennom vår ekspertise knyttet til å bygge bro mellom forskning og praksis, med bruk av forskningsbaserte implementeringsstrategier som sikrer at det er mulig å etablere nødvendig kompetanse og kvalitet i barne- og ungetjenestene.

**Forskningsinstitutt
(Privat)**

Svar

Institutt for
Samfunnsforskning

Institutt for Samfunnsforskning (ISF) driver med forskning innen en rekke områder som er viktig for å forstå ekskludering og som kan gi kunnskapsbaserte råd om hvilke tiltak som vil virke for å øke inkludering av barn og unge. Nedenfor følger utvalgte prosjekter og problemstillinger sortert på ISFs forskningsgrupper.

Arbeid og Velferd

Barrierer for inkludering i arbeid: Betydningen av endrede kompetansekrav, endringer i arbeidsmarkedspolitik, globalisering, teknologi og økonomiske kriser. Viktige grupper: innvandrere, unge, lavt utdannede. Prosjekt: Changing health/Robonor, Labrec, Altwork + utvikling i alternative tilknytningsformer, IMMORG.
Oppvekstvilkår og utenforskap: Hvordan påvirker bo- og boligmiljø lavinnteksgruppers helse-, utdannings- og arbeidssituasjon. Hva var konsekvensene av koronapandemien for barn- og unges skoleprestasjoner? Prosjekt: BOVEL + Langtidskonsekvenser av koronapandemien (begge med NOVA).

Helse, trygd og arbeid: Intergenerasjonell mobilitet i helse, sykefravær og uførhet, lange hull i arbeidsmarkedskarrieren (Hull i CV-en). Psykisk helse og arbeidsmarkedsinkludering. Viktige gruppe: unge, lavt utdannede, innvandrere og personer med helseproblemer. Prosjekt: NAV-prosjekt om Langtidssykemeldte, ISF-prosjekt om betydningen av jobbusikkerhet for mental helse, pluss diverse delprosjekter i andre større prosjekter.

Likestilling, integrering og migrasjon

Hvordan oppleves og håndteres diskriminering: Prosjekt: Nedtone forskjellighet? Etniske minoriteters håndtering av diskriminering i Norge.

Alvorlig utenforskap: Art, omfang og håndtering av grupper med innvandringsbakgrunn med vedvarende lav eller ingen deltakelse i

samfunnet. Prosjekt: COVID: Årsaker til høy smitte i enkelte innvandrergupper.

Samhold og splittelse: holdninger til integrering og mangfold. Hvor går grensene for det norske fellesskapet; Religion, etnisitet og hudfarge – Prosjekt: Integreringsbarometeret 2017-2028

CORE Survey 2022 – likestillingsundersøkelsen: Spesielt søkelys på unge menns mer skeptiske holdninger til en rekke likestillingsspørsmål.

Politikk, demokrati og sivilsamfunn

Sosiale ulikheter i deltakelse i demokratiet: valgdeltakelse, deltakelse i politiske partier. Store forskjeller etter kjønn, alder, innvandrerbakgrunn og utdanningsnivå.

Inkludering av ulike stemmer i offentlig debatt: ytringsfrihetsprosjekter

Inkludering av barn og unge i fritidsaktiviteter: prosjektet ICYVOL. Undersøker kontekstuelle faktorer som, utover individuelle og familieressurser, genererer ulikheter knyttet til barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter.

Ulikhet i deltakelse blant ulike grupper av unge: Frivillige organisasjoners arbeid for å inkludere barn og unge; Kommunal politikk og inkludering av barn og unge; Ungdoms deltakelse i politikk og samfunnsnivå: fører deltakelse i frivillige organisasjoner til politisk engasjement? Minoritetsjenter idrettsdeltakelse

Områdesatsninger og frivillige organisasjoner: I hvilken grad er sivilsamfunnet delaktig i områdesatsninger og med hvilke effekter? Sosiale forskjeller og unges deltakelse i kulturfrivilligheten

Kunnskap om virkning og drift av utstyrssentraler: Utstyrssentraler tilbyr gratis lån av utstyr til sport og friluftsliv; lavterskeltilbud som kan bidra til å redusere de negative konsekvensene av å vokse opp i en lavinntektsfamilie. Hva kjennetegner utstyrssentralenes rammevilkår og drift samt bruk og medverdi?

Evaluering og følgeforskning av forsøk med fritidskortets ordning: Bufdir prosjekt: Effekter av innføring av fritidskortet i utvalgte kommuner.

NIFU

NIFU kan bidra med:

- Kunnskap om hvordan løfte kvaliteten på skolen, bidra til bedre overganger til arbeid og videre utdanning
- Kunnskap om hva som kan redusere kvalitetsforskjeller mellom skoler
- Kunnskap om hva som virker – hvordan prioritere ressurser i skolen, rettet mot bestemte grupper elever
- Kunnskap om effekter og virkninger av ulike typer tiltak: Tidlig innsats, innsats rettet inn mot ulike grupper elever, sårbare grupper, tiltak rettet mot elever med risiko for å falle utenfor fellesskapet, og tiltak rettet mot elever med høyt fravær og/eller høy risiko for frafall
- Kunnskap om samarbeidet mellom skolen og andre tjenester, institusjoner og instanser som sårbare barn og unge møter
- Å utvikle ny kunnskap, men også å formidle etablert kunnskap ut til skolene og praksisfeltet
- Å utvikle kunnskapsbaserte tiltak i samarbeid med skolen og

praksisfeltet

NORCE Norwegian
Research Centre AS

Vi vil bidra med målrettet forskning for å utvikle og undersøke effekten av tiltak for å engasjere inaktive unge i skole og arbeidsliv. Nøkkelord for dette arbeidet, basert på vår nylige kunnskapsoppsummering om ungt utenforskap i Norge (Fyhn, Radlick & Sveinsdottir, 2021) er viktigheten av *relasjonell kompetanse i tjenestene*; fleksible, oppsøkende og *individualiserte tjenester*; og å identifisere hensiktsmessige *modeller for tverretattlig og tverrsektorielt samarbeid*.

Nordlandsforskning

Nordlandsforskning kan bidra i det målrettede samfunnsoppdraget «inkludere flere barn og unge i utdanning, arbeids- og samfunnsliv» på en rekke måter.

Definisjon: For å nå målsetningen i samfunnsoppdraget er det viktig med en omforent definisjon av hva utenforskap betyr. Handler det om å stå utenfor arbeid og utdanning, eller er ungt utenforskap knyttet til en subjektiv følelse av å være utenfor? Nordlandsforskning kan bidra med kunnskap i et arbeid med definisjon og forståelse.

Forskning: Nordlandsforskning har omfattende forskning på temaer relatert til utenforskap og vil kunne være med å utvikle ny kunnskap på en rekke områder. Relevante tema er: fravær og frafall i grunnskole og videregående opplæring, levekår til sårbare grupper, utvikling/innovasjon av tjenester og tjenestetilbud, samt implementering og evaluering av tiltak i tjenestene.

Nettverk: Nordlandsforskning kan være med å bygge bro mellom praksis og forskning og bistå kommuner, og da særlig mindre distriktskommuner, fylkeskommuner og øvrige offentlige virksomheter i utviklingen av kunnskapsbasert praksis.

Nordlandsforskning samarbeider aktivt med en lang rekke kommuner, regioner og offentlige virksomheter og er blant annet partner i et bredt partnerskap for Ung inkludering Nordland.

NTNU
Samfunnsforskning

NTNU Samfunnsforskning AS arbeider tett sammen med både kommunale og fylkeskommunale tjenester med ambisjonen om å utvikle særlig skolen som ankerinstitusjon i den retningen som ble beskrevet over. Gjennom store prosjekter, finansiert av ulike kilder (forskningsrådet, Utdanningsdirektoratet) bidrar vi med forskningsbasert forståelse av hva som skal til for å skape inkluderende institusjoner der skolen ivaretar også det utvidede mandatet og utvikles i retning av en ankerinstitusjon. Arbeidet skjer i tett kompaniskap med andre forskningsmiljøer, særlig ved NTNU, som også har et anvendt fokus til tross for sin plassering ved universitetet. Noen sentrale eksempler:

- Geminisenteret OppInk, som strekker seg på tvers av syv ulike fagmiljøer (NTNU Samfunnsforskning AS (avdeling Mangfold og inkludering, som også leder senteret), sosiologi, sosialt arbeid, pedagogikk, lærerutdanning, psykisk helse, i tillegg til barnehagelærerutdanningen ved Dronning Mauds Minne Høgskole og SINTEF) i tett samarbeid med å samtidig utvikle og forske på nye modeller for å skape en inkluderende skole.
- Finnut-prosjektet «Samarbeid om opplæring for minoritetsspråklig ungdom». Dette er et samarbeid mellom NTNU Samfunnsforskning AS, Trøndelag fylkeskommune, Trondheim kommune og NAV. Prosjektet illustrere videregående

skoles rolle som en utviklingsarena for nye arbeids- og samarbeidsformer overfor minoritetsspråklig ungdom.

- Nordisk forskningssenter for livskvalitet og sosial bærekraft (NTNU-WellFare) ved Institutt for pedagogikk og livslang læring, NTNU, som jobber med modellutprøving og -utvikling på inkluderingsmodeller der skoler og barnehager er navet i et utvidet inkluderingsoppdrag, og der målet er å se sammenhenger og muligheten for innovasjon på tvers av sektorer. Utsatte barn og unge og deres familier deltar aktivt i flere forskningsprosjekter som medforskere og undervisere.

• Slike tverrfaglige og anvendte forskningsinstitusjoner og samarbeidsarenaer kan spille en unik rolle i omstillingen mot skolen som en inkluderende ankerinstitusjon, gjennom å både være en innovasjonspartner og kunnskapsutvikler, men også ved å samtidig forske på og gi utdypende forståelse av endringene som skjer. Dette vil være en viktig rolle også i samfunnsoppdraget med å redusere utenforskap hos barn og unge.

Forvaltning (Offentlig)

Svar

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

IMDi kan bidra på flere måter. Vi kan være pådrivere, utvikle kunnskapsgrunnlaget, og sikre at IMDis virkemidler er godt innrettet for barn og unge med minoritetsbakgrunn.

Pådrivere:

IMDi kan være pådrivere for at barn og unge får helhetlig hjelp og nødvendig oppfølging til å mestre skolegang og gjennomføre videregående opplæring. IMDi har et særlig blikk på utfordringene barn og unge med minoritetsbakgrunn møter, og hva slags tiltak de kan ha behov for. IMDi bidrar inn i tverretattlig samarbeid, og løfte disse perspektivene i samarbeidsarenaer

- Etatssamarbeidet om utsatte barn og unge
- Områdesatsinger
- Bilaterale samarbeidsmøter med andre direktorater og andre relevante aktører (for eksempel Barneombudet, Utdanningsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og elevorganisasjoner)

Kunnskapsgrunnlaget:

- Bidra med innhenting og formidling av et godt kunnskapsgrunnlag om innvandrere og deres barn
- Utrede problemstillinger og tiltak

Egne tiltak og virkemidler:

- sikre at oppvekstperspektivet ivaretas i bosetting av nyankomne
- sikre at våre tilskuddsordninger bidrar til god integrering
- bidra med å sikre og videreutvikle likeverdige tjenester, blant annet gjennom IMDis rolle som nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor
- bidra inn i det forebyggende arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, blant annet gjennom IMDis minoritetsrådgiverordning. IMDi bidrar også gjennom kompetanseheving av ansatte på skoler og i voksenopplæringsentre og flykningtjenester gjennom IMDis

Fagteam, integreringsrådgivere, kompetanseteamet og nettportalen Nora.

Organisasjon (Offentlig)	Svar
Bufetat, Nasjonal Enhet for Behandlingstiltak, Avdeling Implementering og Kvalitetssikring	<p>Vi i MST (multisystemisk terapi) gir behandling til familier med ungdom som har utfordringer i relasjon til familie, skole og nærmiljø i form av fysisk eller verbal aggresjon, rusproblemer, skolefravær og/eller venner som har uheldig innflytelse på dem. De neste 10 årene vil vi fortsette å jobbe intensivt og målrettet for at disse ungdommene og familiene deres skal fungere bedre sammen, slik at ungdommene kan bo hjemme uten alvorlige utfordringer. Vår behandling retter seg mot flere systemer. Skolen er ett av disse viktige systemene rundt ungdommen, hvor skolefravær eller skolevegring av ulike årsaker kan føre til utenforskap. Mange ungdommer med alvorlige atferdsvansker som henvises til MST-behandling har allerede erfaring med høyt skolefravær, skulking, bortvisning, utvisning og svake skoleprestasjoner. Vi vil fortsette å jobbe målrettet mot å bedre ungdommens oppmøte, trivsel og prestasjoner i skolen eller arbeid/arbeidstrening. For vi vet, at det å droppe ut av skolen får mange uheldige følger på lang sikt for ungdommen både økonomisk og sosialt.</p> <p>Vi har allerede for 2024 gjort skole til et av våre satsningsområder, og vil fortsette dette fokuset i årene etter det. Vi ser ut fra resultatene våre, og internasjonale undersøkelser, at det er utfordrende å få elever, som har droppet helt ut av skole/arbeid, tilbake igjen til disse dagtilbudene. For å få til dette, vil vi jobbe videre med veldefinerte planer som ansvarliggjør både skoleeiere, skolens personale og foreldre til den ungdommen som er henvist til MST. For å øke forståelsen for hvorfor det trengs et felles løft og klare mål for økt skoledeltakelse, kan en mulig vei være å jobbe mer på systemnivå med opplæring og undervisning til skolepersonale og skoleeiere. En annen viktig faktor for å få barn og unge ut av utenforskap, er å få foreldre med på laget. Utenforskap må fanges opp når det er i ferd med å oppstå, og det må håndteres uten at det påfører foreldrene skamfølelse eller følelse av utilstrekkelighet. Utenforskap er ikke et individuelt problem, men noe omgivelsene har et felles ansvar for å løse. Vi må fokusere enda mere på mestring, heller enn hva barn og unge ikke får til. Her kan, i tillegg til arbeid for økt skoledeltakelse, også fritidsarenaer og frivillige organisasjoner benyttes i større grad for å øke inkluderingen. I MST jobber vi med å sikre en slik helhetlig, intensiv og tilpasset oppfølging til ungdom som står i risiko for å havne i utenforskap, og vi vil i de neste ti årene jobbe for å både videreutvikle vårt tilbud, og samtidig ønsker vi å gi mulighet for at enda flere ungdommer kan få denne hjelpen.</p> <p>MST tilbys i hele landet, og har nå 24 team på landsbasis. MST-tilbudet drives av Bufetat og har en faglig forankring med utvikling, forskning og kvalitetssikring ved NUBU (Nasjonalt utviklingscenter for barn og unge).</p>
Institutt for Politikk og Forvaltning,	Norsk forskning på utsatte barn og unge bør være i den internasjonale forskningsfronten, og det er behov for tverrfaglig

Universitetet i Bergen
(UiB)

forskning på betingelsene for oppfyllelse av barns rettigheter, og særskilt barns rett til å være deltager og å medvirke når offentlige tiltak utformes. Dette innebærer at det forskes mer på barns deltagelse og medvirkning, og hvordan barnas rettigheter etter barnekonvensjonens ivaretas. En sentral del av dette er også å bidra til forskning på barns rettssikkerhet og hvordan man kan oppnå rettferdige, legitime og velfungerende institusjoner og systemer som hindrer utenforskap og sikrer gode oppvekstsvilkår. Med hensyn til forskning som kan bidra til å få barn og unge ut av utenforskap er det fundamentalt at kunnskapen produseres både med medvirkning fra ulike brukergrupper og med perspektiver fra utsatte barn og unge. Dette innebærer at forskningen har et barne- og ungdomsperspektiv, hvor det er barns erfaringer og livssituasjon som er omdreiningspunkt for forskningsdesign og resultatpresentasjon.

Det er behov for forskning som også tar for seg normative og prinsipielle problemstillinger, da særlig med hensyn til det normative grunnlaget for støtteapparatet og den praksis som føres for å hjelpe utsatte barn og unge. Innenfor dette området vet vi for eksempel svært lite om hvordan rettslige normer, det normative grunnlaget for bruk av statlig tvang, og forståelsen av egne og andres, slik som foreldres, autonomi og rettigheter ser ut fra et barneperspektiv. Det er også et behov for å øke forståelsen av barndom, familie og utenforskap som normative og empiriske fenomen blant barna selv, men også blant befolkningen og av ulike profesjonsgrupper. Dette henger blant annet sammen med å øke kunnskapen om beslutningsprosesser og hvordan skjønn utøves og reguleres gjennom administrative, politiske og juridiske prosesser: Hvordan forstår man barnets beste og hvilke implikasjoner har det for hvordan barns rettigheter ivaretas og hvordan man klarer å hjelpe barn og unge i vanskelig og utsatte livssituasjoner? Det trengs kunnskap om både hvordan ulike former for beslutningstakere vurderer verdspørsmål og bruker kunnskap, og hva som kreves for at denne type beslutninger skal være riktige og legitime. Med hensyn til forskning som har barns rettigheter etter barnekonvensjonen som teoretisk og empirisk utgangspunkt, innebærer dette blant annet å undersøke hvorvidt om beslutningstakere har et barneperspektiv, og om det utøves paternalisme som ikke er rettferdiggjort.

Vi har kompetanse på og kunnskap om hva som skal til for å involvere barn, og å sikre deres rettigheter. Vi kan bygge videre på forskningen om beslutnings- prosesser, samarbeidsstrukturer og rettslige reguleringer, samt hva som skaper sårbarheter og utenforskap og hva som virker i forebyggende arbeid og tjenester. Institutt for Politikk og Forvaltning, Universitetet i Bergen
Ved Marit Skivenes og Hege Stein Helland

Norsk
Sykepleierforbund

Fattigdom og sosial ulikhet rammer barn og unge særlig hardt. Norsk Sykepleierforbund kan fortsette å bidra i prioriteringsdebatten og øve påtrykk på myndighetene for å sikre sterke, kunnskapsbaserte universelle helsetjenester for barn og unge, og en familieøkonomi å leve av. Vi vet at universelle tiltak på befolkningsnivå er mest treffsikre for å utjevne sosiale ulikheter i helse.

Skjeberg folkehøyskole	sørge for at folkehøyskolen er for alle (skolepris som matcher satser fra Lånekassen, tidlig kontakt med ungdommen om evt tilretteleggingsbehov, motivere og engasjere til læringslyst for videre skolegang eller arbeid).
Skolenes landsforbund	Vi som fagforening må fortsette å jobbe for gode lønns- og arbeidsvilkår for ansatte i barnehage og skole, og sørge for at det politisk jobbes for en god bemanningsnorm med riktig kompetanse i både barnehage og skole for å motvirke slitasje og flukt fra yrket.
Statped	Statped kan bidra til økt inkludering ved å støtte kommuner og fylkeskommuner i tjenester innen det spesialpedagogiske feltet. Gjennom å øke kjennskapen til Statped sin spisskompetanse kan vi bidra til å bygge pedagogiske tjenester som fremmer læring og inkludering av alle barn og unge i barnehage og skole. I tillegg til bidrag til utvikling av den mer direkte tjenesteytingen i kommunene og fylkeskommunene, vil bidraget fra Statped også gå gjennom rollen som direktorat. Gjennom denne rollen gir vi tilbakemelding og tilrådninger til de som skal utføre politikken på de fagområdene Statped har ansvar for tjenester til.
Utdanningsforbundet	<p>Med over 190.000 medlemmer er Utdanningsforbundet Norges nest største fagorganisasjon og den desidert største i utdanningssystemet. Utdanningsforbundet har en viktig rolle både gjennom to- og trepartssamarbeidet hvor vi samarbeider med myndighetene og andre for å fremme gode løsninger til det beste for barn, unge og voksne i utdanning og arbeidsliv. Utdanningsforbundet er også en pådriver for å styrke den praksisnære forskningen, og for at lærere og ledere i barnehage og skole i større grad kan ta del i forsknings- og utviklingsarbeid og ha enkel tilgang på relevant forskning som grunnlag for å utvikle barnehage, skole og lærerprofesjonen. Videreutvikling av vårt nettsted Utdanningsforskning.no bidrar til at lærerprofesjonens arbeid i større grad bygger på profesjonelt skjønn, erfaring, fagkunnskap og forskning. Lærerprofesjonen er av sentral betydning for utviklingen av utdanningssystemet, noe som er avgjørende for å bidra til videre utvikling og implementeringen av samfunnsoppdraget. Utdanningsforbundet ønsker å delta i det videre arbeidet med å utforme oppdraget, og ser frem til å spille en aktiv rolle i dette arbeidet videre.</p> <p>Med vennlig hilsen Morten Solheim</p> <p style="text-align: right;">Astrid Kristin Moen</p> <p>Sund seksjonsleder</p> <p style="text-align: right;">seniorrådgiver</p> <p><i>Brevet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevet signatur.</i></p>
Varodd Utvikling	Vi har startet et prosjekt for å få i gang unge gamere fra utenforskap og inn i aktivitet sammen med universitetet i Agder. I januar startet 30 gamere et ettårs studie i Akademisk E-sport bygd på en fagplan fra bachelor i samme faget. Gamere lar seg motivere til å starte på en utdanning ved at vi inspirerer via gamingskills som også trengs i IT næringen i Agder. Prosjektet kalles GAME ON og er i 2023 finansiert av Varodd Arbeid

og Inkludering med 3 mill.

Vi er på jakt etter nye finanser slik at tilbudet kan deles med flere mulige gode arbeidere med gaming skills.

En slik måte å jobbe på som inneholder tett oppfølging og veiledning kan også gjennomføres i andre deler av Norge, noe vi jobber for å få til

Vestfold og Telemark
kulturnettverk

Vestfold og Telemark kulturnettverk er regionalledd av Norsk musikkråd, og er den største paraplyorganisasjon for det frivillige kulturlivet i Vestfold og Telemark fylke.

En undersøkelse blant medlemmene til Norsk musikkråd avdekket at svært mange organisasjoner og lag ønsker å jobbe med inkludering. Dagens situasjon viser at det ikke er rom til å jobbe målrettet og systematisk med inkludering da dette er både tid- og ressurskrevende. Vi trenger en sterk kulturfrivillighet som har mulighet til å være en god samarbeidspart mot utenforskap, slik at alle barn og unge har en reel mulighet til å delta i organiserte fritidsaktiviteter. På lokalt plan hvor hovedtyngden av aktivitet foregår er det utfordrende med lite forutsigbare rammevilkår. Vestfold og Telemark kulturnettverk skal jobbe målrettet og strategisk med politisk påvirkning i vår region for å styrke rammevilkårene til kulturfrivilligheten. Kulturfrivilligheten trenger forutsigbarhet og stabilitet, noe for eksempel samarbeidsavtaler med kommune/fylke kan bidra med. Det er viktig å sikre kjerneaktiviteten før man stimulerer til utvikling.

**Organisasjon
(Privat)**

Svar

Abloom

Abloom kan bidra på flere måter for å støtte målrettede samfunnsoppdrag og hjelpe samfunnet med å få barn og unge ut av utenforskap innen 2033:

Det temaet for Abloom filmfestival i 2025, "Utdanning - hvor likestilt er barn og unge med funksjonsnedsettelse?", er både relevant og viktig for å fremme bevissthet og engasjement rundt inkludering i utdanningssystemet. Gjennom denne festivalen kan Abloom gi en plattform for filmskapere, aktivister og samfunnsmedlemmer til å dele historier og erfaringer som utforsker spørsmål om likestilling i utdanning for barn og unge med funksjonsnedsettelse.

Festivalen kan inkludere filmvisninger, paneldebatter, workshops og diskusjoner som belyser ulike aspekter av denne problemstillingen. Dette kan bidra til å spre bevissthet, inspirere til endring og fremme ideer og løsninger som kan bidra til å forbedre inkluderingen i utdanningssystemet.

Abloom kan også bruke festivalen som en mulighet til å hedre og anerkjenne de som har gjort en betydelig innsats for å fremme likestilling i utdanning, og til å oppmuntre til samarbeid og partnerskap mellom ulike organisasjoner og aktører som jobber mot dette målet. Dette kan bidra til å skape en positiv innvirkning på samfunnet og drive frem endring mot en mer inkluderende fremtid.

1. Bevisstgjøring og advocacy: Abloom kan fortsette å øke

bevisstheten om viktigheten av å inkludere barn og unge med funksjonsnedsettelse gjennom kampanjer, arrangementer og informasjonsdeling. Dette kan bidra til å mobilisere støtte for målrettede oppdrag.

2. **Forskning og kunnskapsdeling:** Abloom kan støtte forskning som fokuserer på inkludering og utvikling av beste praksiser innen utdanning for barn med funksjonsnedsettelse. Denne kunnskapen kan deretter deles bredt med skoler, lærere og samfunn for å forbedre praksisen.

3. **Nettverksbygging:** Abloom kan hjelpe med å bygge broer mellom ulike interessenter, inkludert regjeringen, utdanningsinstitusjoner, foreldreorganisasjoner, og frivillige organisasjoner som jobber med funksjonsnedsettelse. Dette nettverket kan fungere som en plattform for samarbeid og kunnskapsutveksling.

4. **Tilgang til ressurser:** Abloom kan samle og tilby ressurser som kan støtte skoler, lærere og foreldre i å tilpasse utdanningen for barn med funksjonsnedsettelse. Dette kan inkludere veiledninger, opplæringsmaterieell og tilgjengelige verktøy.

5. **Samarbeid med myndigheter:** Abloom kan jobbe tett med myndighetene for å påvirke politikk og tiltak som fremmer inkludering i utdanningssystemet. Dette kan omfatte lobbyarbeid for økte ressurser og støtte til inkluderende utdanning. Gjennom disse innsatsområdene kan Abloom spille en betydelig rolle i å støtte det viktigste målet om å etablere et inkluderende utdanningssystem og dermed bidra til å få barn og unge ut av utenforskap innen 2033. For mer info: abloom.no

Akademikerforbundet

Som et viktig profesjonsfelleskap for barnevernspedagoger, **synliggjøre den kompetansen** som barnevernspedagoger og andre profesjoner enn barnehagelærere og lærere besitter, og hvordan den kan benyttes på mer bærekraftige og konstruktive måter i barnehage og skole.

Som fagforening, bidra med å sikre at det sikres **gode rammebetingelser** og arbeidsforhold for alle profesjoner i barnehage og skole.

ALLEMED - NDFU

ALLEMED (et samhandlingsverktøy utviklet og eid av organisasjonsnettverket Nasjonal dugnad mot fattigdom og utenforskap, NDFU) har samarbeid som metode og deltakelse i fritidsaktiviteter som tema. Prosjektet legger til rette for tverrsektoriell samarbeid om fritidsaktiviteter med to mål:

1. Felles forståelse på tvers av sektorer (frivillig sektor, offentlig sektor og lokalt næringsliv)
2. Finne gode løsninger man kan samarbeide om for at alle skal kunne delta i fritidsaktiviteter.

Tverrsektoriell samarbeid krever tilrettelegging, opplæring og fasilitering. Ulike områder og bomiljøer krever ulike løsninger. ALLEMED kan bidra rundt fasilitering og tilrettelegging av tverrsektorielt samarbeid. Og dele kunnskap og erfaringer om dette.

Blå Kors

Vi har mange og gode universelle velferdsordninger i Norge. Disse må opprettholdes og videreutvikles. Et viktig supplement er imidlertid treffsikre, koordinerte og målrettede tilbud, som sikrer at vi treffer grupper som trenger det mest.

- Universelle ordninger treffer ikke alltid de som trenger det mest
- Manglende samhandling mellom tjenester gjør at utsatte barn og unge ikke får den oppfølgingen de har behov for.
- Dette øker risikoen for at barn og unge opplever marginalisering og utenforskap, fordi de ikke bruker tjenestene de egentlig har behov for.

Blå Kors er en landsdekkende ideell aktør som arbeider med oppvekst, avhengighet og inkludering. Vi har en rekke målrettede tiltak som retter seg mot barn og unge. To av tiltakene, Blå Kors barnas stasjon og Blå Kors kompasset, bidrar til å bryte negativ sosial arv, og forebygger utenforskap og ung uførhet:

Blå Kors barnas stasjon: har Inkluderings tiltak for barn i alderen 0-12 år, som vokser opp i familier med flere samtidige utfordringer. Foresatte opplever at tilbudet gjennom miljøterapeutiske tiltak, styrker relasjonen mellom dem og barnet, bidrar til at de er tryggere i foreldrerollen, gir økt selvtillit og mestringstro, og verktøy for å håndtere skam, fordommer og andre vanskelige følelser.

Blå Kors kompasset: Tilbyr terapi og rådgivning til unge fra 13 til 35 år som har foreldre eller søsken med alkohol- eller andre rusproblemer. Tilbudet er gratis og krever ikke henvisning. Dette er barn og unge som i liten grad fanges opp av det offentlige tjenesteapparatet. Å vokser opp i familier med alkohol og rusproblemer gir økt risiko for å utvikle alkohol- og rusproblemer selv og psykiske og somatiske lidelser.

I tillegg har vi lavterskeltilbud rettet mot gaming og spillavhengighet, Blå Kors Chat-senter: SnakkOmMobbing og SnakkOmPsyken og vi driver vi barnevernsinstitusjoner og videregående skoler.

Vi jobber kontinuerlig med kvalitetsutvikling, med å utvide tilbudene våre og å styrke samarbeidet med andre aktører, slik at flere barn og unge opplever inkludering, sosial mestring og at tiltakene bidrar til å bryte negativ sosial arv.

Fellesforbundet

Som arbeidstakerorganisasjon kan man alltid bidra inn gjennom faste korporative kanaler, medlemskontakt, samt generelt politisk arbeid. Man kan bruke tariffavtaler - det formelle og uformelle partssamarbeidet på bedriften - aktivt til mer inkludering og bidrag fra næringslivet for å skaffe praksisplasser med mål om læring i produksjon. Fellesforbundet organiserer også VTA-bedrifter som kan ta en særkilt rolle.

Folkehøgskolerådet

Folkehøgskolene åpner gjerne sine dører for å inkludere ungdom som står utenfor arbeid, utdanning og opplæring for å bidra til at flere kan se sitt potensial og finne sin vei videre i livet enten for å

gjennomføre videregående opplæring, for å ta riktig valg til høyere utdanning eller yrkesvalg. Myndighetene må gi folkehøgskolene rammebetingelser som gjør at vi kan tilby flere typer kurs. Et år på folkehøgskole bidrar til økt lærelyst, motivasjon og bevissthet om hvilken retning en ønsker livet skal ha. En mer fleksibel kortkursordning for folkehøgskolene kan bidra til et større spekter av tilbud til ulike aldergrupper.

Forandringsfabrikken

Forandringsfabrikken har gjennom 15 år erfaring fra å invitere unge 13-22 år, i utsatte livssituasjoner, inn i fellesskap. Dette har vi gjort gjennom å invitere dem med til frivillig innsats - for andre barn og unge. Unge fra seks regioner deltar. Dette har vært noen mini DU TRENGS kontorer, som noen slags piloter. Dette har forandret livet til svært mange unge. FF kan derfor være med å bidra til hvordan sette opp DU TRENGS kontoret.

FF har også hatt proffklasser, der hele klasser har blitt invitert til DU TRENGS-aktivitet. De har gitt råd til hvordan skoler og nærmiljø kan bli bedre. FF kan derfor også bidra med å tenke ut og sette i gang DU TRENGS klasser for ungdomsskole og videregående skole. 15 års erfaring fra å sette mot og kraft og selvfølelse i folk, kan da deles og bli med inn i oppstarten.

Foreningen !les

Tilgang på bøker og deltakelse i leselest-prosjekter er sosialt utjevnende.

Bokstart er et prosjekt som forener småbarnsforeldre, helsestasjoner og bibliotek. Bokstart er et sosialt utjevnende tiltak som tar sikte på å styrke foreldrenes rolle for barnas språk- og identitetsutvikling. Gjennom møter med helsestasjoner og bibliotek, skal det legges til rette for leselest og utvikling av barnas senere lese- og skriveferdigheter.

Les og lek er et prosjekt for barn på SFO/AKS. Målet er å stimulere barnas fantasi, kreativitet og interesse for bøker gjennom gode leseopplevelser, aktiviteter og leker. Ved å møte litteraturen på denne måten sammen med andre, kan prosjektet bidra til å inkludere alle barn uavhengig av leseferdigheter og hjemressurser. Prosjektet Bokprat skal legge til rette for å bruke litteratur som en samtalestarter om vanskelige temaer som for eksempel mobbing, rasisme og utenforskap. Dette gjøres i fellesskap på skolen, og kan ha positive ringvirkninger langt utenfor klasserommets grenser.

Generell deltakelse i leseprosjekter i skolen gir tilgang på bøker for alle som deltar, muligheten til å lese sammen, diskutere og ytre sine meninger om litteratur overfor signifikante andre (venner, medelever, lærere etc.). Her vil vi gjerne trekke fram flere av våre prosjekter som blant annet Bokslukerprisen, tXt-aksjonen, Faktafyk, Uprisen, Ungdommens kritikerpris og Tid for ti. I mange av disse tiltakene, blir klassen en del av et større lesefellesskap som kan bidra til å forbedre klassemiljøet. Lesinga i skolen kan styrke de sosiale relasjonene mellom barn og unge på tvers av landsdeler og skolekretser. Gjennom litteraturen opplever de

	<p>mestring, relevans og medbestemmelse.</p> <p>Våre leseprosjekter har også et potensial til å løfte samarbeidet mellom skolen, bibliotekene og hjemmet. Foresatte blir involvert i barnas leseutvikling og får muligheten til å lese sammen med barna og snakke om bøker og lesing hjemme.</p>
Frelsesarmeen	<p>Akkurat på dette punktet, kan vi drive påvirkningsarbeid for å synliggjøre behovet for en styrking av barns rettigheter. Vi kan formidle det våre brukere og gjester forteller og hva vi erfarer i møte med målgruppen. Vi kan fasilitetere for økt grad av medvirkning og påvirkning for barn og unge.</p>
Kultur i Gamle Oslo	<p>Jeg jobber i KIGO Kultur i Gamle Oslo, som i over ti år har jobbet systematisk med inkludering av barn og unge i kulturaktiviteter. Vi har utviklet en metode, KIGOMETODE, som vi bruker for å nå alle. I høst jobber vi med å gjøre denne metodikken tilgjengelig for fler, med støtte fra revidert statsbudsjett. Vi vil gjerne bidra til et mer inkluderende kulturliv ved å dele våre erfaringer og lære mer om andres erfaringer.</p> <p>Vennlig hilsen</p> <p>Daglig leder i Kultur i Gamle Oslo AS (ideelt selskap)</p>
Landsgruppen av helsesykepleiere	<p>Vi kan bidra med holdningsarbeid for å forebygge utenforskap fra barnet blir født til gjennomført videregående skole og inn i voksenlivet. Arbeidet må være kontinuerlig og en integrert del i alle som jobber med barn og unge, samt foreldrene. Et felles verdigrunnlag.</p> <p>Vi bidrar gjerne med helsesykepleiere som leder for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i kommunen. Helsesykepleiere må delta i kommunenes planarbeid og i beslutninger som vedtas rundt tverrfaglig kommunalt samarbeid. Vi prioriterer å jobbe med kunnskapsbasert universielle tiltak, det vil si helsefremmende tiltak rettet mot alle. Eksempler på dette kan være hjemmebesøk og nettverksgrupper på helsestasjon, undervisning for skoleelever i helsetemaer og deltagelse på foreldremøter. Helsestasjon for ungdom som er en gratis og åpen tjeneste til alle mellom 13-20år.</p> <p>Det at vi møter alle barn og deres familier gjør at vi har en unik kunnskap om hvordan de kommunale tjenestene oppleves for familiene. Da kan vi også være med å skreddersy tiltak tilpasset den enkelte. Spesielt viktig er dette for barn med langvarig behov for oppfølging. Dette kan være barn med fysiske eller psykiske lidelser, barn som pårørende, barn som er utsatt for omsorgssvikt eller som lever under fattigdomsgrensa.</p>
Landsrådet for Norges barne- og Ungdomsorganisasjoner (LNU)	<p>LNU jobber for å støtte barne- og ungdomsorganisasjonene i arbeidet sitt med å inkludere flere unge. Vi tilbyr kursing og rådgivning for barne- og ungdomsorganisasjonene på tema som medlemspleie og verving, styrearbeid, konflikthåndtering og bærekraftig engasjement. Gjennom Trygg-prosjektet veileder vi også organisasjonene på hvordan de kan forebygge seksuell trakassering og overgrep i organisasjonene sine, og utdanner Trygg-ambassadører som holder kurs videre inn i egen organisasjon. Vi tilbyr også veiledning i varslingsaker. I det</p>

Livsglede for Eldre	<p>nyetablerte Styrk-prosjektet jobber vi med å støtte flerkulturelle barne- og ungdomsorganisasjonene, og tilbyr skreddersydde kurs til disse organisasjonene. Gjennom dette prosjektet planlegger vi også å etablere et partnerprogram mellom flerkulturelle og "tradisjonelle" barne- og ungdomsorganisasjoner, slik at de kan dele erfaringer og lære av hverandre. Målet er at de tradisjonelle organisasjonene blir bedre på å rekruttere mer mangfoldig, mens de flerkulturelle organisasjonene får en mer stabil drift. I tillegg til dette forvalter vi flere støtteordninger med mål om å skape aktivitet av, med og for barn og unge (Frifond, Mangfold- og inkluderingsstøtta, Aktivitetsstøtta, Kulturstøtta, Bærekraftsstøtta). Vi jobber kontinuerlig for at ordningene skal være enkle å søke på, og tilbyr for eksempel veiledning til alle søkere.</p> <p>Livsglede for Eldre har et nettverk av 245 livsgledeskoler og 596 livsgledebarnehager over hele landet der vår rolle er å legge til rette for at disse engasjerer seg i vår målsetning om å skape livsglede for den enkelte eldre. For å få dette til utarbeider vi faglig relevant undervisningsmaterieell og vi finner koblinger og felles interesser blant frivillige, institusjoner og næringsliv i det enkelte lokalsamfunn. Dette er ofte en nøkkel til å finne flere som kan bidra slik at vi kan involvere flere til å jobbe for vår sak.</p> <p>Livsglede for Eldre sitt arbeid med generasjonsmøter strekker seg over flere sektorer. Vårt arbeid er med et eksempel på hvordan man kan jobbe med inkluderingsarbeid på tvers av sektorer. Som en ekstern aktør og samarbeidspartner til skolene og barnehagene har vi en innovativ arbeidsmåte. Vi opplever at vår tverrfaglige tilnærming til feltet er nyttig i pedagogisk sammenheng, samtidig som det ikke er tydelig nok i planverk og sentrale styringsdokument hvorfor generasjonsmøter bør kunne benyttes som en del av skolens og barnehagens samfunnsoppdrag.</p> <p>Spørsmålet vi stiller til DOGA i forbindelse med utforming av det store samfunnsoppdraget: kan det være en del av arbeidet å kartlegge hvordan generasjonsmøter kan brukes som forebyggende inkluderingsarbeid? Vi i Livsglede for Eldre kan gjennom våre kontakter og nettverk være behjelpelig med å legge til rette for å være med og observere barn og eldre samlet rundt trivselsskapende aktiviteter. Livsgledeskoler og livsgledebarnehager gjennomfører generasjonsmøter jevnlig.</p>
Nordfjord folkehøgskule	<p>Folkehøgskule er løysinga på mykje av utanforskapet: det er eitt år som gir rom for refleksjon, utan press på prestasjon og med enormt gode resultat på å inkludere og ivareta ulike grupper ungdomar. Både dei mest ressurssterke, dei som treng mykje støtte og alle midt i mellom har utbytte av dette.</p>
Norges Friidrettsforbund	<p>Tilby et trygt og bredt aktivitetstilbud over hele landet og gode arrangementer som er tilpasset ulike nivåer og behov. Ha veldrevne klubber og gode trenere som evner å ta i mot og ivareta barn og unge.</p>
Norges Musikkorps Forbund	<p>Norges Musikkorps Forbund jobber aktivt for å bryte ned barrierer for deltagelse og hindre frafall slik at flere blir lengre i fast</p>

aktivitet. Gjennom vår 10-årige satsing, Ungdomsløftet, ønsker vi å bidra til at korpsene våre lykkes i hverdagen. Erfaringer vil også bli delt med frivilligheten generelt for å lykkes med å realisere Fritidserklæringen. En realisering av både Fritidserklæringen og Ungdomsløftet krever gode rammebetingelser. Ungdomsløftet tar ungdom på alvor inn mot å påvirke og bidra i egen aktivitet, på samme måte som en lokal og forpliktende på kommunalt plan vil bidra til å få flere inkludert i faste aktiviteter.

Samarbeide med kommunal sektor for å skape forståelse for frivillighetens behov og muligheter for kommunal sektor.

Beslutninger og retningsvalg på statlig nivå, må sees i sammenheng med kommunale tiltak som er lett tilgjengelig og forståelig også for ytterste ledd; korpsene. Da må vi sammen bidra til å etablere enkle samarbeidsstrukturer.

I forbindelse med Ungdomsløftet, og generelt, vil Norges Musikkorps Forbund være en aktiv aktør innen forskning og utvikling gjennom å initiere forskningssamarbeid som styrker tematikken. Dette vil bidra til at vi kan bli enda bedre på beslutninger og retning basert på fakta.

Norges Musikkorps Forbund er, og ønsker å bidra, til en praksisarena for arbeidserfaring for ungdom som faller utenfor skole / arbeid. Frivillighetens verdi i dette arbeidet må anerkjennes.

Norsk Friluftsliv

Vi takker for muligheten til å komme med innspill til samfunnsoppdraget, og ser fram til å delta i kommende innspillsrunder på vegne av og sammen med våre medlemsorganisasjoner i friluftslivet.

Norsk Friluftsliv representerer de 18 største frivillige friluftslivsorganisasjonene i Norge med til sammen rundt 950.000 medlemskap og rundt 5.000 lokale lag og foreninger. En av hovedoppgavene for Norsk Friluftsliv er å ivareta allemannsretten og det enkle og naturvennlige friluftslivets vilkår i Norge. Friluftsliv er Norges desidert største fritidsaktivitet og er en svært viktig del av kulturen vår i Norge. Mulighetene for et rikt og variert friluftsliv er svært viktig for befolkningens livskvalitet og helse.

For å bli et samfunn der det finnes enkle og tydelige strukturer lokalt som sikrer at alle barn og unge får en reell mulighet til å delta i fritidsaktiviteter de selv synes er spennende, der de bor, vil Norsk Friluftsliv bidra med

- **Fellesskap, læring og mestring** gjennom frivillige verv og fritidstilbud i regi av våre friluftslivsorganisasjoner i hele landet. Å kunne delta i en fritidsaktivitet bidrar til mestring, tilhørighet og fellesskap, som er grunnleggende behov for barn og unge for å sikre innenforskap. Friluftslivsorganisasjonene legger til rette for speiding, fiske, plukke sopp og bær og lek i naturen sammen med andre jevnaldrende. Med gode vilkår som sikrer nok ressurser til å nå de vi vet det er vanskelig å nå, vil våre medlemsorganisasjoner kunne legge til rette for et mangfold av friluftslivsaktiviteter i hele landet til et mangfold av barn og unge.
- Å fortsette å være en **tydelig informasjonskanal som bidrar til å tilrettelegge for og stimulere til gode samarbeid**

mellom kommune og frivillig sektor, på frivillighetens premisser. Dette for å bidra til relevant kunnskap lokalt, og stimulere til samarbeid med kommunen og frivillige lag og foreninger knyttet til deltakelse og informasjon om aktiviteter.

- Jobbe for å realisere Fritidserklæringens mål om å sikre at alle barn og unge skal kunne delta i en fritidsaktivitet som de finner spennende sammen med andre jevnaldrende.
- Å være en god og troverdig **formidler av friluftskunnskap** om allemannsretten og bruk av naturen, slik at alle som ønsker skal kunne være trygg i å bruke sin nærnatur alene eller sammen med andre. Ingen av oss er født med ski på beina, og friluftslivet må læres. Friluftsliv er en betydningsfull og særegen del av kulturen vår i Norge, som det er viktig at ivaretas og formidles til nye generasjoner. Bruk av naturen til lek og friluftsliv har vært, og er viktig for barn og unges utvikling, identitet, kultur og forståelse av samhørigheten mellom natur og menneske. Tradisjonelle uteleker er en viktig del av vår kulturarv.
- **Inkluderende læringsarenaer i skolen** gjennom å jobbe for etablering av friluftsliv i skolen og bruk av uteskole som metode. Vi har god forskning på at mer praktisk uteskole gir positivt utbytte på både faglig og sosial læring, og elevrelasjoner.

Oslofjord Folkehøgskole Som rektor på folkehøgskolen ser jeg en uendelig stor verdi av et sånt år, som er vanskelig å måle. Folkehøgskolene inkluderer unge mennesker, får dem til å føle seg som en viktig del av et fellesskap, deres mening blir hørt, og de opplever mestring gjennom å lære om noe de er interessert i uten vurderinger og eksamen! Mange avslutter året med å si at de har utviklet seg personlig. Derfor må kunnskap og forskning om folkehøgskoler prioriteres, og skoleslaget må bli mer kjent for unge mennesker. I tillegg bør skoleslaget bli prioritert økonomisk, der det minste må kunne være at de som velger folkehøgskole får like mye i studielån som studenter.

Redd Barna Som en barnrettighetsorganisasjon kan Redd Barna bidra til:
-Rådgivning på tilrettelegging for barns rett til å medvirke og bli hørt
-Bidra til kunnskapsutvikling
-Sikre et barnrettighetsperspektiv inn i arbeidet med samfunnsoppdraget

Risøy Folkehøyskole Læring innenfor folkehøyskolepedagogikk = mestring = motivasjon for læring og yrkes-/utdanningsvalg

Sparebankstiftelsen DNB Ferd Sosiale Entreprenører og Sparebankstiftelsen DNB er engasjert i den store samfunnsutfordringen, ungt utenforskap. En av fellesnevnerne for mange av de unge som havner i utenforskap, er at de ikke har fullført videregående opplæring. Begge organisasjonene har over år støttet ulike typer «skolefrafallsprosjekter». Fellesskolen passer for de fleste barna, men ikke for alle. Noen strever mer med den ordinære

	<p>skolehverdagen enn andre, av ulike årsaker. Vi har et ønske om å bidra med andre arenaer for disse elevene, som gjør at skolehverdagen blir lettere, gir motivasjon og håp og slik at det enkelte barn kan få tatt ut sitt potensiale, fullføre sin opplæring og bli en aktiv deltaker i samfunnet.</p> <p>Ferd Sosiale Entreprenører og Sparebankstiftelsen DNB har ressurser til å bidra i dette arbeidet. Våre organisasjoner har kompetente ansatte, jobber kunnskapsbasert og har midler tilgjengelig gjennom ulike ordninger. Vi ønsker et konstruktivt samarbeid med det offentlige, både på statlig og kommunalt nivå, for å være med å løse «ungt utenforslagsfloken» på en så god og bærekraftig måte som mulig.</p>
Trondheimsfjord folkehøgskole	Vi kan bidra til å løfte folkehøgskolene ved å få politikerne til å faktisk forstå hvor stor betydning et slikt år har for mange ungdommer, og få dem til å skjønne at tilskuddene til skoleslaget må økes slik at flere kan prioritere et slikt år.
Virke ideell og frivillighet	<ul style="list-style-type: none"> • Virke ideell og frivillighet organiserer broparten av de ideelle aktørene innen barnehage, grunn- og videregående opplæring. • Vi organiserer 1200 frivillige og ideelle virksomheter i det norske velferdssamfunnet, og til sammen 25 000 virksomheter i handels- og tjenestenæringen.
Ålesund Folkehøgskole	Folkehøgskolene arbeider metodisk og målrettet i å utvikle steder som skaper atmosfære for slitesterke relasjoner som varer livet ut. Dette må gjøres tilgjengelig for flere gjennom stimulerende ordninger.

Bedrift/foretak (Privat)	Svar
Bravoo AS	Eget AS: Rådgiver, Gründerbistand, bedriftsstrategi, merkevarestrategi, grafisk design og markedstilnærning. Jeg er også partner i lokalt Makerspace og kreativt verksted.
Fet frivilligsentral	Bidra med tilrettelegging og frivillige
Friskus	<p>Vi i Compilo og Friskus kan bidra med å en reklamefri, nasjonal og digital infrastruktur for aktivitet og deltakelse. Det vil på en ressurseffektiv og ikke-stigmatiserende måte være mulig å eksponere barn og unge for aktiviteter og muligheter og økonomiske insentiver for å velge å bli med. Kvalifiserte fagpersoner i offentlig sektor må ha verktøy for å legge til rette for deltakelse, inkludering og påvirke barn og unge til å gjøre gode valg. Dette er skapt i innovasjonsprosjekter med frivillig, offentlig og privat sektor siden januar 2017. Den er stadig under utvikling og er en digital grunnmur for interaksjon, innbyggerdialog og samhandling.</p> <p>Friskus digital infrastruktur kan fungere som en folkehelseplattform, et verktøy som gjør at kommunen og relevante krefter vil kunne sitte i førersetet for det operative arbeidet. Compilo AS og Friskus sosialentreprenør samarbeider om å levere digitale tjenester til over 300 kommuner.</p>
Kopano AS	<p>Vi kan bidra med:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Karriereveiledning - inkl. digital plattform - slik at vi øker tilgjengeligheten for elever i ungdoms- og videregående skole. Vi har idag 6-700 sertifiserte karriereveiledere som tilbyr karriereveiledning fra kl 09.00-21.00 - 7 dager i uka. Dette kan

- vi utvikle til egen karriereveiledningstjeneste for ungdom.
2. Vi kan tilby oppfølging i praktiske skoleløp - enten i våre bedrifter eller ute i ordinært næringsliv. Alternative opplæringsløp på ungdomsskolen eller praksisløp på videregående (bidra til å finne aktuelle arbeidsgivere samt oppfølging på arbeidsplass - en garanti både for elev og arbeidsgiver).
 3. Oppfølging av lærlinger slik at de fullfører lærlingeløpet etter modell av Lærlingeprogrammet i Larvik.
 4. Bidra til individuelle opplæringsløp for å fullføre enkeltfag. Våre partnere har etablert/etablerer nå Kompetanseenheter slik at vi kan følge opp individuelt med egne pedagoger som sikrer progresjon i kombinasjon med fagressurser på nette (både studieforberedende fag og yrkesteori).

lyk-z & døtre as

GRUPPEPROSESS med fokus på individet.

HVA: Vi har et gjennomarbeidet, forskningsbasert program for barn og unge i utenforskap. Det er et systematisk og metodisk program for grupper og individer som er utviklet over en 10 års periode med piloteringer i alle samfunnslag. Vi har hatt grupper med alle mulige kulturelle bakgrunner, oppvekstvilkår og språk. Programmet lyk-z metoden FROG har en grunnform, og utvikler seg dynamisk i takt med målgruppens behov. Gruppeprosessen foregår i fysiske rom, og i kombinasjon med digitale oppgaver og spill. Den nettbaserte delen er spesialutviklet for vår metode, og er et lukket rom. Deltakerne får en egen profil og treningen foregår online parallelt med fysisk oppmøte. Vi utvikler også et separat spill, basert på siste AI teknologi, som vil bidra til at de som sitter hjemme vil kunne komme inn i et trygt treningsmiljø, nettbasert, hvor de møter profesjonelle samtalepartnere. Her blir deltakeren tatt gjennom et spill hvor de vil utvikle sin identitet og styrkes til å gå tilbake til skolen. Både fysisk og digital løsning.

Alle programmene er gjennomført med deltakere fra forskjellige kulturer, ulikt erfaringsgrunnlag, oppvekstvilkår og ulike språk
Alder 13 -17, 18-30, 30 + (forskjellige program)

HVEM: Ungdom i utenforskap, er overskriften, og HVEM er de? Det treffer alle samfunnslag. Det er alle som ikke er i skole eller jobb, eller knyttet til noen gode miljøer, ofte uten tilhørighet. Det er ofte mennesker med psykiske eller fysiske begrensninger med eller uten diagnoser. De er ofte ensomme, og kjenner ikke mestring i hverdagen. Dette gjelder også for de som sitter i fengsel.

HVORDAN: I grupper, med fokus på det friske og velfungerende, gjenoppretter individet kontakt med sin identitet, sine egenskaper og sine verdier. De lærer å forstå forskjellene på egenskaper og verdier og hva som er viktig for dem. Dette styrker deres selvtillit og selvfølelse. Deltakeren går gjennom en Emosjonell Innovasjon som er utløsende for videre vekst/utvikling.

De får erfaringsbasert forståelse gjennom aktive øvelser som bygger broer mellom høyre og venstre hjernehalvdel. Slik får de tilgang til sitt potensial gjennom å jobbe med sin ubevisste kunnskap og gjøre den bevisst. De lærer seg selv å kjenne via sine egne opplevelser, og gjennom de andre i gruppen, via øvelser, debriefer, fordypning i onlinearbeid, og praktisering av ny

kunnskap, og forståelse, mellom samlingene. De lærer hvordan de kan bryte destruktive adferdsmønster, og negativ tankegang. Programmene er systematisk satt sammen til å være en metode som gjør at alle opplever daglig mestring, fremgang og tilhørighet. De fleste vender tilbake til skole og jobb, og alle har fått økt livskvalitet, livsglede, nye venner, og kjenner på tilhørighet. Noe de som deltaker ofte trekker frem som en av de 5 viktigste opplevelsene av programmene. (mestring, selvfølelse, livsglede, venner og tilhørighet) Deltakerne er unge og har likevel mye livserfaring. Programmene lærer dem hvordan de kan, på en god måte, bruke den erfaringen til å bygge kompetanse. Dette gir gode studenter og solid arbeidskraft til Norge. Vi setter søkelyset på individet og på å dekke behovene individene har samtidig som det opparbeides forståelse for at de er en av flere i samfunnet. Dette skaper en automatisk forståelse av det å ta ansvar for eget liv. Programmene er hele tiden fornyet og de er forsket på, og målt på resultater, og det viser seg på landsbasis at 50-75% går tilbake i jobb utdanning etter endt trening. Vi har programgrupper som har, etter endt trening, hatt 100% formidling til egenvalgt jobb/utdanning

Vi sertifiserer fagfolk i Norge til å kunne bruke lyk-z metoden FROG i alle programmer, typiske fagfolk som velger sertifisere seg er pedagoger, psykologer, terapeuter, veiledere, lærere jobbkonsulenter, osv. Alle tilknyttet en offentlig institusjon, og/eller private tiltak.

FOREBYGGING: pr idag så har vi sertifisert flest mennesker som jobber med å formidle og tilbakeføre til samfunn. For å nå bredere har vi valgt å sertifisere aktive aktører i samfunnet, eks Karriersenter, Arbeid- og Inkluderingsbedrifter, Vekst bedrifter, kommunal næringsetat, og andre relevante aktører i Norge. (Vi jobber hele tiden, parallellt, direkte med målgruppen for å kunne følge med på hva som skjer i dette segmentet) Vi har også noen av våre lisenstakere som jobber kun med forebyggende i vg skole, det har vist seg ha en stor innflytelse på elevenes læringsønske og -vilje samt motivasjon til å gå på skolen. Målet er at alle skoler skal ha dette forebyggende tilbudet. Vi trenger flere lokasjoner i Norge som driver metoden, og vi trenger kapital til å ruste dem opp. Forebygging er den store overordnede riggen for å lykkes, og likvel, vi trenger ivareta og ruste de 70-97.000 unge i alderen 15-29 år som allerede står utenfor. Vår metode er rigget for begge målgruppene. Den er forskningsbasert, dynamisk, innovativ og har bevist sin funksjon, og alt det komplekse arbeidet som er gjort under utvikling og gjennomprøving både i det fysiske rommet og den digitale løsningen er hele tiden gjort i samråd med målgruppen.

Metoden vår er utviklet for å snu en destruktiv hverdag fra rus, kriminalitet, diagnoser med begrensninger, psykiske lidelser, mentale forstyrrelser, negative adferdsmønstre, hjemme sitting, ensomhet etc. Vi driver IKKE terapi, og har likevel en terapeutisk effekt. Vi BEHANDLER ingen ting, vi trener det velfungerende som finnes i hvert individ med fokus på det friske.

Den komplekse produksjonen er enkel overførbar til diverse

høgskoleutdanninger hvor de aktuelle studenter i relevante fag kan få dette med seg inn i sitt ordinære arbeid. Da når vi veldig bredt og mange, og forebygger parallellt med at vi ivaretar eksisterende utenforskap.

Vi er forsket på, og har et eget kapittel i en bok som kom ut i desember 2022 utgitt på Cappelen Damm Akademiske forlag og skrevet av 3 forskere. Den heter "Samhandling og inkludering i Arbeidslivet" og her har vår lyk-z metode FROG fått et helt kapittel. Boken «Innovasjon i offentlig forvaltning» skrevet av Rolf Rønning og Mette Sønderskov peker også på lyk-z metoden som et fungerende tilbud.

Vi er en sosial entreprenør og går stille i dørene, så det er ikke sikkert dere har hørt om oss, og likvel, vi har vunnet både lokale, regionale, nasjonale og internasjonale priser forvårt arbeid.

PS Vi er definert i EU prosjekter som eksperter på utenforskap. Vi strekker oss etter 5 av FN´s bærekraftsmål* og har laget vårt eget som heter: VÆREKRAFT = BÆREKRAFT

Ingen av FN´s bærekraftsmål kan klare seg uten mennesker til å jobbe for å nå dem. Derfor trenger vi utvikle VÆREKRAFTEN, som vårt utenforskap representerer, til å bli BÆREKRAFT.

*1-3-4-8 og 10

Vi er en løsning som vil kunne bidra til dramatiske endringer som gjør utenforskapet til innenforskap.

xx adm.dir. og
metodeutvikler lyk-z &
døtre as

Privatperson (Enkeltperson)

Svar

xx	Bidra i foreldregruppe. Eventuelt bruke min stemme ved valg, på partier som tar ansvar - og verdsetter barn og unges utvikling, høyere enn økonomisk vinning. Barnevernpedagog, Oslo.
xx	Kunnskapsformidling: Forskning og informasjon: <ul style="list-style-type: none">• Assistere i å finne relevant forskning og statistikk som underbygger tiltak og initiativer.• Sammenstilling av data for å hjelpe med å identifisere målgrupper og spesifikke behov. Inspirasjon fra andre steder: <ul style="list-style-type: none">• Presentere eksempler og case-studier fra andre land og regioner som har hatt suksess med lignende tiltak. Juridisk og politisk informasjon: <ul style="list-style-type: none">• Tilby informasjon om lovverk, reguleringer, og politiske strategier som kan være relevante for initiativer. Strategiutvikling:

Idégenerering:

- Bidra med ideer for mulige tiltak, programmer, og strategier basert på eksisterende kunnskap og forskning.

Problemløsning:

- Assistere i å utvikle løsninger på potensielle utfordringer og barrierer som kan oppstå i implementeringsfasen av et program.

Kommunikasjon:

Formidling:

- Hjelp med å formulere kommunikasjon, pressemeldinger, og annet innhold for å informere og engasjere offentligheten og relevante stakeholdere.

Utdanning:

- Tilby informasjon og materiale som kan brukes til opplæring og bevisstgjøring rundt temaet.

xx Praksisplasser, utplassering, møteplasser hvor vi kan bli kjent med de unge og deres behov, samtidig som vi kan utfordre og inspirere.

xx Som designer kan jeg være med å skaffe brukerinnsikt og se på hvordan man kan skape et effektivt system for å plukke opp studenter (og unge) i fare for å bli psykisk syke. I dette arbeidet vil det være kritisk å jobbe på utradisjonelle og kreative måter slik at vi finner nye løsninger, ikke bare en forbedring av et dårlig fungerende system.

Designere kan skape fleksible møteplasser hvor skoler/nabolag/osv. kan lage fritidsordninger som bygger selvtillit.

xx Jeg mener vi kan gi læringer en kontaktlærer og flere møtepunkter på en videregående skole, slik at de kan benytte tjenestene der og få en sosial arena sammen med ungdommer i tillegg til det miljøet de har på arbeidsplassen. Jeg har lang erfaring og har sett mange falle ut av løpet - og som kunne vært fanget opp.

xx Fagutvikling innen barnevernsarbeid. Mer treffsikre og effektfulle tiltak for barn og unge i utsatte livssituasjoner.

xx Jeg er med på å spre holdninger om å inkludere alle hver dag, både i jobb og privat. Min arbeidsgiver, fylket, kan gå i dybden på "gratisprinsippet" og se at det fungerer ikke. Det er ikke like muligheter til å velge innenfor vgs, du må ta hensyn til hva foreldrene dine tjener. Hvis vi skal få dette til må politikere skjønne denne problemstillingen og bevilge mer målrettede tiltak. Akkurat her har jeg mistet alle illusjoner, men jeg forsetter å spre kunnskap slik at holdninger hos noen få kan endres.

xx I samfunnsoppdraget med å inkludere flere barn og unge vil forskning på hva som skaper utenforskap og hvordan det kan motvirkes, være viktig. Funn fra forskningen vil kunne være med på å forklare hvordan utenforskap oppstår og antyde gode tiltak for inkludering. Samtidig er erfaringen at det ofte er lang vei fra forskningsfunn til endret praksis i barnehage og skole.

Skrivesenteret (Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning, NTNU) har lang og anerkjent erfaring med å bistå barnehager, skoler og andre i laget rundt barnet med kompetanseutvikling innen språkarbeid i barnehagen, skrive- og

leseopplæring og opplæring som er inkluderende, variert, tilpasset og der barn og unge får aktiv medvirkning i egen læring og utvikling. I tillegg har vi gjennom Dekom(p) utviklet gode modeller for å støtte arbeidet med å utvikle lærende, profesjonelle fellesskap.

Skrivesenteret kan derfor fylle en sentral rolle som en bro mellom forskning og praksisfelt gjennom å operasjonalisere og spre forskningsfunn om utenforskap og inkludering. I arbeidet vil vi fortsette å legge til rette for kollektive læringsprosesser og utvikling av profesjonelle fellesskap der laget rundt barnet sammen utforsker hvordan opplæringsløpet kan gjøres mer inkluderende, motiverende og meningsfullt for barn og unge.

xx Innspill fra senter for Fremragende forskning, CREATE, ved det utdanningsvitenskapelige fakultet, UiO
Får å kunne redusere ulikheter i utdanningen, trenger vi å 1) forstå de årsaksmechanismene som ligger til grunn for ulikhet. Her er det viktig å undersøke både individuelle og kontekstuelle effekter. Videre kan 2) intervensjoner rettet mot årsaker til ulikhet i utdanning gi oss kunnskap om hva og hvordan en kan redusere ulikhet. Til sammen vil forskning på disse to områdene kunne gi oss en forståelse av hvilke drivere for ulikhet i utdanningen som vi kan endre og hvordan disse kan endres.
For å kunne nå dette målet, er det viktig med tverrfaglig forskning hvor vi bruker store registerdata, longitudinelle internasjonale storskala-undersøkelser, samt randomisert-kontrollerte studier (RCT) for å generere kunnskap på både makro og mikro-nivå. Det er spesielt viktig å undersøke hvordan faktorer som kjønn, minoritetsspråklige, sosio-økonomisk status og lærevansker samt en kombinasjon av disse påvirker ulikhet og tiltak vi setter i verk for å redusere ulikhet.

xx I vårt initiativ er målgruppen unge mennesker i Barentsregionen. Det går ut på å lage et underforum på en eksisterende nettplattform (sosiale medier), hvor det etableres likepersonstøtte for bedre psykisk helse og sosial inkludering. Brukere rekrutteres, og vil møtes i arbeidsverksteder der de lager forslag til modereringsrutiner og retningslinjer for nett-forumet. De vil jobbe i fokusgrupper og det blir gjennomført en delphistudie to ganger i løpet av et år for å oppnå konsensus, og for å samle informasjon om brukernes tanker, oppfatninger og denne typen brukerdrevet innsats. Sentralt er at vi vil bidra til å etablere likepersonstøtte i tynt befolkede områder. Vi skal utforske behovet til samiske unge, og hva en god likepersonstøtte på internett kan innebære. Samiske unge kan oppleve stigmatisering og at det ikke er lett å snakke om psykisk helse, noe som også er tilfellet i samfunnet for øvrig. Vi jobber med aktører som har erfaring med folk-til-folk samarbeid for å løse samfunnsutfordringer og styrke lokalsamfunn og frivillighet. Vi skal samarbeide med digital helse-forskere i Finland, og privat sektor på tjenstedesign og kommunikasjon. Andre temaer vi er nysgjerrig på er verdien av folkeforskning og hvordan vi kan dra nytte av fremtidstenkning og -metoder i brukerdrevet arbeid.
Å være et forskningssenter for digital helse betyr at vi utforsker alle dimensjoner innen bruk av teknologi i helse- og sosialområdet.

	<p>Vi undersøker hvordan inkluderende netttforum kan fremme gode liv. Vårt senter er også et WHO samarbeidssenter innen digital helse. (ehealthresearch.no/who) Vi er tett på de prioriterte internasjonale programmene. En WHO-satsing er å fremme samarbeid på tvers av samfunnssektorene for å jobbe med underliggende sosiale og økonomiske faktorer som påvirker helsa vår. Det passer godt med denne nye norske satsingen.</p>
xx	<p>Som yrkesfaglærer kan jeg bidra på oppdrag fra fylket med informasjon / demonstrasjon/diskusjon / refleksjon ut til ungdomsskole elever. Lokalt og inn i klasser. Slik det er nå så er det en noen få store messer med yrkesorientering. Det blir lite personlig for hver enkelt ungdom</p>
xx	<p>Vi kan bidra med å legge til rette for mestring på både faglig og personlig plan. Folkehøgskoler er en unik institusjon som setter mennesket, hele mennesket, i fokus. Våre verdier ang likeverd er et eksempel på noe vi er gode på og som samfunnet i sin helhet får dra nytte av.</p>
xx	<p>For å kunne samordne arbeid og helse-kompetanse slik at helsetjenesten og Nav kan samhandle mer effektiv i dag er det behov for en koordinerende instans. Nasjonal kompetansetjeneste for arbeidsrettet rehabilitering ønsker å bruke vår fagkompetanse til å drive en kompetansestruktur innen fagfeltet arbeid og helse. Behovet for en slik instans er under utredning i Helsedirektoratet i samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet og de Regionale Helseforetakene.</p> <p>Instansen kan fungere som en driver for kompetanseutvikling, samhandling og nettverksarbeid, samt være en koordinator mellom forskning, praksis og styresmakter innen arbeid, helse og utdanning. Dette med mål om et mindre fragmentert støtteapparat som tar utgangspunkt i de tjenestene vi har i dag og som også utvikler tjenestene og utdanner kompetente fagpersoner innen arbeid og helse, som vil være i stand til å jobbe tverrfaglig og helhetlig.</p>
xx	<p>Folkehøgskolene har fått en enda tydeligere plass i utdanningsløpet. Man har gjort det økonomisk mulig for flere å søke seg til en folkehøgskole, og folkehøgskolene blir i større grad oppfattet som et reelt og viktig alternativ i det ordinære opplæringsløpet, mer enn et slags "ekstra-år" for elever som er usikre, trenger et såkalt "friår", er skoletrette osv.</p> <p>Folkehøgskoleåret er blitt anerkjent som et år av stor betydning, et år som forbereder de unge til voksenlivet, og gir de større sjanse til å lykkes i arbeidslivet eller videre utdanning. Vår folkehøgskole vil i 2033 i enda større grad måtte dokumentere til myndighetene at innholdet i linjer og fag, samt i skolehverdagen forøvrig, møter de forventninger samfunnet har til skolen. Dette gjelder blant annet skolens arbeid med livsmestring, psykisk og fysisk helse, miljøbevissthet, forståelse for samfunnet vi lever i lokalt og globalt, demokratisk forståelse og toleranse. Resultatet av større interesse fra myndighetene når det gjelder innholdet i folkehøgskolen har gjort mange folkehøgskolene flinkere til å drive linjer som i større grad er i samsvar med de idealene som bør ligge til grunn for alle slike skoler.</p>
xx	<p>Hele samfunnet må bidra til å hjelpe barn og unge føle seg vel med</p>

	seg selv. Har nettopp meldt meg inn i Generasjonspartiet, og håper at jeg via det kan være med å bidra til en mer holistisk tilnærning på oppbygning av samfunnet generelt.
xx	Min virksomhet bidrar gjerne med gode eksempler på hvordan nevnte rigg kan se ut i en mellomstor norsk kommune med stor andel unge uføre og andre unge i utenforskap. Eksempelvis gjennom det pågående prosjektet Fram i Skoa, finansiert av statsforvalteren i Innlandet, jobbes det aktivt med å klargjøre det faktiske (men til tider litt usynlige) handlingsrommet som ligger hvis alles virkemidler og innsatsformer tas i bruk basert på den enkelte unges behov
xx	Vi må flytte fokuset fra individ (eksempelvis læreren) til organisasjon (eksempelvis den lokale verdikjeden fra "ordfører til elev"), etablere kvalitet som driver i all drift og utvikling, og tilby etterutdanning som arbeidsplasslæring til lokale ledergrupper, jf. verdikjeden over.
xx	Privatskoler vil kunne være på å opprettholde bredden i tilbudet. Som en kristen friskole med internat, så tilbyr vi noe en ikke finner i de offentlige skolene. Både gjennom det kristne verdisyntet i undervisningen, muligheten for at elevene kan bo på internat, og i tillegg de sosialpedagogiske tilbudene som kristne friskoler med internat ofte tilbyr på fritiden, både for elever som bor på internat og hjemme. Det finnes mange bevis på dette gjennom historier fra tidligere elever og foreldre som har opplevd at den kristne friskolen var det som fikk de igjennom skolen.
xx	Mindre skjerm og meir leik på småskulen.
xx	Stimulerer til samarbeid på tvers av organisasjoner, sektorer og forvaltningsnivå til å våge å gjøre endringer i satte skolestrukturer, legge til rette for utvikling av forskning på feltet.
xx	Vi kan halde fram det gode arbeid med å styrke elevane si tru på eigen karriere og ei framtid i arbeid. Hjelp eleven å kartlegge draumar og tankar, samt fronte viktigheten av at alle spelar ei viktig rolle i samfunet. Elevane må få komme med innspel på kva dei ønsker for å nå måla sine og systema må ha ein stor fleksibilitet for at dei kan nå måla over tid. Eleven må ha muligheten til å kunna bli utplassert i arbeid dersom dei til dømes opplever sterk skulevegring basert på tidlige hendingar. Eleven må få ein vaksen å forhalde seg til som kan koordinere og gje god informasjonsflyt til laget rundt eleven. Alle kan då arbeide mot samme mål for eleven sin del, men eleven kan forhalde seg til den ho/han er trygg på og har ein god relasjon til.
xx	Inger og jeg er ingen virksomhet; vi er privatpersoner som jobber frivillig; engasjementet vårt tar utgangspunkt i barns rettigheter, kommunenes forpliktelser overfor allerede etablerte menneskerettigheter og barnekonvensjonen. Vi ser på det som en selvfølge at disse forpliktelsene forankres i hver kommune, at statsen tar ansvar og sørger for at disse forpliktelsene ivaretas. Utenforskap handler om at menneskerettigheten ikke oppfylles. Vi ser selvsagt på det som en selvfølge at berørte stemmer fra bakkenivå involveres her. Dessverre ser vi at varsling i arbeidslivet setter en effektiv stopper i mange saker. Foresatte blir også satt i tilsvarende vanskelige situasjoner hvor mange rett og slett ikke lenger tør å si fra.

	Vi ønsker å bidra med engasjement, påvirkning og bevisstgjøring slik at dette kan både være bærekraftig og føre til at færre opplever utenforskap.
xx	Kan kanskje bidra med noe når jeg blir "tvangspensjonert" neste år;-)
xx	Min virksomhet jobber mot ungt utenforskap ved å skape alternative veier inn i jobb og utdanning sammen med målgruppa. Vi kan bidra med sosialt fellesskap, finne lokale behov som vi knytter til ledig ungdom og snekre nye jobber ved å sette sammen behov og oppgaver. Mye av dette handler om å koble ungdom på både eldre innbyggere og på oppgaver innen miljø og klima
xx	At det innføres et samfunnsprogram for alle unge mellom 18-22 som gjør at alle får prøvd å leve i og være i en samfunnsoppgave minst 6 mnd. Gjerne at byungdom må prøvebo i distrikt og motsatt.
xx	Jeg jobber som pedagogisk konsulent i kommunen og har blant annet ansvar for lærlingene. Jeg tenker det vil være hensiktsmessig å kartlegge og hjelpe de som trenger bistand til å skaffe jobb etter endt fullført fagbrev. De som ikke har nettverk rundt seg som kan hjelpe med å se på aktuelle jobber, hvordan skrive søknad/cv. Ved å unngå tomrom uten aktivitet (utdanning, praksis, jobb) tror jeg vi kan unngå flere utenfor. Et halvår uten aktivitet kan lett bli til 5 år. Det samme gjelder generell livsmestring - hvordan skaffe seg bolig, betale strøm + Et samarbeid med NAV kan være aktuelt. Lav terskeltilbud som ikke oppleves som stigmatiserende.
xx	Bakgrunn: S.o.S- Sammen Om Søppel er et arbeidsrettet lavterskeltiltak som har vokst ut av et frivillig og gratis aktivitetstiltak som oppstod lokalt på Lademoen, i Trondheim. Lamo Marked er et nettverks og dugnadsbasert dagmarked som har i seg ulike aktiviteter og ansvarsområder som musikk og scene, mat, gjenbruksboder og kreativitet. Lamo Marked har utviklet seg raskt på kort tid, vi har utviklet LamoLøypa en aktivites og omvisningsløype hvor store og små inviteres ut på tur med en gjeng miljøaktivist dyr, hvor vi plukker søppel og mens vi går på veien sammen skaper vi ny historie. Det har utviklet seg til LamoHistoria om Dyrene på Lamon, en historie som legger vekt på inkludering, fellesskap, mangfold, stoppe å tenke etter og det å se ting i nytt lys. Vi ser fremover på veien vi går. LamoHistorias første bok har 8.Kapittel i seg tilknyttet ulike steder på LamoLøypa. Den inviterer store og små med på sosialt teater og improvisasjon ved opplesning på stedet. LamoMarked/S.o.S har utviklet områder som bidrar til sosial bærekraft og som supplerende tjeneste til kommunal drift, på lavterskel nivå, når det kommer til søppel og avfallshåndtering, miljø og menneske. Vi rydder gatene og sørger for å samle folk sammen om det. Dyrene kaller folk og naboer med seg, de

besøker skoler, barnehager og eldreheim. Områdene lar seg lett kunne brukes til å ha fokus på ulike alders- og målgrupper, lønnet arbeid i ulike varianter, praksis/opplæring, i mat, digital kompetanse, språkopplæring og arbeidstrening, avfall og søppel-håndtering, etterspørsel, produksjon og forbruk, gjenbruk, inkluderer frivillig aktivitetstilbud, for store og små. Vårt motto er at vi ekskluderer ingen, samtidig minner på at store bjørner passer på de små og når du følger potesporene så finner du oss. Vi virker lokalt på Lademoen i et "belastet" område som er under kommunens satsing de neste ti årene. Allerede har vi mange planklagte arrangemøter og utflukter som har fokus på overnevnte

S.o.S har alltid vært bakenliggende ide, men for å komme til pilotprosjektet har LamoMarked og LamoLøypa vært fine kartleggingsverktøy for behov, individ og samfunn. S.o.S- Sammen Om Søppel, skaper arbeidsplasser ved utvikle lavterskeltiltak for de som faller utenfor ordinært arbeid, slik bidrar vi også til det utvidede arbeidsbegrepet (NAV), arbeidstrening og språkopplæring. Produktet er søppel og avfallshåndtering, å bidra til en sirkulær tankegang og verdiskaping på området, prosessen er tid, mennesket og innsats, handling/arbeid. S.o.S består av ulike fellesskapsgrupper, aktivitets og arbeidsgrupper, som fungerer på en sirkulær måte når det kommer til arbeidstrening og opplæring, hvor den ene lærer den andre. Ingen forkunnskaper kreves her, ved å møtes rundt to av verdens største utfordringer, søppel og utenforskap, kommer vi oss ut, lærer språk, får arbeidstrening, digital kompetanse, blir gode på kart og orientering, blir sosialisert, tilegner oss kunnskap og kompetanse, som vi kan lære videre, får tilhørighet, utvikler eierskap, føler på verdighet, blir eksempler for de rundt oss. Ved å rydde søppel sammen skal vi bidra til å stoppe sult og fattigdom, skape arbeidsplasser, hindre/forebygge sykdom, ensomhet, kriminalitet og utenforskap for barn, ungdom og voksne. Det skal vi gjøre ved å kalle alle inn og dra ting helt ned på gulvet.

Dette er en ganske ideell, men også praktisk tilnærming til å forme et bærekraftig og rettferdig samfunn. Det samsvarer godt med det afrikanske ordtaket om at det tar en hel landsby for å oppdra et barn, som fremhever viktigheten av fellesskap og gjensidig støtte. Å fokusere på økologisk bærekraft og sirkulærøkonomi skaper ikke bare et mer bærekraftig miljø, men kan også bidra til sosial bærekraft ved å skape lokale arbeidsplasser og styrke samfunnet økonomisk. Lavterskeltilbud kan fungere som et nettverk av sikkerhetsnett for de mest sårbare og bidra til inkludering. Alt dette krever en koordinert innsats fra hele samfunnet, fra enkeltpersoner til organisasjoner og myndigheter. Og la oss ikke glemme: Dette er ikke bare "feel-good" idealisme. Dette er smarte, gjennomførbare strategier som har en reell innvirkning på menneskers liv og planetens helse. Så for å pakke det inn med et glimt i øyet: Hvis vi får dette til, kan vi virkelig si at vi ikke bare "gikk grønne" - vi gikk "geniale".

Sirkulærøkonomi, Lokalsamfunnsengasjement, Sosial Inkludering, og Økologisk Bærekraft. 1. *Sirkulærøkonomi*: I stedet for den lineære 'ta, lag, kast'-modellen, vil samfunnet bygge på prinsipper

om ressursgjennbruk, reparasjon og resirkulering. Dette vil også kunne stimulere til lokal jobbskaping og redusert avhengighet av global produksjon og transport. 2. *Lokalsamfunnsengasjement*: Modellen legger vekt på aktiv deltagelse fra alle sektorer, inkludert privat, offentlig, og frivillig sektor. Lokal aktivisme og 'bottom-up' tilnærminger vil være sentrale for å fremme en felles ansvarlighetsfølelse. 3. *Sosial Inkludering*: Gjennom ulike lavterskeltilbud og fleksible arbeidsplasser som kan tilrettelegges etter individuelle behov, vil vi skape et inkluderende samfunn. Dette vil adressere problemer som utenforskap og isolasjon blant barn og unge. 4. *Økologisk Bærekraft*: Samfunnet vil aktivt ta skritt for å minske sitt økologiske fotavtrykk. Dette vil inkludere tiltak som økt fokus på fornybare energikilder, reduksjon av avfall, og bevaring av natur og kultur. For å realisere denne modellen, foreslås følgende tiltak: - *Utforming av Byrom*: Aktiv bruk av offentlige rom for å fremme sosial interaksjon og kulturell rikdom. - *Tverrsektorielle Samarbeid*: Koordinerte tiltak mellom ulike sektorer, inkludert utdanning, helsevesen og næringsliv for å adressere de ulike aspektene av utenforskap og miljøproblematikk. - *Teknologi og Data*: Bruk av moderne teknologi for å overvåke og vurdere effektiviteten av de implementerte tiltakene. - *Kommunikasjon og Tillit*: Gjennomføre kampanjer og initiativer som styrker naboskap og bygger tillit i lokalsamfunnet. - *Global Påvirkning gjennom Lokal Handling*: Ved å handle lokalt, vil vi skape en modell som kan tilpasses og implementeres i andre samfunn, noe som i seg selv vil ha en global effekt. Denne helhetlige tilnærmingen har som mål å skape et resilient, inkluderende og bærekraftig samfunn, der alle individer har mulighet til å bidra og trives.

Jeg håper dere tar kontakt for videre dialog og samarbeid.

xx Folkehøgskolen har mange unike fag og har gode rammer hvor eleven kan jobbe med sitt interessefelt ut ifra egen motivasjon og interesse uten at de blir målt med karakterer og eksamener. Samtidig lærer de å holde en rutine, være punktlig, ta ansvar og får stor sosial kompetanse.

xx Min virksomhet på Peder Morset folkehøgskole bidrar allerede med sosialisering, inkludering, mangfold, fellesskap, likeverd og vi har hvert år elever innenfor frafallssektoren som har fått lysten på videre utdanningsløp og jobbsøknader. Mange tidligere elever har begynt å arbeide innenfor helsesektoren som det er et skrikende behov for nå.

xx Folkehøgskolene ivaretar allerede i dag mange unge som av ulike grunner har falt ut av skole og arbeidsliv eller som sliter med å finne ut av hva/hvem de skal bli. For mange unge gir folkehøgskole en ny start der de møter ulike fag og utvikler ferdigheter som gjør dem rustet for videre arbeid og skolegang. Noen begynner veien til en yrkeskarriere der, andre får testet ut ulike drømmer og ambisjoner og får svar på hva de kan passe til å gjøre. Andre igjen får spesialpedagogisk tilrettelegging og får et år eller to på seg i skole som alternativ til ung ufør og utenforskap. Folkehøgskolen har et samfunnsoppdrag som er unikt, og det er ikke mindre viktig å levere på det i dag enn da den ble grunnlagt. Kanskje er det enda viktigere. Skoleslaget er der allerede. En viktig aktør i arbeid

	mot utenforskap,
xx	Stemme i valg
xx	Bær ha støtte i lovverk, elles vert det eit økonomisk spørsmål for kommunane om ein ikkje får statleg tilskot
xx	Jeg som privatperson får ikke gjort så mye. Men som kommunalt ansatt i en stilling som jobber med utsatte barn og unge, så kan jeg gjøre det jeg kan for at skoler er mer bevisst på muligheter som finnes.
xx	Vår virksomhet kan lage egne tverrfaglige prosjekter på "utenforskap". Temaet kan prioriteres i planverk og ved bruk av virkemidler. Fagpersoner kan fordype seg i temaet. Vår virksomhet kan ha en koordinerende rolle og bidra til samhandling og mobilisering.
xx	Som foresatt prøver jeg å engasjere meg i lokal foreldreinnsats (FAU m.m.) for å oppfordre skolen til å legge til rette for mening, mestring og tilhørighet for ALLE elever. Jeg har ikke nådd fram til skolens ledelse og skoleeier enda, men gir meg ikke...
xx	De sentrale helseregistrene driftes av Folkehelseinstituttet og er etablert for å ivareta landsomfattende oppgaver. De brukes først og fremst til helseanalyser, statistikk, kvalitetsforbedring av helsetjenester, forskning, administrasjon, styring og beredskap. Folkehelseinstituttet har ved dette nødvendig og betydelig kompetanse innen helseregisterfeltet noe som vil være avgjørende om en skal styrke registerdata barns helse i det viktige arbeidet med å redusere andel barn og unge som rammes av utenforskap.
xx	Barn og unge må bli sett. Mindre skjerm og meir tid til menneske. Sats på skoler og organisasjoner som bryr seg f.eks folkehøgskoler som tar inn elevar fra dei er 16 år.
xx	Jobbe systematisk og målrettet med selvstendighet, medvirkning og selvregulering gjennom hele barnehagetiden.
xx	Gi praksisplasser og arbeidstrening.
xx	Synliggjøre for politikere at dette er en livsnødvendig prioritering hvis vi skal bremse den skremmende utviklingen vi ser i barnehage og etterhvert i skole med utagering og krevende oppvekstmiljø. Vi ser og hører om lærere/barnehagelærere som må bruke svært mye tid på "brannsløkking" heller enn å bygge gode læringsmiljø og bidra til elevenes vekst, læring og utvikling.
xx	Ja, eg arbeider på ein folkehøgskule og ser at unge menneske har veldig godt av eit år utan karakterpress, med fokus på utvikling, samarbeid, konfliktløsning, leve saman med andre m.v. Det er veldig få som seier dei angrar på eit år på folkehøgskule, og dei som treng det mest får god hjelp, oppfølging og støtte. Eg meiner at innsatsen folkehøgskulane legg ned for unge menneske sparar samfunnet for store ressursar.
xx	Forskergruppen vår kan bidra med kompetanse om hvordan sosial ulikhet, psykiske vansker, søvnvansker og ensomhet bidrar til utenforskap i et utviklingsperspektiv fra barndom til ung voksen. Vi står i en god posisjon til å videreutvikle prosjekter som ser på forekomst, prediktorer og beskyttende faktorer for utenforskap og gjennomføring av forebyggende intervensjoner. En av våre styrker er samarbeid med andre sentrale forskningsinstitusjoner og aktører, og at vi har en vekselvirkning mellom forskning og undervisning. Vi tror også det er viktig at

deler av midlene går til å videreutvikle eksisterende epidemiologiske studier og benytte seg av registerkoblinger for å sikre god ressursutnyttelse av eksisterende data. I tillegg har vi kompetanse til å bidra i intervensjonsstudier i samarbeid med tjenester, på de indikerte områdene.

xx Ungdom som akutt plasseres som ikke går på skole vil kunne få et midlertidig tiltak på en tilsvarende gård over. De får da noe meningsfullt å fylle dagene med og kan oppleve sosial støtte til å komme seg gjennom en vanskelig tid.

xx Kan: Nei, ikke annet enn via stemmeseddelen.
Dagens politikk er utformet for å stoppe tilbudet ved grensene våre, hvor det allerede er mye kunnskap om hvor mye som slipper igjennom, og ved tilfeldige kontroller i byene. Dette er en villet politikk som stikk i strid med hvordan staten ellers opererer både på skatte- og avgiftsområdet og på trygdeområdet.
Det måtte ha blitt utarbeidet et overbevisende kunnskapsgrunnlag rettet mer inn mot "rekreasjonsbrukeren" og ikke mot "barn og unge" og "problembrukere" slik den forrige NOU-en var. I tillegg må man etter min mening, som nevnt, utvide scopet til økonomiene bak slik at potensielt kan nå frem til en politisk enighet om å styre og kontrollere tilbudssiden - slik Vinmonopolet gjør i dag for vin og brennevin (<https://www.vinmonopolet.no/content/om-oss/var-historie/hoydepunkter-fra-vinmonopolets-historie>). Først ved å styre tilbudet kan man ha håp om å påvirke etterspørselen, eller det er i alle fall teorien på alkoholområdet - og den fungerer (bortsett fra at utsalgstidene lar kriminelle slippe inn på markedet med hjemlevering etter stengetid...).

xx Jeg har i mange år jobbet som rektor (21 år), de siste årene på en spesialskole i Oslo for elever som faller innenfor den overfor nevnte elevgruppe. Siden jan 2023 har jeg gått av med AFP og representerer som sådan ikke lenger noe virksomhet. Skolen jeg jobbet på har over flere år gjort seg erfaringer i forhold til hva som er viktige bidragsfaktorer for å få det til, for å få elevene tilbake på skolen /tilrettelegge for dem - i tett samarbeid med elevene og foresatte - men også blitt klar over en god del gjenstående utfordringer. Den siste perioden jeg jobbet ble det - på bakgrunn av min henvendelse til skoledirektøren - etablert en prosjektgruppe bestående av både undertegnende, nåværende ass rektor, representanter fra PPT, og andre represanter fra UDE i Oslo. Dersom det er ønskelig kan jeg gjerne bidra med disse praksisbaserte erfaringer og jeg går ut fra at også nåværende skoleledelse og de som deltok i prosjektgruppe vil være interessert i å bidra.

xx Jeg er fysioterapeut. Jeg møter disse spørsmål fra ungdommer eller pårørende hver uke. Jeg er svært misfornøyd med samarbeidet med NAV som jeg vil karakterisere som et nullsamarbeid. Det er svært sjelden at NAV tar kontakt. Det er jeg som tar initiativ til et samarbeid. Jeg har «reddet» mange personer fra et utenforskap. Jeg foreslår et tettere samarbeid mellom NAV, fysioterapeut, pasient og fastlege. Alle tiltak må tilpasses den

individuelle. Jeg er så møkkalei alle kunstige prosjekter som NAV innleder. Dette er kun «bukken og havresekken». Jeg har pasienter som gråter etter alle disse prosjekter; det er umenneskelige forhold der personer blir sett på som brikker og ikke aktive individer som har individuelle behov. Konklusjon: Se på utdanningssystemet og skap bedre systemer som bidrar til et tettere samarbeid mellom ulike aktører der NAV inngår som en part.

xx Det er dette vi gjør i dag med veldig gode resultater. Vi bygger opp elever som har ramlet utenfor slik at de får tro på seg selv igjen. Svaret er at staten satser anerkjenner jobben som gjøres og lanserer det som en strategi i sine planer.

xx Ved Det psykologiske fakultet ved Universitetet i Bergen kan vi bidra til dette ved

1. Å belyse inkludering og tilhørighet blant barn og unge forskningsmessig i enda større grad enn flere av våre forskningsgrupper allerede gjør. Dette fordrer mer forskningsmidler.
2. Å innlemme forskningsbasert kunnskap om - og ferdigheter knyttet til å fremme - inkludering og tilhørighet blant barn og unge i enda større grad enn flere av våre studieprogram allerede gjør, dvs. studieprogram som det seksårige integrerte psykologprogrammet, lektorutdanningen, de to barnevernsmasterprogrammene, bachelor- og masterprogram i pedagogikk og i spesialpedagogikk, og master i logopedi.

xx Ved Resilience center, Institutt for psykologi, NTNU kan vi bidra med betydelig kunnskap om resiliens, og har forsket i de siste 25 årene på hva som bidrar til at enkeltpersoner, familier, lokalsamfunn og samfunn utvikler robusthet, resiliens og forebygger og fremmer god helse. Vi har kunnskap om faktorer som predikerer, og har forsket på hvordan utvikle og anvende intervensjoner som ledd i helsefremming og forebygging som bidrar til å redusere utenforskap og øke sosial tilknytning til alle deler av samfunnet. Vi har en betydelig vitenskapelig produksjon som baserer seg på nasjonale og internasjonale erfaringer (bla EU prosjekter) med å jobbe tett med barn og unge for å fremme helse. Data og resultater er svært lovende og kan brukes til å redusere utenforskap lokalt og nasjonalt. Det er også avgjørende at tiltak er enkle for at de skal anvendes og således ha verdi. Videre er det viktig å dokumentere effekt av tiltak. Mye forsøkes uten at en kjenner til eller evaluerer effekten av tiltakene. Vi har kompetanse på å utvikle tiltak og samarbeide med barn, unge, skoler, foreldre og lokalsamfunn for å utvikle og prioritere sentrale tiltak, og deretter evaluere disse. Brukermidvirkning og medforskere er noe vi tenker som sentralt for at vi i tiden fremover og de neste 10 årene kan adressere utenforskap på en god måte.

xx Samordne innsatsen lokalt slik at kommunens politikere, administrasjon og frivillige kan skape et mangfold av tilbud og hjelper hverandre med å opplyse befolkningen om de ulike tilbudene som finnes.

xx Som en videreføring av temaet ovenfor har mitt selskap et ønske

om å utvikle et VR-basert veiledningsprogram for ansatte i barnehager, der de kan få forskningsbasert kunnskap om hjernens funksjon og veiledning. Gjennom å knytte forskningsbasert kunnskap nærmere praksisfeltet vil man kunne bygge en god psykisk helse hos befolkningen.

Jeg har bachelorgrad i pedagogikk, mastergrad i spesialpedagogikk, samt videreutdanning innenfor utdanningsrett. Med 15 års erfaring fra ulike roller i skolesektoren (spesialpedagog, spesialpedagogisk koordinator, PPT og skoleeiersiden i fylkeskommunen) har jeg bred kompetanse og erfaring fra denne sektoren, som jeg gjerne bidrar med.

- xx I videregående skole, yrkesfag, så er det mange muligheter for å justere opplæringsløpet. Men mange har likevel store hull fra grunnskole. Fint med et år hvor de får øvd seg uten å binde seg til et program. Teste ut flere program/yrker/øve på å være elev/tette igjen hull fra grunnskolen. Lage et grunnlag for å fullføre vgs og bli fagarbeider.
- xx PP- tjenesten kan være en del av skolens hverdag, med stor grad av tilstedeværelse og tett samarbeid med ledelsen og lærerne gjennom systemrettet arbeid. Tjenesten kan være en faglig ressurs og bidra med sin kompetanse for å støtte lærerne i å ivareta alle elever gjennom en inkluderende praksis.
- xx Jeg på nåværende universitetslektor ved NTNU, instituttet for informatikk og datateknologi. Som stipendiat har jeg fulgt kommunale prosjekter knyttet til utvikling av digitale tjenester i barnevernet og samarbeid med NAV. I 2024 vil jeg, som postdoktor, fortsette i et etablert samarbeid mellom NTNU, NAV og Helse MidtNorge. Mitt fokus har vært på utvikling av digitale systemer og hvordan sluttbrukeren tas i betraktning. I den sammenhengen har jeg fått innblikk i de utfordringene de offentlige møter i å fasilitere medvirkning, spesielt manglende kompetanse og ressurser, tross for intensjonene om å inkludere brukere.
- Jeg tror ikke på at disse utfordringene kan enkelt løses, men gjennom en akademisk karriere framfor meg så håper jeg å se mer forskningsressurser allokert til tverrfaglig samarbeid (på tvers av fagfelt og sektorer) som ser på digitalisering i kontekst og som støtter de i samfunnet som trenger det mest.
- Forskningsinstitusjoner har også et ansvar å formidle utfallet av forskningen tilbake til det offentlige, noe som jeg ikke synes gjøres på en god nok måte.
- xx Jeg bidrar i to retninger fordi jeg står på to steder: 1) som kunstner 2) som rådgiver innen utvikling i en kommune, altså både kunstfag og samfunnsfag. Som kunstner forsøker jeg å skape møter i rom gjennom performance arbeid. Noe nært, noe sårbart, noe som inneholder et tverrsnitt av liv, av det å være menneske. Mine arbeider foregår ofte i avgrensede rom, i 1 til 1 møter eller opp til 100 - 200 mennesker. Å bevege og åpne for en dyp samhörighet. Som rådgiver jobber jeg med medvirkning i alle planer og prosesser; som prosessleder og koordinator; som initiativtaker til fagseminarer om tidlig innsats, boligsosialt arbeid,

stedsutvikling og klima - og forsøker å se både helhet og konsekvenser og linjer mellom alle områdene. Både og. Jeg forsøker å ta på alvor det som vedtas: Innovasjon - samarbeid - tverrfaglighet. Tar vi dette på alvor VIL det måtte endre hele vår måte å styre et samfunn på og tenkningen bak. Som kunstner har jeg utviklet et elastisk, løsningsorientert og kreativt sinn som tåler å stå i kaos og endring. Dette finnes i liten grad i offentlig sektor som heller synes å preges av fasitsvar - frykttkultur - detaljstyring og kontroll. Dette som plattform hindrer innovasjon og dermed noen som helst varige og gode løsninger på utenforskap. I min kommune er alle disse problemstillingene åpenbare. Viljen er tilstede, men når vi kommer et sted opp en bratt bakke - slår (den dårlige) økonomien inn og alt vi har jobbet med i årevis faller ned. Igjen. Pga manglende trygg plattform (økonomi) og gode nok styringsformer. I blaff kommer noen seg litt inn i et fellesskap. Men de fleste forblir i et utenforskap. Så hva kan min kommune bidra med? Med to hele stillinger til - som kun jobber med utviklingsarbeid innen 1 skole/barnehage; 2 helse og velferd og 3 admin (inkludert areal, teknisk osv) kunne vi formet et tverrfaglig team som ikke jobbet med driftsoppgaver, men med utvikling FOR en bedre drift. Hvor igangsettelse og gjennomføring av gode ideer var mulig. Stedsutvikling og utenforskap, aldersvennlig samfunn og klima- og miljø arbeid - tidlig og helhetlig innsats: Medvirkning. Mangfold. Fleksible løsninger. Innbyggeren i sentrum.

xx Stor jobb som vil kreve at innholdet i barnehage og skole tilpasses den virkeligheten som barn og unge lever i - dvs. mangfoldet som er i barne- og ungdomsgruppen. Skolen er for teoretisk og for kjedelig for mange av elevene, helt nede i 1. -2. klasse. Innholdet i spesielt skolen må bli mer praktisk, variert og relevant, og flere yrkesgrupper må inn sammen med lærerne slik at det utvikles et lag rundt barn og unge med ulike kompetanse. I barnehagen trengs det flere ansatte - både med fagutdanning og uten fagutdanning - slik at de yngste barna har mulighet til å tilknytte seg en eller flere voksne. I dag er det for travelt, og mange yngre barn blir tilsidesatt og må vente på omsorg, trøst og stell. Dette er spesielt kritisk for de sårbare barna som trenger trygge voksne i barnehagen.

Ansatte fra laget rundt må ut av kontorene sine, og delta sammen med ansatte i barnehage og skole. I dag opplever spesielt skolen at andre profesjoner "gir mange råd og kommer med forslag til tiltak", men at det til slutt blir skolen som skal gjennomføre alle tiltakene alene uten støtte fra laget rundt. Det er ikke nok ansatte og riktig kompetanse til at skolen alene kan gjennomføre alle tiltak i tillegg til å ivareta krav i læreplanen m.m. Dette henger ikke sammen! Derfor flukter mange fra skoleverket og fra barnehagen - dessverre. Vi føler oss alene om ansvaret og om utfordringene. Det er ikke nok ansatte med spesialpedagogisk kompetanse i barnehager og skoler, og det forebyggende arbeidet er for lite prioritert. Lite systematikk i forebyggingen og den tidlige innsatsen. Vi kommer for seint i gang med å identifisere og sette inn systematiske tiltak, og tiltakene blir sjelden evaluert.

xx Jeg jobber ved lærerutdanningen ved UiT og vi trenger å utruste nye lærere med kompetanse i å håndtere og fasilitere slik

	læringspraktisk i skolen. Forskning viser at lærere som ikke er trent i annet enn klasseromsundervisning i liten grad velger å lage gode opplegg i uterommet eller håndtere "frie" undervisningsformater. Styrkebasert og inkluderende undervisning handler om å få elevene til å trives i hverandres selskap i en læringssituasjon. Min erfaring er at vi må styrke lærerstudentene i å fasilitere uteundervisning i flere fag enn naturfag og kroppsøving.
xx	Bevisstgjøring og trygg coaching for alle våre elever der de får innsikt i forskjellen mellom normale svingninger i egne levde liv, og mer eller mindre pådyttede diagnoser. Diagnoser skaper for ofte en forklaring og unnskyldning på adferd og hindrer i seg selv motivasjon, evne og vilje til å mestre de samme diagnosene.
xx	Jobber ikke lenger i kommunen, men i spesialisthelsetjenesten hvor jeg mener vi må legge til rette for mer samarbeid med kommunene for å lette tilgangen til tjenester. Antar at mye av spesialisthelsetjenestens oppgaver idag vil utføres av kommunene om ti år.

Annet (Privat)	Svar
Fagskolen Kristiania (Fagskole sto ikke nevnt som alternativ)	Utvikle fagskoleutdanninger som er attraktive for unge og arbeidslivet, åpne våre bygg og fagmiljøer til unge på de stedene vi har fasiliteter og synliggjøre at fagskoleutdanninger er praktiske utdanninger som gir jobb.
Fana folkehøgskule	Folkehøgskolen er en perfekt treningsleir i demokratisk dannelse. Her møtes unge mennesker i et læringsfellesskap som tar på alvor at faglig og menneskelig utvikling henger sammen. Gjennom å ta ungdom på alvor gir vi dem mot og entusiasme til å ta gode valg og skape demokratiske fellesskap hvor det er plass til alle.
Rehabiliteringssenteret AiR	<p>AiR (Rehabiliteringssenteret AiR AS) kan bidra på tre ulike vis:</p> <ol style="list-style-type: none"> Tilby eksisterende tenester: AiR UNG Utvikle nye tenester som ser helse og arbeid/utdanning i sammenheng Kompetanseutvikling og -spreiing gjennom Nasjonal kompetansetjeneste for arbeidsretta rehabilitering <p>1. AiR UNG: helsevegen frå utanforskap til arbeid og utdanning</p> <p>AiR UNG er eit landsdekkande tilbod mot utanforskap som ser helse og utdanning/arbeid i sammenheng. Tilbodet blir gitt til unge vaksne 18-30 år som ikkje har kome inn i, eller står i fare for å ramle ut av, utdanning eller arbeid, fordi dei har for store helseutfordringar. Målet er å få dei inn i utdanning eller arbeid trass desse utfordringane. Arbeid er målet. Tilbodet er ein del av spesialisthelsetenesta tilgjengeleg for alle i heile landet. I løpet av opphaldet, som for tida er 4 veker ved AiR sitt senter i Rauland, får dei styrka helse og auka arbeidsmotivasjon, gjennom dagleg fysisk aktivitet, ulike former for undervisning, samtalar og mental trening. Dei blir møtt og sett av eit tverrfagleg team av legar, psykologar, fysioterapeutar, idrettspedagogar og arbeidskonsulentar, som jobbar etter ein biopsykososial modell,</p>

der helse blir forstått som noko som vert påverka av fleire faktorar, og der deltakarane får hjelp til å sette seg i førarsetet for eigne liv. Teamet legg til rette for og deltek i eit breitt spekter av aktivitet. Dette gir unike moglegheiter til å sjå ressursar, styrker og talent, som tidlegare ikkje har vore sett, verken av omgjevnadane eller deltakaren sjølv. Deltakarane får ei oppleving av meistring, å høyre til i ei gruppe, dei trener på struktur i kvardagen, forstår eigne åtferdsmønster og får auka medvit om arbeidsrelaterte tema. Dette er aktivitetar som blir sett i samanheng, som varer over tid og gir sjølvtilitt, meistringstru og sosial kapital. Tilbodet er gruppebasert, men individuelt tilpassa. Grappa er ein sentral treningsarena for sosiale ferdigheiter, der medlemmene gir kvarandre hjelp og støtte, og får ei ny kjensle av fellesskap og normalitet.

Arbeid er både identitetsskapande og helsebringande. For svært mange unge er det helsemessige årsaker til at dei ikkje har kome inn i eller er i arbeid. I internasjonal samanheng er den helserelaterte utanforskapen frå arbeidslivet i Noreg svært høg. Den helserelaterte utanforskapen skuldast ikkje berre spesifikke medisinske diagnosar. Oftare ser vi diffuse og samansette helseproblem, sosiale skilnader, trøblete oppvekst og mangel på meistringsopplevingar. Folkehelseinstituttet peikar på dårleg kosthald og fysisk inaktivitet som dei store utfordringane framover, og som heng nært saman med psykiske lidingar og muskel- og skjelettplager. Helseutfordringane kan stenge einskildindividua ute frå viktige (samfunns)fellesskap og meistringsarenaer. Dessverre opplever unge i dag å møte eit fragmentert hjelpeapparat, og dei opplever å bli sende frå den eine spesialisten til den neste som alle fokuserer på problema og ikkje moglegheitene. På sett og viss kan vi seie at mange etter kvart identifiserer seg med diagnosen sin.

Dei unge saknar å bli sett på som heile menneske med sin eigenverdi. For å få til det må helse, utdanning og arbeid sjåast i samanheng, på tvers av tradisjonelle sektorskilje.

Arbeidsretta rehabilitering i spesialisthelsetenesta er eit tilbod som kan svare på dette. Tenestene byggjer på ei heilskapleg og tverrfagleg tilnærming, der arbeid og helse, kropp og sjel blir sett i samanheng.

Tilbod til mange – med gode resultat

Sidan oppstarten i 2021 har om lag 180 unge menneske fått hjelp gjennom dette programmet.

75 % av deltakarane har positivt utslag på fysisk helse. 77% melder om utbytte for psykisk helse. 67% av deltakarane har auka arbeidsmotivasjon etter opphaldet. 87% melder om at dei er nøgd med tilbodet. Den eigenrapporterte arbeidsevna aukar med 9 prosentpoeng mellom innkomst og avreise. Arbeidsevna held fram med å stige i tida etter opphaldet, og 6 månader etter tilbodet er 81%, av dei som svarar, heilt eller delvis i arbeid eller utdanning. Fleire av deltakarane har bygd opp tilstrekkeleg funksjon til å kunne ta del i arbeid og utdanning etter eit opphald, og har såleis fått eit livsendrande tilbod. Vi ser likevel at det ligg store moglegheiter knytt til betre førebuing, oppfølging og «ettervern».

2. AiR UNG i nye variantar

Resultata våre syner at den tverrfaglege tilnærminga, der kropp og sjel blir sett i samanheng, og der meistring og ansvar for eigne liv er grunnelementa verkar.

For gruppa unge vaksne, som er kjenneteikna av større utfordringar knytt til livsstil, struktur og krevjande relasjonar, antar vi at effekten av god førebuing, kortare reopphald og andre former for oppfølging etter opphald vil vere store. Dette er vi no i ferd med å utvikle og teste ut, i samarbeid med lokale aktørar, slik som psykisk helse, NAV eller oppfølgingstenesta, der den einskilde bur og lever.

God førebuing før og oppfølging etter opphald har stor effekt på varige resultat når det gjeld retur til arbeid (RTW). Å vite at ein skal møtast att gir motivasjon til å halde seg til nye betre livsmønster.

I tillegg til tilbodet basert på døgnopphald ved senteret i Rauland utviklar vi også andre døgntilbod (kortare og lengre), dagtilbod og kombinasjonar mellom fysiske og digitale tilbod som kan vare over lengre periodar. Tenestene blir utvikla i samarbeid med aktørar som NAV, spesialisthelsetenesta og opplæringskontora.

3. Nasjonal kompetanseteneste for arbeidsretta rehabilitering (NK ARR)

er ein praksisnær kompetanseteneste med føremål å utvikle og spreie kompetanse om samanhengar mellom helse og arbeid, og kva for tiltak som verkar best for ulike grupper i ulike fasar av utanforskap. Nettsidene arbeidoghelse.no er sentrale i denne formidlinga, men også fysiske læringsarenaer, digitale kurs, webinar og workshopar. Dei siste 2 åra har kompetansetenesta særleg satsa på kunnskapsutvikling knytt til tenester som kan bidra til å redusere utanforskap blant unge.

NK ARR driv det nasjonale kvalitetsregisteret for arbeidsretta rehabilitering, og kan gjennom det bidra til å dokumentere kva for effekt ulike typar tilbod har for å få fleire frå utanforskap til innanforskap, mellom anna målt som retur til arbeid.

AiR (Rehabiliteringssenteret AiR AS) er et non-profit aksjeselskap, godkjent av Skattedirektoratet som ideell organisasjon. Senteret eier og driver også Nasjonal kompetanseteneste for arbeidsretta rehabilitering. Helt siden oppstarten i 1986 har vi arbeidet mot utenforskap, med arbeid som mål, og som medisin. I dag er den største utfordringen knytt til ungt utenforskap, som vi bidrar til å løse gjennom tilbudet AiR UNG.

Sjøholt folkehøgskole

Det er dette vi arbeider med kvar dag. Vi gir elevane ein ny start. Gir dei pause frå miljøet dei har gått i. Ser dei og løfter dei opp, og

Stavern folkehøyskole	<p>gir dei tru på framtida. Dette skal vi arbeide med. Ein elev vi får ut av utenforskap, vil samfunnet spare 15 mill. på. Sats på folkehøgskoler som tar inn elevar etter ungdomsskolen.</p> <p>Folkehøyskole har enorm erfaring i å skape trygge omgivelser, gi elevene gode erfaringer av å løfte sammen isteden for alene. Gode sosiale ferdigheter og å løfte sammen skaper prestasjoner!! Bruke folkehøgskolene mer aktivt. Alle trenger det!!</p>
Ungt Entreprenørskap	<p>Ungt Entreprenørskap kan bidra med undervisningsmetoder som legger vekt på erfaringslæring som knytter teori og praksis sammen. Elevene er selv aktive i og i sentrum for egen læreprosess. Praktiske gjøremål er utgangspunkt for å søke svar. Det er elevene som driver læreprosessen framover mens lærer legger til rette for at læring skal kunne skje.</p>

Annet (Offentlig)	Svar
Barneombudet	<p>Barneombudet kan bidra med kunnskap om barns rettigheter, informasjon om hvordan staten ivaretar barns rettigheter og forslag til tiltak på alle samfunnsområder som angår barn.</p>
Folkehøyskole	<p>Folkehøyskole er en unik arena for å hindre utenforskap - gi folkehøgskolene tilskudd til 500 gratis elevplasser hvert år som er øremerket til de som er kartlagt som potensielle drop-outs. Følg opp dette med forskning og finn verdien av et slikt år.</p>
Forskergruppen Velferd, arbeid og helse, institutt for økonomi, Universitetet i Bergen	<p>Forskningsgruppen "Velferd, arbeid og helse" ved institutt for økonomi, UiB er godt rustet til å bidra til å oppnå målet om høyere fullføringsgrad i videregående skole. Vi har kompetanse til å fastslå ikke bare de underliggende årsakene til frafall, men også til å identifisere hvilke potensielle tiltak og grep som kan løse disse utfordringene. En klar styrke ved forskergruppen er nettopp kompetansen til å analysere effekten av ulike tiltak og til å sammenlikne og kontrastere effekter av tiltak i forskjellige stadier av barndom og ungdomstid.</p> <p>Vi har flere pågående prosjekter som omhandler frafall og ulike tiltak som kan bidra til å forbedre livsforholdene til sårbare barn og unge. I disse prosjektene fastslår vi kausale sammenhenger som svarer på spørsmål som:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hva er effekten av skolehelsetjenesten på skolegjennomføring m.m.? 2. Hvilken rolle spiller skolens 'kvalitet' for fullføring og mental helse? 3. I hvilken grad er det sosial smitte av mental (u)helse blant skoleelever? 4. Kan mentorordninger forbedre skolegjennomføring blant minoritets elever? <p>I tillegg til disse prosjektene som direkte omhandler frafall blant elever i videregående skole arbeider vi med problemstillinger knyttet til investeringer i tidlig livsfase, slik som hjemmebesøksprogrammer, barnehage, barselgrupper, velferdsordninger og familieinntekt. Slike forhold og tiltak kan ha både umiddelbare og langsiktige virkninger på barn og unges velferd i bredere forstand, og kan dermed indirekte spille en viktig</p>

	<p>rolle i å redusere skolefravall og forhindre utenforskap. Metodisk har forskergruppen gode meritter i å benytte sammenkoblede administrative registre som gir kritisk innsikt i de aktuelle utfordringene. I tillegg benytter vi i økende grad supplerende datakilder som spørreundersøkelser, eksperimenter og kontrollerte intervensjoner. En slik flersidig tilnærming gir en omfattende forståelse av problemet og legger til rette for å kunne gi presise råd om hvordan vi kan oppnå målet om økt skolegjennomføring, også for de mest sårbare gruppene.</p>
NordForsk	<p>NordForsk vil bidra til mer forskning og innovasjon på nordisk nivå med mål om å redusere utenforskap og gi gode liv til alle barn og unge i Norden. Barn og unges egne perspektiver vil være et sentralt aspekt i forskningen. NordForsk vil bidra med å skape synergier og samordne forskningsinnsatsen på dette feltet på tvers av Norden, og muliggjøre komparative analyser for økt kunnskap om hvilke tiltak som virker. Vi mener nordisk samarbeid vil gi mer effektiv bruk av forskningsressurser, både økonomiske og personalmessige, det vil gi høyere kvalitet på forskningen, økt utveksling og læring mellom forskningsmiljøer og utdanningsmiljøer, og hurtigere implementering av evidensbaserte tiltak som må til for å redusere utenforskap og marginalisering av barn og unge i våre samfunn.</p>
Norsk Ergoterapeutforbund	<p>Norsk Ergoterapeutforbund har ergoterapeuter som jobber med universell utforming, jobber som miljøterapeuter i skolen, eller klinisk som barneergoterapeuter ute på skolene. Vi ønsker å bidra i mye større grad!</p> <p>Mange barn og unge hindres i å delta i skolen, og opplever utenforskap fordi de ikke mestrer de krav og forventninger som stilles til dem.</p> <p>Ergoterapeuter kan bidra med sin kompetanse på å se samspillet mellom barnets forutsetninger, aktivitetene som inngår i skolehverdagen og omgivelsene aktivitetene utføres i, slik at man finner sammenhengen og gjøre tiltak som gir økt mestring av skolehverdagen. Kompetansen kan brukes for å begrense ufrivillig skolefravær, terapeutisk opp mot enkeltelever og grupper som har aktivitet og deltagelsesbegrensninger, samt på systemnivå med omgivelsesfaktorer og omgivelsenes påvirkning på skoleaktivitetene.</p> <p>Ergoterapeutenes kompetanse i arbeid med barn og unge</p>
Ringerike folkehøgskole	<ol style="list-style-type: none"> 1. Folkehøgskolenes hovedoppdrag er danning. Et år på folkehøgskole øker elevenes evne til å være oppmerksomme; på seg selv, på andre og på verden. På vårt beste "sender vi fra oss" elever som i større grad verdsetter mangfold, og som vil påvirke og handle i sine nye miljø/samfunn. Vi bidrar, og vil gjerne bidra mer, i (ut)-danningen av den nye vokstgenerasjonen. 2. Folkehøgskolene i Norge representerer i seg selv mangfold. Skoleslaget er en kompletterende og naturlig del av utdanningstilbudet. Hentet fra Eierstrategi for Ringerike folkehøgskole, vedtatt av fylkestinget i Buskerud 26. april 2018:

Buskerud fylkeskommune har en helhetlig tilnærming til utdanning. Ringerike folkehøgskole er en viktig del av utdanningsmangfoldet og representerer et verdifullt tilbud som gir mulighet til et år med egenutvikling av personlig og faglig karakter. Folkehøgskolen gir innsikt i menneskelige relasjoner og fremmer kunnskap om og forståelse for demokrati, samfunn og menneskerettigheter.

Ringerike folkehøgskole er en kompletterende og naturlig del av Kunnskapsskolen i Buskerud. Med sin utvidede læringsarena og gjennom fokuset på personlig, demokratisk og faglig danning, bidrar skolen til at fylkeskommunen besitter ulike virkemidler som treffer ulike behov i ungdomsgruppen. Opplæringen ved skolen virker veiledende, motiverende, styrkende og kreativt inn mot en krevende framtid, og bidrar til bæredyktighet på mange plan. Skolen representerer en fri og kreativ utviklingsressurs for fylkeskommunen, og muliggjør en gjensidig vekselvirkning mellom fylkeskommunens skoleslag.

Stiftelsen Design og arkitektur Norge

Design og arkitektur Norge (DOGA) kan bidra med kompetanse og metodikk som er særlig godt egnet for samarbeidsinnovasjon i arbeidet med å løse komplekse samfunnsutfordringer. Design- og arkitekturfagenes styrke er den helhetlige aktør- og menneskesentrerte tilnærmingen til oppgavene som skal løses, og kompetanse på strukturerte prosesser for nytenkning og innovasjon.

Som en nøytral aktør kan DOGA spille en særskilt rolle i planlegging av de gode prosessene som skal til for å: utvikle nye måter å samarbeide på tvers av forvaltningsnivåer, siloer og sektorer, bidra til å utvikle kapasitet innen ny og fremvoksende praksis hos deltakende aktører og gjennom å demonstrere verdi skape moment i nødvendige endringsprosesser.

Ungdomspanelet i Møre og Romsdal
Fylkeskommune

Som fylkesungdomsråd i Møre og Romsdal, halde fram med å vere eit talerør for unge, og fremme utfordringar slik at dei med politisk makt kan gjere noko med desse.

Universitetet i Bergen,
Fakultet for kunst,
musikk og design

Forskningen bør i høyere grad foregå ved de arenaene som er viktige for barn og unge. Skolene sine lokaliteter og verksteder bør utnyttes mye mer for å lage arenaer som også kan fungere som møtested, utenfor skoletiden. Dette kan bidra til økt skoletrivsel og mindre utenforskap. Aktiv inkludering av barn og unge i forskning er en viktig premissleverandør for at forskningen skal kunne bidra til ny innsikt, samt utvikle nye løsninger som skal forhindre utenforskap og bidra til bedre inkludering i samfunnet fra ung alder. En bredere kontaktflate er nødvendig for å få innspill fra denne gruppen, og særlig fra barn og unge som allerede føler seg utenfor (NEET).

Interesseorganisasjoner (Offentlig)

Svar

Barnesykepleierforbundet NSF

Barnesykepleiere/nyfødtsykepleiere og sykepleiere som jobber med syke nyfødte, barn og unge ser foreldre/familie 24/7 og har en unik posisjon til å oppdage tidlige tegn på helseproblemer uavhengig av om det gjelder somatisk eller psykiske

helseutfordringer. Vi må være naturlige aktører i samarbeide for å bedre samhandlingen mellom barne- og ungdomshelsetjenesten i spesialist- og kommunehelsetjenesten som bl.a. leder, koordinator, rådgiver, fagnettverk.

Studentparlamentet ved Universitetet i Bergen

Det er mange som faller ut av høgare utdanning i løpet av studieløpet. Vi ser at dette ofte handlar om dei som ikkje kjem skikkelig inn i studiemiljøet og dei som ikkje har foreldre med høgare utdanning. Det er derfor viktig at studentorganisasjoner i samarbeid med samskipnaden og studieinstitusjonene arbeider for å skape eit inkluderande studiemiljø der færrest mogleg fell utanfor. Det er også viktig at vi gir studieveiledning slik at dei som finn ut at dei har valgt feil studie kan endre retning i staden for å falle heilt utanfor. Dei fleste som tek høgare utdanning har ikkje noko anna å falle tilbake på, og det blir da særst viktig å støtte dei i utfordringane knytt til studieløpet og studiekvardagen.

Konkrete viktige tiltak er mangfoldskoordinatorar, inkluderande studiestart, sterke studentorganisasjonar, god studie- og karieæreveiledning, introdager for nye studenter som er usikker på det å starte og studere, kurs i akademisk skriving og språkkafe.

Interesseorganisasjoner (Privat) Svar

Frivillighet Norge

Frivillighetens samfunnsbidrag
Frivillige organisasjoner er en arena for å møte andre med like interesser uavhengig av bakgrunn. Deltagerne utvikler sosial kompetanse, ferdigheter, får venner, nettverk og opplever mestring. Det øker både muligheten og motivasjonen for å delta på andre samfunnsarenaer som utdanning, arbeidsliv og politiske valg. Frivilligheten kan derfor spille en viktig rolle for å sikre samfunnsdeltagelse, og slik bekjempe sosiale forskjeller. Dette er særlig sentralt for barn og unge, da det å bekjempe utenforskap i tidlig alder kan forebygge utenforskap senere i livet.

For å sikre en levende og relevant frivillighet er vi opptatt av å jobbe på flere nivå. Vi bidrar inn i nasjonale satsninger som forskningsprosjekter, Fritidserklæringen og Partnerskap mot mobbing, vi jobber sammen med våre medlemsorganisasjoner, direktorater og KS for å sikre et godt samspill på det nasjonale nivået og sammen med fylkeskommuner og kommuner for å sikre godt samarbeid mellom kommuner og den lokale frivilligheten. I tillegg til dette har vi konkrete verktøy som Ungfritid.no og flere kompetansehevende tiltak som bidrar til økt deltakelse i samfunnslivet. Flere av disse tiltakene og verktøyene blir beskrevet under.

Frivillighet Norge ønsker å bli involvert i samfunnsoppdraget på overordnet nivå for å representere frivillig sektor i arbeidet med å løse samfunnsoppdraget.

Helhetlig frivillighetspolitikk i fylker og kommuner

Kommuner og fylkeskommuner ønsker samarbeid og samhandling med den lokale frivilligheten. Samtidig som vi har merket at dette ønsket har økt, har vi også fått flere henvendelser fra våre medlemsorganisasjoner om at mange lokale lag og foreninger opplevde samarbeidet som krevende. Flere opplevde at kommunene i størst grad var ute etter at de frivillige skulle avlaste offentlige tjenester og løse oppgaver identifisert av kommunen.

Dette er en utfordrende problemstilling vi har jobbet systematisk med siden 2011. De siste 10 årene har vi utarbeidet en plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor med KS. Formålet med plattformen er å bidra til å bevare og videreutvikle den nordiske frivillighetstradisjonen med en selvstendig frivillig sektor. Plattformen inneholder verdier/prinsipper, rammevilkår og tiltak som bidrar til å styrke relasjonen mellom frivillig og kommunal sektor.

Vi har utarbeidet og signert avtaler med Helsedirektoratet, Barne- og familiedirektoratet og Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet hvor målene blant annet er å bedre samarbeidet og koordinering av arbeidet for å sikre økt deltakelse. Vi er også i ferd med å signere en tilsvarende avtale med Arbeids- og velferdsdirektoratet og vi er i gang med å lage en avtale med Utlendingsdirektoratet. Gjennom vår deltakelse i Partnerskap mot mobbing er vi også i dialog med Utdanningsdirektoratet.

De siste ti årene har vi bistått over 80 kommuner med å utvikle en frivillighetspolitikk. Formålet med en kommunal frivillighetspolitikk er at kommunen skal fastsette noen grunnleggende prinsipper og overordnede målsetninger for kommunens samspill med frivillig sektor. Gjennom disse skal frivillighetspolitikken styrke relasjonen mellom kommunene og frivilligheten og sikre et forutsigbart og langsiktig samspill. Vi tror dette er en forutsetning for å jobbe sammen om økt deltakelse i sivilsamfunnet. I 2033 er vårt mål at alle kommuner har en politisk vedtatt frivillighetspolitikk som sikrer godt samspill mellom kommune og lokal frivillighet.

Fritidserklæringen

Regjeringen, frivilligheten og kommunesektoren har gått sammen og erklært at alle barn og unge skal ha mulighet til å delta jevnlig på minst en organisert fritidsaktivitet sammen med andre.

Frivillighet Norge bidrar aktivt i dette arbeidet og vår hovedmotivasjon er at vi mener organiserte fritidsaktiviteter er en god arena for fellesskap og mestring uavhengig av aktiviteten som utføres.

Det er flere barrierer for deltakelse, og vi ønsker å bidra til å redusere alle, men det er noen som er mer naturlige for oss å jobbe med enn andre. En av de største barrierene er kjennskap til de aktivitetene som finnes, vi bidrar til å redusere denne gjennom

vårt arbeid med Ungfritid.no.

En annen stor barriere er tilgjengelighet, tilrettelegging og kultur for å ønske nye personer velkommen i organisasjonene. Her jobber vi i hovedsak med kompetanseheving og bevisstgjøring i organisasjonene.

Den siste store barrieren er økonomi, det handler både om hvilke støtteordninger som finnes, men også hvor godt kjent de er og hva organisasjonene selv gjør for å redusere kostnadene ved deltakelse. Gjennom nettsiden støtte.ungfritid.no bidrar vi til at støtteordninger blir kjent i lokalmiljøene og gjennom kompetanseheving og bevisstgjøring jobber vi med å redusere kostnadene ved deltakelse i de frivillige organisasjonene.

Barn og unges medvirkning i egne fritidsaktiviteter har fått større plass de siste årene og ble også tatt inn i Fritidserklæringen i 2022. For at de frivillige organisasjonene skal fortsette å være relevante må vi sikre at vi tilbyr aktivitet som ungdom ønsker. I barne- og ungdomsstyrte organisasjoner er dette selvsagt, men også organisasjoner som i utgangspunktet er voksenstyrte må sikre at både de som er deltakere og de man ønsker som deltakere får medvirke i utformingen av aktivitetstilbudet og selve aktiviteten. Sammen med KS og Bufdir arrangerer vi regionale samlinger hvor målet er at kommuner, frivillighet og ungdom skal dele kunnskap og erfaringer om barn og unges deltakelse og medvirkningsmuligheter.

Inkludering i frivillig sektor

Frivillighet Norge jobber for åpne og inkluderende fellesskap i frivillige organisasjoner. Gjennom flere år har vi gjennomført tiltak som skal bidra til større etnisk og kulturelt mangfold i frivillig sektor. For å nå målet om en åpen og inkluderende frivillig sektor må vi jobbe for større mangfold blant medlemmer, deltakere, frivillige, styrer og blant ansatte i frivillige organisasjoner. Vi må også jobbe for å ha nettverk og arenaer der minoritetsorganisasjoner inngår i organisasjonsfellesskapene. Eksempler på tiltak er workshops om inkluderende organisasjoner, kartlegging av mangfoldet i ledelsen og blant ansatte og tillitsvalgte, arbeidsverktøy om mangfoldskompetanse og -ledelse, grunnkurs i organisasjonsdrift for minoritetsorganisasjoner og inspirasjon- og ressursiden Knekk inkluderingskoden.

I arbeidet med å få barn og unge ut av utenforskap er det viktig med gode og inkluderende organisasjoner som oppleves trygge, relevante og representative for hele befolkningen. Dette er viktig både for barn og unge selv og for deres foresatte som er viktige ressurspersoner for organisasjonene. Voksne som selv er aktive i frivillige organisasjoner er viktige forbilder for barn og unge. Frivillighet Norge vedtok Mangfoldsplakaten på sitt årsmøte 28.

mai 2020. Dette er et viktig strategisk dokument i vårt arbeid for å skape en mangfoldig frivillig sektor og speile befolkningen i Norge. Alle frivillige organisasjoner kan signere Mangfoldsplakaten. Mangfoldsplakaten inneholder et bredt sett av punkter man kan bygge arbeidet med mangfold på. Gjennom overskriftene "ville", "gjøre" og "sjekke" gir Mangfoldsplakaten organisasjonen innsikt i at å jobbe for mangfold ofte handler om å finne nye måter å gjøre ting på. Ledelsen i organisasjonen har ansvar for å møte endringer, inspirere og utvikle organisasjonen og må vise hva organisasjonen vil. Organisasjonene må bestemme hva de vil gjøre for å nå målene om mangfold og følge opp og sjekke om de lykkes. Frivillighet Norge følger opp organisasjoner som signerer med informasjon, verktøy og samlinger.

Bli kjent med frivilligheten og Frivillig.no

Frivillighet Norge jobber for at det skal bli enklere å starte og drive en frivillig organisasjon. Mange organisasjoner opplever det som utfordrende å få ut informasjon om sine behov for frivillige, og mange som leter etter noe å engasjere seg i opplever at de ikke finner informasjon om hva som er mulig å bidra med. I 2033 vet alle barn og unge hvilke muligheter de har for deltagelse, og hvordan de kan komme i kontakt med lag, foreninger og organisasjoner de ønsker å bli med i. Digitalisering er en viktig del av dette arbeidet. Gjennom Frivillig.no driver Frivillighet Norge et rekrutteringsverktøy som er åpent, tilgjengelig og gratis, der folk og frivilligheten kan møtes.

Verktøy for økt deltagelse - Ungfritid.no og Stotte.ungfritid.no

Alle barn skal ha muligheten til å delta i en tilpasset fritidsaktivitet. Denne rettigheten er fastslått i Fritidserklæringen, som igjen bygger på FNs barnekonvensjon. I Norge er det flere barn som er forhindret fra deltagelse på grunn av ulike barrierer. Barnefamilier kjenner ikke til utvalget av aktiviteter i organisasjoner i lokalsamfunnet. Det gjør heller ikke offentlige ansatte som har mulighet til å veilede barn, ungdom og foresatte. Barn og unge med funksjonsnedsettelse har utfordringer med å finne tilpassede aktiviteter. Stadig flere barn og unge lever i fattige familier, der deres fritid ikke kan prioriteres over mat, strøm og andre utgifter. Manglende transport er også en utfordring for mange.

I 2033 er vårt mål at ingen barn opplever at deres deltagelse er hindret av barrierer knyttet til kjennskap, tilgjengelighet eller økonomi. Gjennom Ungfritid.no og stotte.ungfritid.no tilgjengeliggjør Frivillighet Norge informasjon om fritidsaktiviteter og støtteordninger, som er rettet mot barn og familier som ikke har råd til å sende barn på fritidsaktiviteter.

Kunnskap og kompetanse om drift av organisasjoner

Ved siden av bedre rammebetingelser for frivillig sektor og økt

deltakelse er utvikling av sektoren et av våre viktigste arbeidsområder. For at organisasjonene skal gjøre sin del av jobben må de både ha spesifikk kompetanse om rekruttering av frivillige og deltakere og generell kompetanse om organisasjonsdrift. Vi bidrar til begge deler gjennom omfattende materiell på våre nettsider, rådgiving og kursvirksomhet. I 2015 utviklet vi 11 anbefalinger for godt styresett og hvor to av de er god ledelse av frivillige og en god og inkluderende organisasjonskultur. Begge disse punktene handler mye om hvordan organisasjonene sikrer at de frivillige og deltakerne som melder seg på blir godt tatt imot.

De 9 andre er styring av organisasjoner, åpenhet, forsvarlig økonomiforvaltning, etisk forsvarlig inntektsskapende arbeid, evaluering, planlegging, aktivisme, samarbeid med andre og å være en god og ansvarlig arbeidsgiver. Alle disse er områder hvor vi holder kurs og har materiell som frivillige organisasjoner kan ta i bruk. I 2033 er vårt mål at alle organisasjoner hevet egen kompetanse om styring og ledelse av organisasjoner og det finnes relevant materiell for alle deler av frivilligheten.

Kunnskap og kompetanse om rekruttering av frivillige og deltakere

For å øke deltagelsen i frivillige organisasjoner, trenger vi kunnskap om hva som endrer seg i samfunnet, hindrer deltagelse, og hva som fungerer i lokalsamfunnet. De fleste fritidsaktivitetene i Norge er avhengige av frivillig innsats. For at fritidsaktivitetene skal kunne fortsette og prisene holdes lave, må frivilligheten ha kunnskap om hvordan nye frivillige rekrutteres, ledes og ivaretas. Det er også behov for kunnskap og veiledning i hvordan barn og unge rekrutteres og inkluderes med mål om å speile samfunnet i deltakelsen i lokallagene.

I 2033 er vårt mål at alle frivillige lag, foreninger og organisasjoner tilgang på oppdatert veiledningsmateriell og bistand for å jobbe med rekruttering og inkludering. Dette vil bidra til deres arbeid med å bygge ned barrierer for deltagelse samt å nå ut til og inkludere nye frivillige, deltagere og medlemmer. Frivillighet Norge utfører flere årlige undersøkelser som bygger opp under denne kunnskapen. Vi utvikler og tester ut verktøy for rekruttering og veiledere for økt deltagelse i samarbeid med kommuner og organisasjoner. Kommunene og etatene har en viktig rolle som tilretteleggere for økt deltagelse i frivillige organisasjoner.

Frivillighet Norge anbefaler at det jobbes med god tilrettelegging fra stat, fylke og kommune slik at frivilligheten får vokse, og at offentlig, privat og frivillig sektor prioriterer samarbeid på tvers for å løse utfordringene rundt deltagelse hos barn og unge. Digitale veiledere for deltagelse og samarbeid bør videreføres og videreutvikles. I 2033 er vårt mål at alle kommuner har en kontaktperson med ansvar for deltagelse i fritidsaktiviteter i

frivillige organisasjoner, som har kunnskap og kapasitet til å samarbeide med frivilligheten, skole og helsetjenester.

Arbeid mot mobbing

Frivillighet Norge er med i Partnerskap mot mobbing. Arbeidet i partnerskapet er svært relevant for å forebygge utenforskap blant barn og unge. Det er viktig at fritidsarenaene i frivilligheten tas med i det felles arbeidet for å skape inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge og i arbeidet med å forebygge og håndtere mobbing. Et viktig mål for oss med å delta i partnerskapet er at det offentlige apparatet som skal bidra til et godt oppvekstmiljø kjenner frivilligheten i sitt nærområde og kan bidra til å få flere barn og unge inn i organiserte fritidsaktiviteter. Vi er også opptatt av at frivilligheten skal ha kompetanse og verktøy om både forebygging og håndtering av mobbing. I 2033 er vårt mål at frivilligheten har gode verktøy for å håndtere mobbing og utestenging.

Tilgang til lokaler og arenaer

For å gi alle barn og unge mulighet til å delta i organiserte fritidsaktiviteter er det behov for egnede lokaler og arenaer. I dag er det mange som mangler dette, og dette hemmer aktiviteten i frivilligheten. Frivillighet Norge jobber politisk med å sikre frivillige organisasjoner tilgang til egnede lokaler. Kommuner spiller en nøkkelrolle i dette arbeidet, og offentlige bygg som skoler, bibliotek, møterom på rådhuset, kulturhus, idrettsarenaer og seremonilokaler må planlegges og bygges for flerbruk og gjøres gratis tilgjengelig for aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner. Lokaler for frivilligheten må være en del av kommunenes systematiske planarbeid, og finansieringen av lokaler og arenaer for frivilligheten må styrkes. I 2033 er vårt mål at lokale lag og foreninger har tilgang til lokaler og arenaer slik at alle barn og unge har mulighet til å delta.

Møteplass for frivilligheten

Siden Frivillighet Norge ble stiftet i 2005 har formålet vært å være et samarbeidsforum for frivillige organisasjoner. Vi har flere faglige og politiske møteplasser hvert år. Vi samler frivilligheten for å utforme politikk på vegne av hele frivilligheten i Norge og vi samler frivilligheten for å øke kompetansen og sette fokus på spesifikke områder. For eksempel har vi frokostmøter for Generalsekretærene i våre medlemsorganisasjoner to ganger i året hvor vi tar opp aktuelle tema.

To ganger per år arrangerer vi nasjonalt frivillighetsfaglig forum hvor vi møter Helsedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Barne- og familiedirektoratet, Miljødirektoratet, Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet, Riksantikvaren, KS, Lotteri- og stiftelsestilsynet og Kultur- og likestillingsdepartementet for å

diskutere frivillighetsfaglige utfordringer og muligheter for samarbeid.

To ganger per år har vi også felles møter med de som er ansvarlige for arbeidet med frivilligheten i alle fylkeskommunene. Her møtes vi for å ta opp saker som er relevante på fylkesnivået og vi kan samarbeide og lære av hverandre.

Arbeid med forskning

Frivillighet Norge vil bidra til å styrke kunnskapen om frivillighetens samfunnsrolle og til at frivillige organisasjoner får tilgang til relevante forskningsresultater. Derfor samarbeider vi med forskningsmiljø og formidler relevant forskning til våre medlemsorganisasjoner. Vi blant annet i en referansegruppe for forskningsprosjektet ICYVOL (Inclusion of Children and Youth in Organized Leisure in Local Communities in Norway) som skal øke kunnskapen om ulikheter i deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter.

Kreftforeningen

For kreftforeningen er inkludering av barn og unge i utdanning, arbeids- og samfunnsliv et høyt prioritert område fordi vi ønsker at de som kan og vil delta i utdannings- og arbeidslivet skal få muligheten til det. Derfor jobber vi systematisk gjennom tre ulike spor, ovenfor de kreftrammede, ovenfor arbeidsgivere og ovenfor arbeidslivets parter og politikere. Ovenfor de kreftrammede bidrar vi med rettighetsinformasjon og veiledning og gir vår målgruppe en stemme både gjennom vårt eget brukerpanel og gjennom pasientorganisasjonene. Ovenfor arbeidsgivere tilbyr vi veiledning via våre nettsider og vår rådgivningstjeneste. Vi benytter også vår posisjon til å spre informasjon om mangfoldsrekruttering og hva som skal til for at arbeidsgivere på best mulig måte kan tilrettelegge for sine kreftrammede ansatte. Ovenfor arbeidslivets parter og politikere deler vi vår kunnskap om kreftrammedes utfordringer og hva vi mener kan være enkle og gunstige løsninger for å inkludere flere unge i utdanning og arbeidsliv, deriblant mer fleksible trygdeordninger som er tilpasset lengre behandlingsforløp og som i større grad legger opp til at kreftrammede kan komme tilbake til utdanning og arbeid under eller etter kreftsykdom. Kreftforeningen kan i forbindelse med samfunnsoppdraget bidra med unik spisskompetanse på hva som skal til for å sikre at kreftrammede, men også andre alvorlig syke eller personer med nedsatt funksjonsevne - kan komme tilbake til jobb eller studier. Skal samfunnsoppdraget lykkes har vi troen på at alle gode krefter må komme sammen, og her har frivillig og ideell sektor en viktig rolle.

Kristne Friskolers Forbund

Mange friskoler er veldig gode på å følge opp enkeltelever, slik at hverdagen blir tilpasset dem. Dermed øker sannsynligheten for å lykkes. Virke og Proba samfunnsanalyse har utarbeidet en rapport som belyser dette godt. (<https://proba.no/rapport/samtaler-om-friskoler/>) Noe av tilpasningen henger sammen med vedtak om rett til spesialundervisning. For elever i private skoler med rett til statstilskudd (friskoler) er det avgjørende her at det fattes gode vedtak i kommunen/fylkeskommunen og at det følges opp med 100% finansiering av tiltak beskrevet i vedtakene. Særlig

finansieringen av spesialundervisning i friskoler er et problem i dag. Kommuner og fylkeskommuner dekker ikke utgiftene fullt ut selv om loven fastslår at friskolens utgifter skal dekkes av kommunen/fylkeskommunen.

Skoler godkjent under privatskolelovens 2-1 f. «særskilt tilrettelagd opplæring for funksjonshemmede», gjør en betydelig innsats for å få unge ut av utenforskap. Hver elev følges tett opp, og undervisningstilbudet er særskilt tilrettelagt. Dette er mulig fordi skolene har tilstrekkelig statlig finansiering. Blåkors sine skoler har et slikt tilbud for ungdom, og Hauge vgs og Østerbo vgs har tilsvarende tilbud også for voksne. Alle skolene har svært gode resultater. Vi trenger flere slike skoler og mer kunnskap og kjennskap til dem som finnes. Altfor mange kjenner ikke til disse tilbudene.

For noen ungdommer er det å ha mulighet til å komme seg bort fra hjemmemiljøet avgjørende for å unngå utenforskap. Gjennom de kristne videregående internatskolene har mange ungdommer fått en ny start og nye venner, innenfor gode og trygge rammer. Det hindrer utenforskap. Også dette tilbudet er lite kjent.

For mange barn er det å bli sett og fulgt opp tidlig, svært viktig for å ikke oppleve utenforskap. På små skoler er mulighetene større til å se alle. Det er mange små friskoler rundt om i landet. Både kristne grunnskoler, montessoriskoler og steinerskoler er ofte små og har større mulighet til å se alle. Det er viktig at tilskuddet fra staten fortsatt beregnes slik at små skoler får betydelig mer pr. elev enn store skoler.

Det er svært mange rådgivere på skoler i Norge som ikke kjenner til det mangfoldet av friskoler som finnes og hvilket tilbud de har. Et viktig og billig tiltak er å sikre at rådgivere og andre relevante personer er godt informert om hva som faktisk allerede finnes. Både staten, fylkeskommunene og kommunene har et ansvar når det gjelder å informere sine innbyggere om tjenestetilbud – uavhengig om det er offentlige eiere eller ideelle eierorganisasjoner, slik som det er for disse friskolene.

Et annet viktig tiltak fra statens side er å sikre forutsigbarhet og god finansiering for friskolene, slik at tilbudene som eksisterer kan bestå. Det er også viktig at nye tilbud kan etableres. Nå er det for eksempel bare kristne grunnskoler i 59 av landets 356 kommuner. Det aller fleste foreldre/barn/unge har ikke et reelt alternativ å velge. Det strider imot menneskerettighetene, og det skaper utenforskap. Lovgivingen må være slik at det reelt sett er mulig å opprette nye private skoler med rett til statstilskudd (friskoler). Vår organisasjon kan bidra til at det blir flere alternative skoler og at flere får vite om tilbudene, men det trengs som nevnt gode rammevilkår (finansiering og mulighet til å få nye skoler godkjent). Og det vil kreves for øvrig godt samarbeid med offentlige myndigheter.

Montessori Norge

Montessori Norge, og montessorimiljøet, kan bidra med et annet perspektiv og en erfaring med det å drive skoler på en annen måte en "tradisjonell skole". Vi er ideelle skoler, som driver etter "anerkjent pedagogisk retning" og tilbyr et alternativ til offentlig skole. Vi kan blant annet bidra med innspill rundt hvordan organiseringen og strukturen i skolen (elevene, undervisningen,

læringsmiljøet, lærerrollen m.m.) kan støtte de målene vi har satt oss for å skape et inkluderende miljø. Et miljø med fokus på fellesskap og samarbeid, og der individer har et raust faglig og sosialt miljø - slik at flest mulig finner sin plass, og ikke faller utenfor.

Til tross for mange tiltak ser vi at mobbetallene går i feil retning, og at flere faller utenfor fellesskapet i skolen. Selv når det gjennomføres reformer og endringer i skolen, er det sjelden store endringer i hvordan man rent faktisk "gjør skole". Da kan det fort resultere i at gode intensjoner og endringer (i læreplaner osv.) forblir "på papiret". En annen utfordring kan være at alle gode intensjoner blir lagt "på toppen av" alt annet man skal gjøre i skolen - og at man med det fokuserer mer på å behandle symptomer enn å forebygge. Rammene i skolen må støtte målet, slik at lærerne kan lykkes i godt inkluderingsarbeid. Arbeidet med inkludering og det å forebygge utenforskap må være en integrert del av hele skolevirksomheten. Her tror jeg montessoriskolene kan bidra med et perspektiv utenfra, og som et eksempel på en annen måte å organisere skole på.

Vi bidrar gjerne inn i dette viktige arbeidet.

Montessori Norge representerer for øvrig også friskolene inn i "Partnerskap mot Mobbing", og kan ta med erfaringer derfra.

Ungdom og Fritid

Deltakelsen i fritidsaktiviteter blant dem med lav sosioøkonomisk status er halvparten så høy som blant dem med høy sosioøkonomisk status[1]. NOVA-rapporten «Fritidsklubber i et folkehelseperspektiv»[2] viser at fritidsklubbene når alle typer ungdom, men samtidig skiller seg fra andre fritidsaktiviteter på særlig tre områder; i klubbene er det flere med lav sosioøkonomisk status, flere ungdom med minoritetsbakgrunn og flere med sosialt svake relasjoner til skole og foreldre. Samtidig peker rapporten på at ungdom som bruker klubb har noe sterkere vennerelasjoner enn andre ungdom, og at dette skyldes klubbens arbeidsform og innretning. Lars B Kristofersen peker i sin rapport, Barnefattigdom og barn i lavinntektsfamilier[3], på sammenhengen mellom familieøkonomi og ungdoms relasjoner til jevnaldrende. Barn og unge fra lavinntektsfamilier har, i mindre grad enn andre, en nær venn og de er mindre populære blant jevnaldrende. Det er et mål for fritidsklubbene å nå bredest mulig, slik at man unngår at ett type miljø blir dominerende. Dette er viktig for at klubbene skal kunne fungere som motkraft til utenforskap, og dermed bidra til jevnaldersosialisering.

Fritidsklubbene jobber utfra en medvirkningsmodell hvor målet er at ungdommene får kunnskap, motivasjon og kapasitet til å være aktive samfunnsborgere, samt kvalifisere til demokratisk deltakelse. På klubb er det ikke bare arrangementer og aktiviteter i som står i fokus, men medvirkning som metode. I dette arbeidet er relasjonsbygging og ressursmobilisering sentralt; ungdomsarbeidernes evne til å se og skape relasjoner til og mellom ungdommer, og tilrettelegge for et inkluderende og godt miljø der barn og unge medvirker i utviklingen av relevante og attraktive aktiviteter. Skal de unge medvirke må de bygges opp som ressurser som selv kan tåle stress og ansvar, og inkludere og se andre ungdommer. Denne metoden bidrar til at barn og unge

deltakere opplever nettopp mening, mestring, tilhørighet, trygghet, fellesskap, deltakelse og til at de utvikler sin identitet. I tillegg fungerer fritidsklubbene som en viktig førstelinjetjeneste der ansatte og ungdomsfrivillige, gjennom relasjonsbygging, kan se, snakke med og fange opp barn og unge som sliter med psykiske utfordringer og uhelse, og henvise dem til aktuelle helseinstanser. Nærmere 2 av 3 av Ungdom og Fritid sine medlemsklubber opplever at ungdom har oppsøkt ansatte på klubben for å få hjelp med personlige problemer eller utfordringer. For veldig mange ungdom er de ansatte på klubb mennesker de kan betro seg til og som de stoler på. Det gjør det spesielt viktig at ungdomsarbeidere har kompetanse og kapasitet til å ivareta ungdoms behov på en god måte. Det er særlig utfordringer knyttet til skolen, mobbing og konflikter med jevnaldrende, familie- og hjemmesituasjonen og psykisk uhelse ungdommene deler med de ansatte. Samtidig er fritidsklubbene arenaer hvor ungdom kan utføre og være med i demokratiske prosesser. Medvirkningen som metode som brukes på klubbene gir mestrings- og demokratisk kompetanse som er særlig viktig for unge som opplever utenforskap på en eller flere arenaer.

Derfor er fritidsklubbene, som sammen med kulturskolene og bibliotekene, utgjør det offentlige egen oppfølging av Barnekonvensjonens artikkel 31, særlig egnet til å jobbe med inkludering på fritiden. Fritidsklubber løfter ikke nødvendigvis noen ut av fattigdom, men bidrar til at alle barn og unge blir rike på opplevelser og får de samme muligheten til deltakelse i fritidsaktiviteter og fellesskap, dette er med på å motvirke utenforskap. Barn og unge er avhengig av trygge arenaer man kan tilbringe fritiden sin på, og dette er spesielt viktig for barn og unge som opplever utenforskap på mange arenaer i livet.

Jevnalderssosialisering på tvers av ulik bakgrunn er viktig for det kan bidra til økt sosial mobilitet.

[1] Jacobsen S.E mfl. (2021) Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter

[2] Andersen, P. L. Og Seland, I. (2019) Fritidsklubber i et folkehelseperspektiv, Forskningsinstituttet NOVA

[3] Kristofersen Lars B. (2019) Barnefattigdom og barn i lavinntektsfamilier. Begrepsdrøfting og forskningskunnskap

Unge funksjonshemmede

Unge funksjonshemmede kan bidra med kompetanseheving innen skole, arbeid og kultur- og fritidsfeltet. Som paraplyorganisasjon har vi god og bred kompetanse på utenforskapet som funksjonshemmede og kronisk syke barn og unge står i, og kan bidra både i politisk arbeid og i kompetansehevende arbeid på andre samfunnsarenaer. Vi forventer at funksjonshemmede og kronisk syke barn og unge blir inkludert i samfunnsoppdraget som en av de gruppene som særlig opplever utenforskap på alle arenaer, og vi bidrar gjerne inn i arbeidet.

**Kommuner
(Offentlig)**

Svar

Larvik

I Larviksmodellen Våre unge samarbeider vi på tvers av forvaltningsnivå (kommune, stat, fylke) og fagfelt for å utforske og utvikle i radikalt nye og bedre samordninger, samhandlinger og

tjenester for kvalifisering, opplæring og arbeid for unge

Østre Toten, Vestre Toten, Gjøvik, Søndre Land, Nordre Land

Forslag: Sommerjobb-kampanje i næringslivet. Bør være samarbeid kommune, Nav og næringsliv.

Fylkeskommuner (Offentlig)

Svar

Innlandet fylkeskommune

Innlandet fylkeskommune har vedtatt en regional plan for det inkluderende Innlandet, hvor ungt utenforskap er sentralt jfr. <https://innlandetfylke.no/tjenester/plan-statistikk-og-folkehelse/regionale-planer/regional-plan-for-det-inkluderende-innlandet/>

I planen er det mange tiltak som er relevante, men særlig kanskje tiltakene **A7 Ung inkludering** som handler om å utvikle samarbeidet om jobbdeltakelse og **K10 Læringsarena spill og data** (omtalt i spørsmålet ovenfor).

Nordland fylkeskommune

Nordland fylkeskommune har laget en strategi mot ungt utenforskap og en handlingsplan for ung inkludering. Vi er nå i første år av gjennomføringen. Legger ved lenke til vår side her: Ung Inkludering

Statlige etater (Offentlig)

Svar

Kulturtanken

Kulturtanken kan bidra til at kunst- og kulturfeltet blir bedre koordinert og organisert for barn og unge. Det kan skje ved at Kulturtanken lager steder der offentlige, frivillige og private grupper jobber sammen for å ta vare på det som er viktig for barn og unge når det gjelder kunst og kultur. Kulturtanken kan legge til rette for samarbeid på ulike nivåer i forvaltningen, både med organisasjoner som jobber i det offentlige, det private og frivillige. Kulturtanken kan også få skolen med på dette arbeidet gjennom Den Kulturelle Skolesekken. Dessuten kan Kulturtanken sørge for at stemmene til barn og unge blir hørt i dette arbeidet. Dette vil skape en mer koordinert kultursektor når det gjelder barn og unge som har falt ut eller står i fare for å falle ut av skole, jobb og samfunnsliv.

Statens helsetilsyn

Formålet med tilsyn er å bidra til å styrke sikkerhet og kvalitet. Tilsyn med tjenester til utsatte barn og unge skal bidra til forbedring gjennom å innrettes mot der risiko for svikt er høy, og hvor forbedring kan få stor betydning for den enkelte. Statens helsetilsyn forbereder tilsynsaktivitet i alle landets kommuner i 2024 om «Tilsyn med kommunens folkehelsearbeid for å fremme god psykisk helse hos barn og unge». Tilsynets tema understøtter regjeringens satsing på å fremme psykisk helse og livskvalitet i Folkehelsemeldinga (Meld. St. 15 (2022-2023)). Vi vil be om innspill til tilsynet fra aktuelle aktører innen utgangen av året.

Tema for tilsynet er kommunens systematiske folkehelsearbeid med å fremme god psykisk helse hos barn og unge. Vi vil vite om kommunene følger systematikken i folkehelseloven. Det vil si om

kommunen har oversikt over barn og unges helsetilstand og faktorer i oppvekst- og levekårsforhold som påvirker deres psykiske helsetilstand, og om kommunen bruker kunnskapen fra oversikten i sitt planarbeid og om dette følges opp med relevante tiltak. Tidlig innsats er viktig i et folkehelseperspektiv, og for å bidra til et bærekraftig samfunn på sikt. Hensikten med tilsynet er å skaffe en landsomfattende oversikt over kommunenes langsiktige arbeid for godt helsefremmende og forebyggende arbeid for barn og unges psykiske helse. Vi mener dette tilsynet vil kunne bidra med viktig innsikt til satsningen om å få barn og unge ut av utenforskap.

Vi takker for muligheten til å gi høringsinnspill, og ønsker lykke til videre med viktig satsning.

Fire andre instanser som har svart på dette notatet har ikke svart på dette spørsmålet.